

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

İÇİNDEKİLER	1
TABLolar LİSTESİ.....	3
YEMİN METNİ	9
ÖNSÖZ	10
ÖZET	11
ABSTRACT	12
KISALTMA LİSTESİ	13

BİRİNCİ BÖLÜM:

GİRİŞ.....	15
Öğretmenlerin İşlevi	21
Öğretmenlerin Yetiştirilmesi	21
Günümüzde Öğretmenlerin Hizmet Öncesi Eğitimi	23
Diğer Ülkelerde Öğretmenlerin Hizmet İçi Eğitimi	25
Öğretmenlerin Yetersizliği.....	26
Türkiye' de Öğretmenin Saygınlığı	26
Yabancı Ülkelerde Öğretmenin Saygınlığı	27
Öğretmenliğin Saygınlığını Azaltan Nedenler	28
Rehberlik.....	29
Avrupa'da Öğretmen Örgütlenmesi.....	29
Öğretmenlerin Genel Sorunları.....	31

İKİNCİ BÖLÜM:

Sayfa No.

ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	31
ARAŞTIRMANIN AMACI.....	32
PROBLEM	32
ALT PROBLEMLER	33
SAYILTILAR	34
SINIRLILIKLAR.....	34
TANIMLAR	36

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM:

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	37
--------------------------	----

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM:

YÖNTEM	50
Evren	50
Örnekleme.....	52
VERİLERİN TOPLANMASI.....	53
Ölçme Aracının Hazırlanması	53
Öğretmenliğin Mesleki Boyutu.....	55
Öğretmenliğin Mesleki Gereklilikleri Boyutu	56
Öğretmenliğin Toplumsal Statü Boyutu.....	56
Ölçme Aracının Uygulanması	57
VERİLERİN ANALİZİ.....	57

BEŞİNCİ BÖLÜM:

Sayfa No

BULGULAR VE YORUM..... 62

ALTINCI BÖLÜM:

SONUÇ.....108

ÖNERİLER109

KAYNAKÇA111

EKLER

TABLULAR LİSTESİ

Sayfa No

Tablo 1. Öğretmen Yetiştirme Programlarında Muhteva Kategorilerinin Ağırlığı.....	24
Tablo 2. Üniversitelere Göre Toplam Öğrenci Sayılan.....	36
Tablo 3. Araştırmada Belirlenen Çalışma Evrenini Oluşturan Denekler.....	52
Tablo 4. Araştırmanın Örneklemi.....	53
Tablo 5. Ölçme Aracının Uygulandığı Örneklemin Cinsiyete Göre Dağılımı.....	54
Tablo 6. Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeği Geçerlik- Güvenirlik Analizi Sonuçları.....	60
Tablo 7. Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Karşı Tutumlarının Üniversitelere Göre Aritmetik Ortalamaları.....	64
Tablo 8. Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Düzeylerine İlişkin Aritmetik Ortalamalar Ve Standart Sapmaları.....	68
Tablo 9. Öğretmen Adaylarının Cinsiyete Göre Farklılaşmalarına İlişkin t Testi Tabloları.....	68
Tablo 10. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 8'in t Testi Sonuçları.....	69
Tablo 11. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 11 'in t Testi Sonuçları.....	69
Tablo 12. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 20'nin t Testi Sonuçları.....	70
Tablo 13. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 23'ün t Testi Sonuçları.....	70
Tablo 14. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 24'ün t Testi Sonuçları.....	71
Tablo 15. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 34'ün t Testi Sonuçları.....	71
Tablo 16. Örneklem Grubunun Üniversite Tercih Sırası İçin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları.....	72
Tablo 17. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 1'in Üniversite Tercih Sırasına Göre Aritmetik Ortalamaları ve Standart Sapmaları.....	74

Tablo 18. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 2'nin Üniversite Tercih Sırasına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	Sayfa No: 74
Tablo 19. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 3'ün Üniversite Tercih Sırasına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	75
Tablo 20. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 6'nın Üniversite Tercih Sırasına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	75
Tablo 21. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 9'un Üniversite Tercih Sırasına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	76
Tablo 22. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 14'ün Üniversite Tercih Sırasına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	76
Tablo 23. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 24'ün Üniversite Tercih Sırasına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	77
Tablo 24. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 28'in Üniversite Tercih Sırasına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	77
Tablo 25. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 30'un Üniversite Tercih Sırasına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	78
Tablo 26. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 32'nin Üniversite Tercih Sırasına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	78
Tablo 27. Örneklem Gurubu Yerleşim Yeri İçin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları	79
Tablo 28. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde Tin Yerleşim Yerine Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	81
Tablo 29. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 7'nin Yerleşim Yerine Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	81
Tablo 30. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 8'in Yerleşim Yerine Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	83

Tablo 31. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 9'un Yerleşim Yerine Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	83
Tablo 32. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 12'nin Yerleşim Yerine Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	84
Tablo 33. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 13'ün Yerleşim Yerine Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	84
Tablo 34. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 16'mn Yerleşim Yerine Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	85
Tablo 35. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 23'ün Yerleşim Yerine Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	85
Tablo 36. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 28'in Yerleşim Yerine Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	86
Tablo 37. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 32'nin Yerleşim Yerine Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	86
Tablo 38. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 36'nın Yerleşim Yerine Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	87
Tablo 39. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 38'in Yerleşim Yerine Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	87
Tablo 40. Örneklem Grubundaki Öğretmen Adaylarının Kardeş Sayılan İçin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları.....	88
Tablo 41. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 6'nın Kardeş Sayılarına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	89
Tablo 42. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 9'un Kardeş Sayılarına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	89
Tablo 43. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 11 'in Kardeş Sayılarına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	90

Tablo 44. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 12'nin Kardeş Sayılarına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	90
Tablo 45. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 13'ün Kardeş Sayılarına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	91
Tablo 46. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 15'in Kardeş Sayılarına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	91
Tablo 47. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 16'mn Kardeş Sayılarına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	92
Tablo 48. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 23'ün Kardeş Sayılarına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	92
Tablo 49. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 29'un Kardeş Sayılarına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	91
Tablo 50. Örneklem Grubundaki Öğretmen Adaylarının Ailelerinin Geçim Durumu İçin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları.....	93
Tablo 51. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 3'ün Aile Geçim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	96
Tablo 52. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 4'ün Aile Geçim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	97
Tablo 53. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 7'nin Aile Geçim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	98
Tablo 54. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 8'in Aile Geçim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	99
Tablo 55. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 9'un Aile Geçim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	99

Tablo 56. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 12'nin Aile Geçim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	100
Tablo 57. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 13'ün Aile Geçim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	101
Tablo 58. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 14'ün Aile Geçim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	102
Tablo 59. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 15'in Aile Geçim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	102
Tablo 60. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 16'nın Aile Geçim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	103
Tablo 61. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 17'nin Aile Geçim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	104
Tablo 62. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 22'nin Aile Geçim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	105
Tablo 63. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 23'ün Aile Geçim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	106
Tablo 64. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 29'un Aile Geçim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	107
Tablo 65. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 39'un Aile Geçim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	108
Tablo 66. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Maddelerinin İlgili Değişkenine Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	109
Tablo 67. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Maddelerinin Beklenti Değişkenliğine Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	110
Tablo 68. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Maddelerinin Tutum Değişkenine Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları.....	111

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans / Doktora tezi olarak sunduğum "**Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Karşı İlgisi, Tutum Ve Beklenti Düzeyleri**" adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

...../...../2007

Ruşen **KESİM AYARCI**

ÖNSÖZ

Öğretim hizmetinin niteliğinin yükselmesinde gerek çevrenin parçası gerekse kaynak olarak öğretmenlere büyük sorumluluklar düşmektedir.

Öğretmenlik mesleğinin profesyonelleşmesi süreci karmaşık bir yapı göstermektedir. Felsefi, sosyal, kültürel, tarihsel, toplumsal ve ekonomik boyutları yla birlikte değerlendirilmesi gereken bu süreçte öğretmenin rolü özel bir görünüm arz etmektedir. Bu durumda toplumsal alanda meydana gelen çeşitli ekonomik sosyal kültürel, teknolojik vb. gelişmeler öğretmene yeni görev ve sorumluluklar getirmektedir.

Bu araştırmada Eğitim Fakültelerinin Sosyal Bilgiler Öğretmenliği 4. sınıfında okuyan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı ilgi, tutum ve beklenti düzeyleri incelenmiştir.

Araştırmada verilerin toplanmasında katkıda bulunan öğretim görevlilerine, hep desteğini hissettiğim, her yardımına başvurduğumda büyük bir özveri ile bana destek olup araştırmamı tamamlamamda çok büyük emeği olan sevgili aileme, ölçeklerin uygulanma ve yazımı sırasında desteğini esirgemeyen hayatı paylaşmak üzere birlikte yol aldığımız eşim Burçin'e teşekkür ederim.

Çalışmamın başlangıcından sonuna kadar bana yol gösteren destekleyen, lisans yıllarımdan şimdiye kadar kendisinden çok şey öğrendiğim danışman hocam Yrd. Doç. Dr. İsmail Taşlı'nın değerli paylaşımları olmasaydı bu araştırmayı gerçekleştiremezdim. Kendisine sonsuz teşekkür ederim.

Araştırmanın ilgili alanlara katkıları getirmesi dileğiyle.

RUŞEN KESİM AYARCI

ÖZET

Bu araştırmanın amacı 2005-2006 öğretim yılında Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı ilgi, tutum ve beklenti düzeylerini belirlemektir. Araştırmanın bağımsız değişkenini cinsiyet, üniversite tercih sırası, yerleşim yeri, ailesinin geçim durumu ve kardeş sayısı oluşturmaktadır.

Araştırmanın verileri 2005-2006 öğretim yılında Ege Bölgesi ve Marmara Bölgesinde bulunan 12 Eğitim Fakültesinin 4. sınıflarında okuyan 464 öğretmen adayının öğretmenlik tutum düzeyi bilgi formuna verdikleri cevaplardan elde edilmiştir. Araştırma betimsel niteliktedir. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinin atama, ekonomik şartlar ve toplumsal saygınlık konularında çeşitli endişeleri olmasına rağmen genel olarak öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeyleri olumlu bulunmuştur.

Anahtar sözcükler: Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, Tutum, Öğretmenlik, Beklenti.

ABSTRACT

The purpose of this study which is an the social science teachers to determine affinity, conduct and expectation about their vocation. Results can vary with economic] level, location. sexuality and largeness of their family.

On this study, 464 fourth year students at 12 different teacher training faculty answered questionnaire about the attitude on their vocation. We ha\`e some describtions from the study.

Altoth the students are \`worried about the placement economical situation and status an the social life, they are generally positive about their profession as a teacher.

Key Words: Social science teacher, attitude, teaching, expectation.

KISALTMA LİSTESİ

AFMS	:Frioburg Orta Öğretim Öğretmenleri Derneği
ARESP	:İsviçre Orta Ve Mesleki Öğretmen Dernekleri Birliği
KMO	:Kaiser-Meyer-Olkin Örnekleme Yeterlik Ölçüsü
MEF	:Milli Eğitim Federasyonu
CGT	:Genel İş Konfederasyonu
İ.Ö.O	:İlköğretim Okulu
MEB	:Milli Eğitim Bakanlığı
ORT	:Ortalama
OSM	:Osmanlı Devleti
ÖĞR	:Öğrenci
SIN-PEGC	:İsviçre İlkokul Ve Kolej Öğretmenleri Milli Sendikası
SNES	:İsviçre Orta Öğretim Öğretmenleri Milli Sendikası
SNEP	:İsviçre Beden Eğitimi Milli Sendikası
SSPES	:İsviçre Ortaöğretim Öğretmenleri Cemiyeti
SNET-AA	:İsviçre Teknik Öğretim Milli Sendikası
VB	: Ve benzeri

YÖK : Yüksek Öğretim Kurumu

YRD.DOÇ.DR: Yardımcı Doçent Doktor

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Eğitim en geniş anlamda bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yolu ile istendik yönde değişme meydana getirme sürecidir. Eğitimin işlevleri bireysel, kültürel, toplumsal, siyasal ve ekonomik olmak üzere beş boyutta toplanabilir.

Eğitimin bireysel işlevi; bireye sağlıklı yaşama yeterliliği kazandırmaktır, bireyin öğrenme ve araştırma becerilerini geliştirir, bireye iletişim yeteneği kazandırır ve onun kişiliğini geliştirir.

Eğitimin kültürel işlevi; ulusun kültürel mirasım kuşaktan kuşağa aktarmaktır. Aynı zamanda eğitim araştırma etkinlikleriyle kültürel yapıyı zenginleştirir. Bu nedenle özellikle yükseköğretim düzeyinde eğitim ve araştırma arasında iyi bir dengenin kurulması gerekmektedir. Eğitim ulusal kültürün oluşması ve gelişmesinde temel öğedir. Genelde kültür, bir ulusun ulus olma, bütünleşmiş bir toplum olma değerlerinin tümü olarak da tanımlanmaktadır. Eğitimin en başta gelen işlevi ise, bu değerleri genç kuşaklara iletmek ve benimsetmektedir. Ayrıca bir toplumu öteki toplumlardan ayıran en belirgin özelliği kendine özgü bir kültürünün olmasıdır. Kültürel değerlerin bulunarak korunması, tanıtılması iyi eğitilmiş insana düşen en temel görevlerden biridir.

Eğitimin toplumsal işlevi; aynı dili konuşturarak bütünleştirmek, değişik okul kademelerine hazırlayarak (ilk, orta, lise, fakülte) farklılaştırmaktır. Eğitim bireylere bir dil öğretmek, bazı davranışlar ve ortak değerler kazandırarak onların buldukları toplulukları bütünleştirir. Buna karşılık eğitim, bireylere başlangıçtaki durumlarından daha yüksek bir yetişme düzeyi sağlayarak, onları birbirinden farklılaştırır.

Eğitimin siyasal işlevi; demokratik bir yönetim biçimini benimsemiş bir toplumun eğitim sistemi, demokratik ilkelere saygılı, farklı görüşlere hoşgörüle bakan, problemleri kaba kuvvetle değil tartışarak giderme davranışını kazanmış, haklarını yasal yollardan arayan bireyler yetiştirmektir.

Eğitimin ekonomik işlevi; insan gücünün eğitilmesi ekonomik kalkınmanın temel taşıdır.

Türk tarihinde meydana gelen sosyo-politik gelişmelere paralel olarak eğitim politikalarında da önemli ölçüde gelişme ve değişimler oluşmuştur. Özellikle 'Tanzimat' ile başlayan batıcı politikalar eğitim ve askeri sahalarda kendini göstermeye başlamıştır. (Saydam, 1995). Eğitim politikalarında başlayan bu değişim ve gelişmeler Osmanlı'nın son dönemde yaşadığı olumsuzlukların etkisi ile istenilen hız ve nitelikte gelişmemiştir. Bu nedenle Cumhuriyet ile birlikte diğer sahalarda olduğu gibi eğitim alanında da büyük inkılap hareketlerine girilmek zorunda kalınmıştır. Bu inkılapların en önemlilerinden biri de öğretmen yetiştirme politikaları olmuştur. Eğitimle başlayan bu süreç öğretmen okullarının açılmasıyla önemli bir ivme kazanmış, yüksek öğretmen okullarının açılmasıyla öğretmen yetiştirilmesindeki eksikler giderilemeye çalışılmıştır. 1982 yılından itibaren öğretmen yetiştirme görevi YÖK bünyesine devredilerek ihtiyaç duyulan nitelikte öğretmen adaylarının yetiştirilmesi yoluna gidilmiştir.

Son yıllarda ülkemizde eğitim politikalarında yapılan çok sayıda değişikliğin yeni yapıları zorunlu kılması. Ancak istenilen nitelik ve sayıda öğretmen yetiştirmenin zorlukları dikkate alındığında, bu hızlı değişime cevap verebilecek öğretmenlerin yetiştirilmesinde birtakım problemlerin ortaya çıkması kaçınılmaz olmuştur. Günümüzde eğitimin verimliliğini arttırmak, kalitesini yükseltmek için çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Bununla toplumun ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikli çağdaş yakalayabilen insanlar yetiştirmek hedeflenmektedir. (Taşlı, 2000)

Toplumsal alanda meydana gelen çeşitli ekonomik, sosyal, kültürel, teknolojik vb. gelişmeler öğretmene yeni görev ve sorumluluklar getirmektedir. Öğretmen kimdir? Varış' a (1973) göre alan ve meslek bilgisi değer yargıları, dünya görüşleri ile öğrencilerin tutum ve davranışlarını etkileyen öğretmen, devletin eğitim politikasını, eğitim ortamından uygulamaya koyan, uygulama sonuçları ile bu politikayı etkileyen eğitimde, uzmanlık çalışmalarından ve araştırmalardan yararlanan kişidir.

Ertürk (1979) öğretmeni, öğrenmeyi öğrenci için uygun öğrenme yaşantılarını seçerek öğrencinin çevresini amaçlara ulaşmasını kolaylaştıracak biçimde ayarlayan kişi olarak tanımlarken, Rogers (1979) öğretmeni bilgi aktaran bir kişi olarak değil, bilgiyi bulduran kişi olarak tanımlar. Karagözlü (1992) öğretmeni, öğretmesini bilen, bilgiyi aktarıcılığı yanında eğitimi amacına ulaştırmaya çalışan, rehberlik edebilen, model olan, sınıfın lideri, düzenleyicisi, öğretimin planlanmasında öğrenci katılımını

sağlayan, işbirliğini ve grup çalışmasını kabul eden, yaratıcı açıklamaların destekçisi bir meslek elmanı olarak tanımlanmaktadır. Buna bağlı olarak Ertürk'e göre öğretmen hem öğrencinin istendik yaşantılar geçirmesini sağlayacak biçimde çevreye çekidüzen düzen verir, hem de kendisi çevrenin bir parçasıdır. Yani hem davranış örneği vericisi, hem de geliştirici olarak eğitim durumuna dahildir. (Ertürk 1975)

Öğretmenin işlevini de genel olarak uzmanlık, otorite, destekleyicilik, benlik ideali, bireysel şahıscılık başlıklarıyla adlandırabiliriz;

Öğretmen uzmanlık işlevinde; Bilgiyi aktarır.

Otorite işlevinde; Amaçlar ve amaçlara ulaşılabilmek için yöntemler ortaya koyar.

Destekleyicilik işlevinde; Öğrencinin kendi doğallığına uygun olarak yaratıcılığını teşvik eder.

Benlik ideali işlevinde; Herhangi bir konuda araştırma yapmayı, gayrete gelmeyi, heyecan duymayı, değer takdirinde bulunmayı öğretir.

Bireysel şahıscılık işlevinde; İnsan olarak değerlendirmek ve öğrenciyi insan olarak değerlendirmek yetilerini kazandırır. (Hesapçioğlu, 1992).

Öğretmenin vizyonu nasıl olmalıdır? Gelecekte nasıl bir öğretmen olmak istiyor? Gelecekte nasıl bir insan yetiştirmek istiyor? vb. gibi soruların cevapları öğretmenin vizyonudur. Bu konuyu daha açık bir biçimde ortaya koyabilmek için şöyle bir durum düşünülebilir: Bir ilköğretim okulunun 3A, 3B, 3C sınıflarının doğal olarak üç ayrı öğretmeni vardır. 3 öğretmenin davranışlarını örnekleyebilmek amacıyla yönelik olarak her birinin sınıfına ayrı ayrı girmiş olalım. Bu üç öğretmen aynı konuyu işliyor olsunlar; Örneğin : Çarpma konusu. Ayrı ayrı üç öğretmene şu soruyu yöneltiyoruz : "Öğretmenim ne yapıyorsunuz ? " Aldığımız üç ayrı cevap aşağıdaki gibi olsun;

- Öğretmen : " **Hayatımı kazanıyorum, geçimimi sağlıyorum**"
- Öğretmen : " **Öğrencilerime çarpma işlemi öğretiyorum** "
- Öğretmen : " **Birey yetiştiriyorum** "

Bu üç öğretmenin vermiş olduğu cevapların üçü de doğrudur. Ancak 2000' li yılların eğitilmiş insanı yetiştirme kalitesini yakalayabilmiş öğretmen, üçüncü öğretmendir. Bu öğretmen gününbirlik,

küçük düşünmeyen, vizyon sahibi bir öğretmen olarak kendini gösteriyor. İşte günümüz öğretmenlerinin böyle bir vizyona ulaşabilme şartına bağlı olarak kaliteli öğretmen olabilmeleri mümkündür.

Öğretmen gelecekte önemli bir hedef belirleyip bütün öğretmenlik ve eğitim hayatında bu hedefe kilitlenmelidir. Vizyonu olmayan öğretmenin bilgi toplumunun eğitilmiş insanını yetiştirmek şansı hemen hemen hiç yoktur. Günümüz öğretmeni eğer vizyon belirleyememiş bir öğretmen olarak kalıyorsa kısa bir süre sonra "tükenmişlik sürecine" girmeye başlayacaktır.

Çağımızda hızla gelişen bilim ve teknolojinin birey ve toplum yaşamını büyük ölçüde etkilediği bilinen bir gerçektir. Bu değişimlere paralel olarak eğitim kurumlarında yenileşmelere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu yüzden öğretmenleri değişen ve gelişen sosyal, kültürel, ekonomik ve teknolojik şartlara ve ihtiyaçlara cevap verecek şekilde hazırlamak gerekmektedir. Bilim ve teknik alandaki baş döndürücü ilerlemeler elektronik, haberleşme, ulaşım sektörlerindeki atılımlar, sürekli yenilenmeler, dünyamızı giderek küçültürken aynı zamanda sorunları da daha karmaşık bir hale getirmektedir. Eğitim sistemi bu karmaşık yapı içinde bireylerin toplumu anlamasını sağladığı gibi, sosyal ilişki örüntüsü içinde bireyin toplumsal yaşama daha aktif katılımını sağlayan bir görevi de üstlenmiştir, öğretmenden artık sadece bilgi aktarması değil, öğrencilerde tutum ve davranış değişiklikleri yaratması da beklenmektedir.

Öğretmenin Türk toplumundaki yeri geleneksel olarak da çok önemlidir. O toplumda sevginin, saygının, güvenin simgesidir. Eğitim bir biçimlendirme işidir.

Sonuçlan toplumsal yapı bakımından büyük önem taşıyan bu işte "eğitim" 'in ayrılmaz bir parçası olan "öğrenci" biçimlenen varlıktır. Biçim veren ise "öğretmen" 'dir. Eğitim sistemi de bu noktada toplumu oluşturan bireylerin yetiştirilmesinde çok önemli bir görev üstlenmektedir. Öğretmen kalitesi ve öğretmenliğe verilen değer ve önem milletlerin gelişmişlik seviyesiyle doğrudan ilişkilidir. "Hayatta en hakiki mürşit ilimdir" sözüyle Atatürk eğitime verdiği önemi her fırsatta dile getirmiştir. Birçok konuşmasında öğretmenlerin milletler için önemini anlatmıştır. Kurtuluş Savaşı'ndan sonra ülkenin ilmi anlamda kurtuluşu için öğretmen ordusunun önemine dikkat çekmiştir.

Japon eğitim felsefesini oluşturan şu sözler toplumlar için öğretmenlik mesleğinin ne denli önemli olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. "Yetiştirdiği her insanı yeniden kullanabilen toplum, akılcı, uygar, ileri bir toplumdur. Ancak yetişkin insanların en iyilerini öğretmenlik mesleğine seçebilen toplum en güçlü toplumdur". Toplumun güçlü olması bireyin güçlü olmasıyla orantılıdır. Bireyin güçlü

olması ise onun bireysel yeteneklerini kullanabilen, bağımsız karar verebilen, kişiliğini bulmuş, başkalarına bağımlı olmadan yaşayabilen bir kişi olarak yetiştirilmesi ile sağlanabilmektedir.

Akyüz öğretmenlere verilmesi gereken önemin gelişmişlik açısından gerekliliğini şu şekilde belirtir. " Nitelikli ve gerçek öğretmenlere sahip olmayı temel eğitim sorunumuz olarak görmedikçe eğitimin toplumsal gelişmemize gerçek bir katkısı olacağını düşünmek hayal olur. Çünkü herhangi bir ülkede öğretmenler ve öğretmenlik mesleği yeterli güç ve niteliğe ulaşmadıkça, o ülkede en iyi eğitim sistemi ve en yüce eğitim araçları da bulunsa bunlar gerçekleşemez ".

Kerschensteiner, öğretmenliğin doğuştan getirilen yetenek ve eğitime büyük ölçüde dayanan bir meslek olduğunu öne sürer. Öğretmen olabilmek için her şeyden önce insanda bazı yeteneklerin olması gerektiğini belirtir. Bu yeteneklerin başlıcaları ise;

- Gerçek öğretmen, saf bir çocuk ruhu taşır, gençlerden kopamaz.
- Gerçek öğretmen, kendini çocuğun yerine koyabilir ve çocuğa karşı davranışlarında uyanıklık ve incelik gösterir
- Gerçek öğretmen, çocukları gözleyip onları bütünlükleri içinde kavrayabilir ve onların kişiliklerini anlayabilir.
- Gerçek öğretmen, kendi iradesine sahip ve karakter sahibi, neşeli ve iç huzura sahiptir.

İnsanlığın en eski mesleği olarak görülen ve her dönemde daima vurgulanan öğretmenlik zaman zaman bu önemi farklı noktalarda göstermektedir. Kimi dönemlerde ekonomik getirişi kimi önemlerde statü, kimi zamanlarda da yerine getirilmesi gereken rollerin kutsallığı nedeniyle itibar görmüştür.

Çağı yakalama ve daha ileri gitme adına çaba harcayan toplumların öğretmenlik mesleğine ve de öğretmenlerine gereken önemi ve değeri vermeleri gerekmektedir. Bu değer ise, öğretmenlerin yetiştirilmesinden, göreve atanmasına, çalışma şartlarından, çalışma sistemlerine kadar birçok alanda gerekenin yapılması ve denetlenmesiyle ilgilidir. Bilgi çağının yaşandığı günümüz dünyasında gelişmiş ülkeler arasında yer alma savaşı tüm dünya ülkeleri arasında olanca hızıyla devam etmektedir.

Özellikle son yıllarda gelişmiş ülkeler, bu mücadelede önde gelmenin temel şartını eğitime sağlanan destek ve yatırım ile eğitimde kaliteyi yükseltmek olarak görmektedirler. Bu ülkelerin, eğitimde kaliteyi arttırmada önemli rol oynayacak olan öğretmenlerin eğitimine verdikleri önem dikkat çekici boyutlardadır. Bu ülkelerde öğretmen eğitimi alanında yapıla gelen eğitim, araştırma ve yayın

etkinlikleri incelendiğinde, Türkiye'nin yaşamsal önem taşıyan bu konuda oldukça geç kaldığı anlaşılmaktadır. (YÖK, 1998: 22)

Öğretmen yetiştirme işini 1982 yılında Milli Eğitim Bakanlığında devralan YÖK Öğretmen yetiştirme sistemine birçok yenilik getirmiştir. Eğitim sisteminin gereksinimi olan nitelikli öğretmeni yetiştiren Eğitim Fakültelerinin yanlış yapılanma, temel amaçlarından uzaklaşma ve hızla değişen dünya koşullarına ayak uyduramaması gibi sorunlarla karşı karşıya bulunduğu ve ülkenin öğretmen gereksinimini karşılamada gerek nitelik gerekse nicelik bakımından yetersiz kaldığı görülmektedir. (YÖK, 1998: 12)Günümüzde eğitim sistemleri, bilim ve teknolojideki hızlı gelişmeler ve toplumun insan gücü gereksinmesi çevresinde yeniden biçimlenmektedir. Öğretmen yetiştirme sistemleri de bu gelişmelerden doğrudan etkilenmekte ve programlar, eğitim-öğretim süreçleri ve altyapı bakımından alternatif yaklaşımlar gündeme gelmektedir. Türkiye'de de öğretmen eğitimi alanındaki yeni gelişmeler ve ulusal eğitim sisteminin gereksinim duyduğu nitelikli öğretmeni yetiştirme çabaları çerçevesinde eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması gündeme gelmiş ve YÖK'ün girişimleriyle eğitim fakültelerindeki lisans programları yeniden düzenlenmiştir. Bu yeniden yapılanmayla eğitim fakültelerinin öğretmen yetiştirme lisans programları yeniden geliştirilmiş ve bu programlar 1998- 1999 öğretim yılından itibaren tüm eğitim fakültelerinde uygulanmaya başlanmıştır. (YÖK, 1998:1)

Bilgi ve beceri yönünden iyi yetiştirilen öğretmenlerin özgüvenlerinin geliştiği ve öğretmenlik tutumlarına olumlu etki yaptığı dikkate alınır, yetiştirilecek öğretmen adaylarının bilgi, beceri ve tutumları bakımından iyi yetiştirilmesinin önemi açıkça ortaya çıkar.

Ancak yeni nesillerin mimarları olarak öğretmenler küreselleşen dünyada her ne kadar önem taşısa da, öğretmen adaylarının mesleklerine bakışı ve gelecek kaygısı eğitim sistemimiz için bir sorun oluşturmaya devam etmektedir. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutumları ve endişelerinin tespit edilerek gerekli düzenlemelerinin yapılması onların gelecekteki başarılarını olumlu yönde etkileyecektir. Her branşta olduğu gibi sosyal bilgiler öğretmen adaylarının da niteliklerinin geliştirilmesi için öncelikle mesleğe karşı olumlu tutum geliştirmeleri sağlanmalıdır. Böylece mesleki becerilerle donatılmış branşlara hakim mesleklerinde başarılı elemanların yetiştirilmesi mümkün olacaktır. Bundan sonraki süreçte sistemin aksayan yönlerine çözüm üretebilmeye dönük katkıda bulunmak amaçlanmıştır.

Öğretmenlerin İşlevi

Eğitim sistemlerinin işleticileri olan öğretmenlerin eğitimi, bütün dünyada eğitim alanında önemini her zaman koruyan bir konudur. Gerek gereksinme olduğu ölçüde öğretmen yetiştirmek, gerekse var olan öğretmenleri sürekli olarak gelişmeler doğrultusunda yenilemek, birçok ülkenin temel uğraşlarından birini oluşturmaktadır. Çünkü bir eğitim sisteminin iyileşmesi ve o sistem aracılığıyla istenen özelliklerde insan gücü yetiştirilebilmesi, en başta yeterli sayı ve nitelikte öğretmenin var olmasıyla olanaklıdır. (Özer, 1994) Bu da içeriği bilimsel anlamda çözümlenmiş, iyi planlanmış, toplumsal gereksinmelere uygun, eğitim politikalarıyla olanaklı olabilmektedir.

Çağdaş anlamda eğitimin iş görüsü öğrenciye bilgi ve beceri kazandırmak değil, onların her yönüyle bir bütün olarak gelişmelerine, topluma etkin uyum sağlayabilecek, mutlu ve üretken kişiler olarak yetiştirilmelerine ortam sağlayarak yardım etmektedir. Böyle bir ortamı oluşturmada ve sürdürmede en önemli sorumluluk kuşkusuz ki öğretmene düşmektedir. Bu nedendir ki özellikle ilköğretime öğretmen yetiştirme konusundaki yaklaşım ve politikalar, eğitimden beklenen iş görünümünün gerçekleşmesinde kilit nokta durumundadır. (Yeşilyaprak, 1997).

Öte yandan bilim ve teknolojinin hızlı gelişmesinin toplum yaşamında meydana getirdiği değişimler göz önünde tutulursa, öğretmen gelişmekte olduğundan daha fazla sorumluluk yüklenme zorunda kalmaktadır. Toplumsallaşma etkenlerinden ve özellikle ailenin evrimi sonucu eskiden çocukların toplumsallaşmasında etkili olan geniş aile bireylerinin giderek aile ortamından uzaklaşmasında olduğu gibi eğitimde önemli işleve sahip annenin de çalışmak zorunda kalmasıyla çocuğun eğitimi tümüyle öğretmenlere devredilmiştir. Bu durum öğretmenlerin görevlerini daha da kapsamlı ve zor bir hale getirmekle birlikte öğretmenliğin önemini daha da arttırmıştır.

Öğretmenlerin Yetiştirilmesi

Türk eğitim tarihinde çok değişik öğretmen yetiştirme uygulamalarına rastlanmaktadır. Ahmet Cevdet Paşa, Satı Bey ve İ. Hakkı Tonguç' un geliştirdikleri öğretmen yetiştirme modelleri nitelikli

öğretmen yetiştirmeye örnek olarak önemli girişimlerdir. Ancak genelde nitelikli öğretmen yetiştirme konusunda pek başarılı olmadığımız bir gerçektir. (Özgen, 1994) Ortaokullara öğretmen yetiştirmek amacıyla açılan eğitim enstitülerinin ilk 1926-1927 yılında Konya'da iki yıl süreli olarak öğretime başlamıştır. (Tatlıdil, 1993). Daha sonra bu okul Ankara'ya taşınarak Gazi Eğitim Enstitüsü adını almıştır. Bu enstitünün resim, müzik ve beden eğitimi bölümleri üç yıllık, sosyal bilimler, fen, dil ve eğitim bölümleri iki yıllık öğretim vermektedir. 1967-1968 öğretim yılında Gazi Eğitim Enstitüsü'nün tüm bölümleri 3 yıla çıkarılmıştır. Bu süre 1978- 1979 öğretim yılında 4 yıl olmuş ve adı da Gazi Yüksek Öğretmen Okulu olarak değiştirilmiştir. Temmuz 1982'de Gazi Üniversitesi'ne dönüştürülmüştür.

Böylece bugünkü Gazi Eğitim Fakültesi'nin temeli atılarak temel eğitimin II. kademesi ve liselere öğretmen yetiştirmek üzere bugünkü şekle getirilmiştir. (Akyüz, 1989).

Daha önceleri diğer şehirlerdeki eğitim enstitüleri, sosyal bilimler ve fen bölümlerinde iki yıllık öğretim vermektedirler. Daha sonra da bütün eğitim enstitüleri üç yıla çıkarılmıştır. 1977-1978 öğretim yılında üç yıllık eğitim enstitülerinin sayısı 18'e ulaşmıştır. 1974'te 13.712 olan öğrenci sayısı 1977- 1978 öğretim yılında 69.313'e yükselmiştir. Bu enstitü mezunları ortaokullarda, genellikle de liselerde dersleri öğretecek nitelikte yetiştirilmekteydiler. Ancak 1980 yılı başında bakanlık yetkilileri bu eğitim enstitülerinden 9'unu dört yıla çıkararak yüksek öğretmen okulu niteliğine kavuşturmaya çalışmıştır. Eğitim enstitüleri; yüksek okul olmalarına karşın öğretim kadrosu içinde akademik kariyer yapmış olan öğretim üyelerinin sayısı yok denecek kadar azdır. Genellikle bu kurumlardan mezun olanlar bir süre sonra tekrar bu kurumlara öğretim görevlisi olarak atanmaktaydılar. 20 Temmuz 1928'de Ankara'dan sonra diğer illerdeki yüksek öğretmen okulları da 2547 sayılı yüksek öğretim kanunu ile eğitim fakültelerine dönüştürülmüştür. 1974- 1975 yılından itibaren ilköğretmen okulları da öğretmen liselerine dönüştürülmüştür.

1981 yılında çıkarılan 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu gereği daha önce Milli Eğitim Bakanlığı ve üniversitelere bağlı olarak faaliyet gösteren öğretmen yetiştiren yüksekokul, enstitü, akademi ve fakülteler 20 Temmuz 1982'de YÖK çatısı altında üniversiteler bünyesinde toplanmıştır.

Günümüzde Öğretmenlerin Hizmet Öncesi Eğitimi

Çağımızda "bilen öğretir" anlayışı artık kesinlikle geçerliliğini yitirmiştir. Bilenin bildiğini sistemli bir biçimde nasıl öğreteceği önemlidir.(Özyürek, 1983).Öğretmen yetiştiren kurumlar, öğretmen adaylarını okulda bilgi aktarımını yerine getiren kişiler olarak görmemelidirler. Öğretmenin rolü sadece bilgi vermek değildir. Öyle olsaydı bir işi öğretme makineleri, tv. radyo vb. gibi araçlarda yerine getirebilirdi. Özellikle gelişmiş ülkeler bu soruna bu şekilde kolayca çözüm getirebilirlerdi. Oysa durum böyle değildir.Teknoloji ne kadar gelişirse gelişsin, öğretmenin yerini hiçbir araç-gereç tutamaz. Örneğin, ABD' de nitelikli öğretmen ve öğretmen yetiştirmeye ilişkin kaygılar giderek artmaktadır

Bu bağlamda öğretilerde bulunması gereken bilgiler, alan bilgisi, meslek bilgisi, (öğretmenlik formasyonu) ve genel kültür olmak üzere üç grupta toplanabilir. (Yılmaz, 1999) Öğretmenliği zorunlu kılan nedenler ya da koşullar şöyle sıralanabilir: (Binbaşıoğlu, 1977)

- a. Öğretmenin niteliğini, okulun ve öğretimin amaçlarını, bu amaçlara ve içinde yaşadığı çevresel koşullara uygun öğretim yapmak.
- b. Okulun ve öğrencilerin aileler ve toplum üzerinde oynadığı rol ile okulun görevleri hakkında bilgi sahibi olmak.
- c. Genelde insanın, özelde çocuk veya gencin yapabileceği etkinlikler konusunda bilgi sahibi olmak.
- d. Ekonomik, toplumsal, kültürel yaşamı tanımak ve bunlardan doğan sorunlarla ilgili değerlendirmeler yapabilmek.

Öğretmenin düşünceleri, tepkileri ve alışkanlıkları öğrenciyi etkilemektedir. Bütün bunlar öğrencide davranış değişikliği yaratmaktadır. Bunun için herkes öğretmen olamaz. Öğretmen olarak kişinin çok iyi öğretmenlik alan bilgisine ve genel kültüre sahip olması gerekir. Bunu şöyle formüle edebiliriz: GENEL KÜLTÜR + ALAN (Uzmanlık bilgisi) + ÖĞRETMELİK FORMASYONU (Meslek Bilgisi) -ÖĞRETMEN (Senemoğlu, 1997)

Öğretmen yetiştirme programlarında titizlikle seçilmesi gereken bir nokta da kategorilerinin ağırlığıdır. Uygulamada öğretmen yetiştirme programlarında en fazla çeşitlilik gösteren özellik muhteva kategorilerine tanınan ağırlıktır. Uygulamada özellikle öğretmenlik meslek bilgisine verilmesi gereken ağırlığın çoğunlukla ihmal edildiği görülmektedir. Asıl amacın öğretmen yetiştirme olduğu unutulmuş alan bilgisi lehine öğretmenlik meslek bilgisinden fedakarlık etmek genel bir tutum haline gelmiştir, denilebilir. Oysa 4 yıllık bir lisans programında her 3 muhteva kategorilerinin ağırlığının ne olması gerektiğinin standardı belirlenmiştir;

Tablo 1. *Öğretmen Yetiştirme Programlarında Muhteva Kategorilerinin Ağırlığı*

Alan Bilgisi
% 62,5
Genel Kültür
% 12,5
Öğretmenlik Meslek Bilgisi
% 25

Tablo 1' de görüldüğü gibi öğretmen yetiştirme genel modelinde alan bilgisine sekizde beş, öğretmenlik meslek bilgisine sekizde iki, genel kültüre sekizde bir yer ayrılması gerekir. Hangi okul kademesine ya da tipine öğretmen yetiştirilecekse muhteva kategorilerinin ağırlığı saptanırken o öğretmen tipinde aranılacak özellikler göz önünde bulundurulmalıdır. Örneğin okul öncesi eğitim

öğretmenin daha çok genel kültürü olması beklenir. Bu kademe öğretmenliği alan bilgisine fazla bir derinlik gerektirmemektedir. Oysa ilkokul öğretmenliğinde her üç muhteva kategorisinde bir denge, ortaöğretim öğretmenliğinde ise alan bilgisinde derinleşme önem taşımaktadır. Sonuçta, bir öğretmen yetiştirme programında muhteva kategorilerine verilmesi gereken ağırlık, o kurumun amaçlarına göre belirlenir.

Öğretmenlerin gerçek mesleki kişiliklerine kavuşmaları, hizmet-öncesi ve hizmet- içi eğitimlerinin birbirinin bütünleyicisi olarak ele alınmalarına bağlıdır. Bu evrensel bir kuraldır. Hizmet-içi ve hizmet öncesi eğitime gereken önem verildiği zaman, hem öğretmenlerin nitelikleri artırılarak mesleklerinde daha başarılı olmaları sağlanacak hem de yetiştirilecek öğrencilerin kalitesi yükseltilecektir. Özellikle kalkınmakta olan ülkelerde öğretmenin rolünün çok önemli olması nedeniyle hizmet-içi eğitimlerinin de önemi o denli büyüktür. (Özyürek, 1981).

Diğer Ülkelerde Öğretmenlerin Hizmet-içi Eğitimi

Hizmet-içi eğitimin önemi kavramış olan pek çok ülke bu konuda gerekli yasal düzenlemeleri yaparak öğretmenlerin hizmet-içi eğitimden geçmelerini zorunlu kılmıştır. Aşağıdaki bazı ülkeler tipik birkaç örneğidir:

İsviçre kantonlarının bazılarında hızlandırılmış programlardan geçen öğretmenler için özel kurslar açmaktadır. Öğretmenlerin bu kurslara katılmaları zorunludur. İsveç'te teknik eğitimle ilgili kanunun 27. maddesi gereği öğretmenlerin bilgilerini yenilemeleri için kurslara katılmaları zorunludur. Fransa'da her öğretmen meslek yaşamının en az 36 haftasını hizmet-içi eğitimde geçirmek zorundadır. İngiltere'de her öğretmen , her yedi yıl için bir dönem hizmet-içi eğitimden geçmek zorunludur. (Özyürek, 1981)

Öğretmen Yetersizliği

Ortaöğretimde öğretmen açığının gereği gibi karşılanamaması sorunu yıllardan beri süregelmektedir. Her geçen yıl öğretmen sayısı artmakla birlikte ortaöğretim kurumlarında yeni açıklar kapanmamaktadır. Nitekim planlı döneme geçildikten sonra da öğretmen açıkları devam etmiştir.

Türkiye'nin her tür ortaöğretim okullarında hem nicelik hem de nitelik bakımından bir öğretmen yetersizliği vardır.Ülkemizde mezun olmasına rağmen atanamayan binlerce öğretmen adayı, buna karşın yaşanan yetersiz öğretmen oranı bir yandan da yetiştirilen öğretmenlerin kuşku uyandıran yeterlilikleri, eğitimde niteliğin düşmesine ve verimliliğin azalmasına neden olmaktadır.

Türkiye'de Öğretmenliğin Saygınlığı

Tarih boyunca uygarlık öğretmenlere yüksek statüler vermiştir. Öğretmenin saygınlığı mesleğin güçlenmesinde önemli bir etkidir. Toplumlarda insan ögesi ne denli önem kazanmışsa, öğretmene de o oranda bir statü verilmiştir. (Özgen. 1994)

Daha önceleri oldukça yüksek bir saygınlığa sahip olan öğretmenlik, çeşitli nedenler yüzünden değer yitirmiştir. Yapılan araştırmalar bunu kanıtlamaktadır. Meslekler üzerinde yapılan bir araştırmada özellikle 1963-1983 yılları arasında öğretmenlik mesleği diğer mesleklerden daha fazla prestij kaybına uğramıştır. (Saracaloğlu, 1992)

Toplumun en zor ve en önemli görevini üstlenen öğretmenlerin gittikçe kötüleşen maddi koşullarını görmezlikten gelmek kabul edilemez bir durumdur. Çok yüksek bir nitelik ve fedakârlık gerektiren bir meslek elemanlarının geçim kaygısı düştükçe, verimlilikleri artacaktır. Öğretmenin saygınlığı arttıkça, eğitimin düzeyi de yükselir. Öteden beri öğretmenlerin hukuki statüleri sağlam ilkelere bağlanmamış ve bunların adil bir biçimde uygulanması gerçekleşmemiştir.(Akyüz, 1989i)

Kadın mesleği olarak algılanan öğretmenliğin statü düşüklüğünün cinsiyete dayandırıldığı da sıklıkla ele alınmaktadır. (Tatlidil 1993) Backer Chicogo'da 60 öğretmen üzerinde yaptığı bir araştırmada incelediği öğretmenlerin çoğu için meslek içi ilerleme yolunun dikey hareketten ziyade, yatay hareket biçiminde olduğunu ortaya çıkarmıştır.Yani bunların mesleki hareketliliği aynı sistem içindeki daha yüksek statüde bulunan okullarda yeni öğretmenlik kurumlarına geçmekten ibarettir.

Öğretmenlik mesleği genel saygınlık sıralamasına göre alt sıralarda yer almakla birlikte, kadın için yüksek saygınlığı olan bir meslektir. Erkek için bu meslek pek doyurucu olmamakla birlikte, kadın için doyurucudur. ABD'de ve İngiltere'de çeşitli araştırmalarda kadın öğretmenlerinin morallerinin erkeklerden daha üstün olduğu saptanmıştır. Frey, Angel ve Sonay'ın araştırmasında, lise öğrencilerinin %44'ü tıp doktorluğu, mühendislik, avukatlık ile %23,2'si eğitimle ilgili meslekleri birinci derecede prestijli görmektedirler. Yeşilyaprak, Skoult ve Işıkoğlu'nun yaptıkları araştırmalarda da tıp doktorluğu en saygın meslek olarak bulunmuştur. Yine Aksun'un araştırma bulgularına göre, örnekleme bulunan öğretmenlerin %55'i eğer mümkün olsa bilgisayar mühendisi, mimar, doktor, avukat gibi meslekleri tercih edeceklerini belirtmişlerdi. (Saracaloğlu, 1992).Tüm bu sonuçlar öğretmenlere verilen değeri göstermektedir. Oysa öğretmenlik herkesin yapamayacağı entelektüel yetişme ve beceri gerektiren bir meslektir.

Yabancı Ülkelerde Öğretmenin Saygınlığı

Öğretmenin bir ülkede önemli işleri olduğunu kabul etmek gerekir. Gelişmiş ülkelerin birkaçı dışında öğretmenlik mesleğinin sosyal prestiji yüksek değildir. Amerika Birleşik Devletleri'nde öğretmenin saygınlığına bakıldığında, öğretmenlik mesleğinin bedensel çalışmayı gerektiren işlerden ve mesleklerden daha yüksek bir statüye sahip olduğu ileri sürülmektedir. (Tatlıdil, 1993) Bu genel durumun iki istisnası, vardır. Bu ülkelerden birisi Japonya, diğeri ise Rusya'dır. Japonya'da öğretmenlik mesleği sosyo-ekonomik konumu itibariyle çok yüksek bir saygınlığa sahiptir. Yapılan bir kamuoyu araştırmasına göre 82 meslek arasında itibar sıralamasında öğretmenlik 18, okul müdürlüğü 9, üniversite öğretim üyeliği 3. sırada yer almaktadır. (Arslanoğlu, 1991).Üniversite mezunu olup göreve başlayan bir öğretmen, özel sektörde işe yeni giren üniversite mezunu bir memurdan %15 arasında daha yüksek maaş almaktadır. Öğretmenlerin ortalama geliri ülkedeki ortalama gelirin 2,4 katıdır. Bu yalnız yurt içinde geçerli bir durum değildir. Birçok gelişmiş ülke öğretmenlerine göre Japon öğretmenleri, örneğin ABD, Fransa ve Rusya'daki öğretmenlerden daha yüksek maaş almaktadır. (Saracaloğlu. 1992)

Öğretmenlerin Saygınlığını Azaltan Nedenler

Türkiye'de öğretmenlik mesleğine verilen önem ve statünün gelir ile bağlantılı olduğu ileri sürülmektedir. Öğretmen maaşlarının düşüklüğü toplumun öğretmene yüklediği işlev ile bağdaşmamaktadır.(Tatlıdil, 1993), öğretmenlerin aldıkları maaş enflasyon karşısında çok düşük kalmaktadır.

Öğretmenlerin emekliliğe yönelik hareketi öğretmenlerin içinde buldukları ekonomik sıkıntıyı en iyi bir biçimde ortaya koyan bir olaydır. Öğretmenlere ve yetkililere göre, öğretmenleri emekliliğe sevk eden nedenlerin başında memur maaşlarına yapılan zamlarla, ikramiyelerde meydana gelen artışın enflasyon karşısında erimesini önlemek gerekmektedir. Emekliliği hak eden öğretmenler, yeni zamlarla artan ikramiyelerini yatırıma dönüştürmek için bu yola başvurmaktadır.

Öğretmenlerin emekli oluşlarında bir başka faktörde dersane ya da özel okullardan gelen cazip tekliflerdir. (Dilaver,1995) Olumsuz ekonomik şartlar içinde öğretmenler boş zamanlarında kendilerini mesleki yönden yetiştirip geliştirmek yerine çeşitli ek işlerde çalışmak zorunda kalmaktadır. Bu yüzden öğretmenler ayakta kalabilmek için şoförlük, garsonluk, pazarcılık, seyyar satıcılık, tezgâhtarlık gibi öğretmenlik mesleği ile bağdaşmayacak işleri yapmak zorunda bırakılmaktadır. Ankara'da görev yapan 20 007 ilk, orta ve lise öğretmenlerinin oluşturduğu bir araştırmanın bulgularına göre öğretmenlerin büyük çoğunluğu başka bir işte çalışmaktadır.

Başka bir işte çalışan öğretmenlerin %11'i işçi, %11'i şoför, %56'sı ticaret erbabı %22'si de özel öğretmen olarak iş yapmaktadır. (Özgen 1994)

Glasser'in 2000 yılında yaptığı bir araştırmaya göre;

- a. Öğretmenlerin % 12-13 ü ek iş yapmaktadır.
- b. Ek iş yapanların %75'i erkek %25'i bayanlardan oluşmaktadır.
- c. Ek iş yapanların oranı büyük şehirlerde daha fazladır.
- d. En çok yapılan ek iş, özel ders vermektir.

Öğretmenlerin günlük gazete okuyup okumadıklarına dair bir soruya verdikleri yanıtlarda: %29,4'ü gazete okumadığını, %40,8'i arada sırada gazete okuduğunu, %20'si her gün gazete okuduğunu, %6,8'i de hafta da bir gün gazete okuduğunu ifade etmişlerdir. (Güçlü, 1996)

Öğretmenlerin ek ders ücretleri de oldukça yetersizdir. Zaten bundan da her öğretmen eşit bir şekilde yararlanamamaktadır. Öğretmenlerin ekonomik sıkıntıları onların daha yüksek ücretlerde özel okullara geçmeye zorlamaktadır. Hatta öğretmenler bazen kendi öğrencilerine bile özel ders vermek mecburiyetinde kalmaktadır.

Öğretmenler statü bakımından toplumda orta tabakaların alt kısmında bulunmaktadır. Fakat rol itibariyle orta tabakanın üstünde yer almaktadır. Bugün için en önemli problem, öğretmenin rolünü statüsüne uydurmaya çalışmak değil, bu rollerin gereğine uygun bir statü kazandırmaktadır. (Akyüz, 1992).

Rehberlik

Bir öğretim programının amaçlanan davranış değişikliklerini yeterince gerçekleştirebilmesi, sistemli bir rehberlikte bulunması ile mümkündür. Bu eğitim de öğretmen adaylarına mesleğe başlamadan önce mutlaka verilmelidir. Bu rehberlik hizmeti öğretmen adaylarının edinecekleri öğrenme yaşantılarının niteliğini bile belirleyebilir (Oğuzkan, 1988)

Oğuzkan'a göre (1988) öğretmen yetiştiren kurumlarda okuyan gençlerin düşünsel ve toplumsal gelişmelerini kolaylaştırmak amacıyla yapılan akademik rehberlikte şu ilkelere uyulması yerinde olur;

- a. Öğretmen adaylarının bireysel ihtiyaç ve amaçlarını karşılamak için çeşitli yöntemlere başvurulmalıdır.
- b. Öğretmen adaylarının karşılaştıkları güncel durum ve sorunlar, eğitimde başlangıç noktasını oluşturmaktadır.
- c. Öğretmen adaylarının akademik alanlarda öğrendiklerini meslek sorunlarının çözümünde akıllıca kullanabilmeleri için gerekli önlemler alınmalıdır.

Avrupa'da Öğretmenlerin Örgütlenmesi

Avrupa ülkeleri tüm öğretmenlerine sendika kurma hakkı vermiştir. Öğretmenlerin örgütlenme hakkı, demokratik bir toplum olmanın da ön koşuludur. Fransa'da ve İsviçre'deki öğretmen örgütlerini örnek alarak ele aldığımızda Avrupa'nın ne denli etkili öğretmen sendikalarına sahip olduğunu görebiliriz. Fransa'da çok sayıda ve çeşitli öğretmen örgütleri bulunmakla beraber Milli Eğitim Federasyonu (FEN) ülkedeki tüm örgütlenmiş olan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun temsil etmektedir. Milli Eğitim Federasyonu (FEN) 1948'de üyesi bulunduğu Genel İş Konfederasyonu (CGT)'nin parçalanması sonucu bağımsız bir örgüt olarak kurulmuştur. Kendisini oluşturan 44 sendika ile her düzeydeki kamu öğretim kurumları öğretmenlerini, hizmet ve idare personelini içine almaktadır. Üye sayısı 550 000 olup ülkedeki örgütlenmiş öğretmenlerin ve eğitim personelinin %70'ini, bir "memur" örgütü olarak ülkedeki örgütlenmiş memurların %34'ünü temsil etmektedir.

FEN' e bağlı örgütler ise sırasıyla şöyledir:

- a. İlkokul Ve Kolej Öğretmenleri Mili Sendikası (SIN_PEGC)
- b. Orta Öğretim Öğretmenleri Milli Sendikası (SNES)
- c. Teknik Öğretim Milli Sendikası (SNET_AA)
- d. Beden Eğitimi Milli Sendikası (SNEP)
- e. Yüksek Öğretim Milli Sendikası

İsviçre'de öğretmen örgütleri kantonlar ve federal düzeyde örgütlenmişlerdir. Bu örgütler aralarında ad ayrılığından başka farklılık bulunmayan dernek, cemiyet ve sendikalardır. Kantonlar düzeyindeki öğretmen örgütlerine Fribourg Orta Öğretim Öğretmenleri Derneği (AFMS); Fribourg Orta Öğretim Üst Kademe Öğretmenleri Derneği, Vaud Orta Öğretim Öğretmenleri Cemiyeti (sv. ms); Zürih Kantonu Öğretmenler Derneği örnek gösterilmektedir.

Federal düzeyde öğretmen örgütlerinden İsviçre Orta Ve Meslekî Öğretmen Dernekleri Birliği (ARESP), İsviçre Orta Öğretim Öğretmenleri Cemiyeti (SSPES) bu düzeyde öğretmen örgütlenmesine iki örnektir. İsviçre'de kantonlar ve federal düzeydeki örgütler dışında bağımsız öğretmen sendikaları da mevcuttur. (Akyüz, 1980).

Öğretmenlerin Genel Sorunları

Öğretmenlerin ekonomik sıkıntıları, tayin, nakil ve becayişleri, kadro ve terfileri, sosyal hak ve güvenlik durumları huzuru olumsuz yönde etkilemektedir. Rotasyon uygulaması öğretmeni göçebe yaşama zorlamaktadır. Her yıl birkaç bin öğretmen bu nedenle yollara dökülmekte binbir güçlükle ev, eşya sıkıntısı yaşamaktadırlar. Köy öğretmenleri ise her çeşit sosyal hizmet olanaklarından yoksundurlar. Yolu, suyu, elektriği olmayan yörelerde sıkıntılı bir yaşam sürdürerek görevlerini icra etmek durumundadırlar.

11. Milli Eğitim Şurasının öğretmen sorunları konusundaki komisyon raporuna göre, rotasyon uygulamaları sonuçları değerlendirerek gereksinmelere uyarlanmalıdır. Öğretmenleri tedirgin edecek, sıkıntıya düşürecek uygulamalara son verilmelidir. Bugün Türkiye'de pek çok devlet kuruluşu personeline lojman sağlamış durumdadır. Milli Eğitim ise bu konuda yeterli imkâna sahip değildir. Milli Eğitim Bakanlığı yetkilileri öğretmenlerin lojman sorununun ancak 50 yılda çözüleceğini söylemektedir. Öğretmenlerin yararlanacağı sağlık ve dinlenme tesisleri yok denecek kadar az ve yetersizdir. Mevcut öğretmen evleri ve lokalleri de öğretmenlerin ihtiyaçlarını karşılayacak durumda değildir.

Öğretmenliğin görev alanı okulla ve sınıfla sınırlı değildir. Çağı yakalama ve daha ileri gitme adına çaba harcayan toplumların öğretmenlik mesleğine ve de öğretmenlerine gereken önemi ve değeri vermeleri gerekmektedir. Bu değer ise öğretmenlerin yetiştirilmesinden görev atamasına, çalışma koşullarından, sosyal hak ve güvenliklerine kadar birçok alanda değişiklik ve düzenlemelerin yapılmasıyla ilgilidir.

İKİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı ilgi, tutum ve beklenti düzeylerinin belirlenerek buna uygun düzenlemelerin yapılması onların mesleki verimliliklerine olumlu katkı sağlayacaktır.

Öğretmen endişelerini anlamak ve ortadan kaldırmak amaçlı araştırmalar uzun zamandır yürütülmektedir. Bu araştırmaların altını çizdiği nokta öğretim hakkındaki endişelerin daha yeterli bir öğretmen olma ihtiyacını ortaya çıkarmasıdır.

Araştırma sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı ilgi, tutum ve beklenti düzeylerinin belirlenmesinden oluşmaktadır.

Öğretmen eğitiminin kalitesini arttırmak amaçlanıyorsa öğretmenin kişiliği mesleki yeterliği ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının yeterli bir düzeye getirilmesi gerekir. Sabır, özveri, ve sürekli çalışmayı gerektiren öğretmenlik mesleğinde başarılı olmak için bu mesleği severek ve isteyerek yapmak çok önemlidir.

Bir mesleği seçmek, o mesleğe karşı duyulan endişelerin ortadan kaldırılması ile daha da artacaktır. Araştırma bu alandaki açığı kapatmak, sosyal bilgiler öğretmenleri ile birlikte tüm öğretmen ve öğretmen adaylarına rehber olma amacı taşımasından ötürü önem taşımaktadır.

ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı ilgi, tutum ve beklenti düzeylerini belirlemek ve bu doğrultuda öneriler geliştirmektedir.

PROBLEM

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı ilgi, tutum, beklentileri nelerdir? Ve bu beklentilerin cinsiyet, okul tercih sırası, ikamet edilen yerleşim birimi, kardeş sayısı, ailenin geçim durumu vb. değişkenlerle arasındaki ilişkiler nelerdir?

ALT PROBLEMLER

- 1 Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının **öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeyleri** nelerdir?
- 2 Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeyleri "**cinsiyet**" e göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
- 3 Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeyleri "**okul tercih sırası**" na göre bir farklılık göstermekte midir?
- 4 Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeyleri "**ailesinin ikamet ettiği yerleşim birimi**" ne göre bir farklılık göstermekte midir?
- 5 Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeyleri "**kardeş sayısı**" na göre bir farklılık göstermekte midir?
- 6 Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeyleri "**ailesinin geçim durumu**" na göre bir farklılık göstermekte midir?

- 7 Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarına yönelik hazırlanmış olan Tutum Düzeyi Bilgi Formu'nun hangi maddeleri "**ilgi**" değişkenini ölçmektedir?
- 8 Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarına yönelik hazırlanmış olan Tutum Düzeyi Bilgi Formu'nun hangi maddeleri "**beklenti**" değişkenini ölçmektedir?
- 9 Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarına yönelik hazırlanmış olan Tutum Düzeyi Bilgi Formu'nun hangi maddeleri "**tutum**" değişkenini ölçmektedir?

SAYILTILAR

1. Öğretmen adaylarının uygulanan anket sorularına nesnel ve samimi cevaplar verdikleri,

2. Anket

sorularının sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik ilgi, tutum, beklenti düzeylerini tespit etme yeterliliğine sahip olduğu varsayılmıştır.

SINIRLILIKLAR

Bu araştırma;

1. Eğitim Fakültesi 4.sınıf Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutumları,
2. Araştırmacı tarafından hazırlanan Tutum Düzeyi Bilgi Formu (Ek-1),
3. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının cinsiyetleri, okul tercih sıralan, ailelerinin ikamet ettiği yerleşim birimi, kardeş sayılan, aile geçim durumları,
4. Aşağıdaki ismi yazılı illerdeki üniversitelerde okuyan 4.sınıf sosyal bilgiler bölümü öğretmen adayları ve 2005-2006 öğretim yılı ile sınırlıdır.

Tablo 2. Üniversitelere Göre Toplam Öğrenci Sayıları

	ÜNİVERSİTE ADI	Toplam Öğrenci Sayısı
1	Celal Bayar Üniversitesi- Demirci/Manisa	50
2	Adnan Menderes Üniversitesi-Aydın	40
3	Afyon Kocatepe Üniversitesi-Afyon	60
4	Balıkesir Üniversitesi-Balıkesir	40
5	Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi-Çanakkale	40
6	Dokuz Eylül Üniversitesi- İzmir	70
7	Dumlupınar Üniversitesi- Kütahya	50
8	Gazi Üniversitesi- Ankara	80
9	İstanbul Üniversitesi- İstanbul	40
10	Marmara Üniversitesi- İstanbul	70
11	Muğla Üniversitesi- Muğla	40
12	Pamukkale Üniversitesi- Denizli	60
13	Toplam	640

TANIMLAR

Sosyal Bilgiler: İnsan faaliyetlerini kapsayan tüm disiplinlerden oluşan bir bileşke (Taşlı, 2000).

Öğretmen adayları: Üniversitelerin eğitim fakültelerinde okuyan öğrenciler.

Tutum: Bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli biçimde oluşturan bir eğilim. (Smith, 1968).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı ilgi, tutum ve beklenti düzeyleri ile ilgili olarak yapılan araştırma sayısı fazla olmamakla beraber aşağıda konuya yakınlık açısından ilgisinin olduğu düşünülen araştırmalar verilmiştir.

Senemoğlu ve Özçelik (1989) tarafından öğretmen adaylarına "öğretmenlik bilgisi" kazandırma bakımından fen-edebiyat fakülteleri ile eğitim fakültelerinin etkinliği" araştırması yapılmış ve eğitim fakültelerinin daha başarılı olduğu sonucu bulunmuştur.

Sözer, (1991)'in yaptığı araştırmada Türk üniversitelerinde öğretmen yetiştirme sistemlerinin, öğretmenlik davranışları kazandırma yönünden etkinliği incelenmiş, öğretmenlik mesleğine güdülenme derecesinin meslek bilgilerini kazanma düzeyini etkilediği saptanmıştır.

Öğretmenlik mesleğine karşı tutumları inceleyen önemli araştırmalardan birisi de Özgür (1994) tarafından yapılmıştır. Araştırmada adayların yaş, cinsiyet, bölüm tercih sıralaması, ebeveynin eğitim ve iş durumu, öğrencinin başarı düzeyi gibi değişkenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarına etkisi incelenmiştir. Sonuç olarak öğretmen adaylarının genel akademik başarılarının vasat düzeyde olduğu, formasyon kursuna katılanların öğretmenlik yapmaya daha istekli oldukları tespit edilmiştir. Öğretmenlik formasyonu alan öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını cinsiyet, öğrenim durumu, iş durumu ve öğretmenlik yapacağı öğretim kademesi değişkenleri açısından inceleyen Şahin (1997) cinsiyet ve öğrenim durumunun adayların tutumları üzerinde etkili olmadığı, fakat ilköğretim kademesinde görev alacak adayların diğerlerine oranla daha olumlu tutma sahip oldukları sonucuna ulaşmıştır.

Şenel (1999), öğretmenlik sertifikası programına katılan öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarına öğretim uygulamalarının etkisini incelemiş, uygulama sonucunda adayların öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarında herhangi bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Şahin(1992)' nin yaptığı bir diğer bir araştırmada ise öğrencilerin genel olarak öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutum sergiledikleri, cinsiyetin ve ailenin gelir düzeyinin tutumlar üzerine etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Şimşek (2000) ortaöğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programına devam eden öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları incelenmiş ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır;

Öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu il ve ilçelerde yaşayan ailelerden gelmektedir. İl merkezinde yaşayanların oranı %34 iken ilçe merkezinde oturanların oranı %39,6'dır. İl ve ilçe doğumluların toplamı %74'ü bulmaktadır. Kasabada yaşayanlar %3,5, köyde yaşayanların oranı ise %22,9 olarak belirlenmiştir. Öğretmenlik mesleğini seçenler genellikle orta düzey aile çocuklarından oluşmaktadır. Araştırmaya katılanların %71,5'i ailesinin orta düzeyde gelire sahip olduğunu bildirmiştir. Buna karşılık ailesinin gelir düzeyinin yüksek olduğunu söyleyenlerin oranı yalnızca %1'dir. Diğer yandan bulgulardan ailelerin öğretmenlik mesleğini seçmede öğrenciler üzerinde beklendiği ölçüde etkili olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bulgulardan öğretmen adaylarının genel olarak öğretmenlik bölümlerini ilk beş tercihleri arasında gösterdikleri anlaşılmaktadır. Adayların öğretmenlik bölümlerini tercihleri genellikle 6. ve daha yukarı tercihlerden oluşmaktadır. Araştırmaya katılanların %61,2'sinde öğretmenlik bölümlerinin 6. ve daha yukarı tercihleri arasında olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlik bölümlerini ilk tercihleri arasında gösterenlerin oranı yalnızca %11,5'de kalırken " ikinci tercihim " diyenler %6,6, " üçüncü tercihim " diyenler %7,3, "dördüncü tercihim" diyenler %5,6 " beşinci tercihim " diyenler ise %8 olarak bulunmuştur. Araştırmanın ortaya koyduğu önemli bir sonuç da öğretmen adaylarının bölümlerinden memnun olmadıklarıdır. Buna göre "yeniden üniversiteye girseydiniz tekrar aynı bölümü seçer miydiniz?" sorusuna adayların %55'i hayır cevabını vermiştir.

Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Fakültesi çeşitli branş öğretmenlikleri Lisans Programlarında okuyan 175 öğretmen adayına uygulanan " Geleceğe Yönelik Mesleki Değerlendirme Ölçeği " ile demografik form arasındaki ilişki ölçülmüştür. Araştırmanın daha çok kız öğrencilerin (%57,7), ÖSS' de buldukları programı birinci tercih olarak işaretleyenlerin (%48,6), ÖSS tercih formlarında öğretmenlikten önce başka bir meslek tercih yapmayanların (%54,9), Anadolu öğretmen lisesi mezunlarının (%53,1), 2005 yılında KPSS sınavına gireceklerin (%56,6), sosyoekonomik düzeyi orta olanların (%85,7) ve mezuniyet sonrası öğretmenlik mesleğini tercih edeceklerden (85,7) oluştuğu görülmektedir. Bu ölçeğin ranjları en düşük 28, en yüksek 92 olarak bulunmuş ve aritmetik ortalaması 53,5 olarak tespit edilmiştir. Ölçeğin ranjları üzerinden bakıldığında kız öğrencilerin (x-

53,67), Anadolu öğretmen Liseleri dışındaki liselerden mezun olanların ($x=54,06$), mezun olduktan sonra öğretmenlik mesleğini yapacak olanların ($x=60,09$), KPSS' ye başka bir yıl gireceğini söyleyenlerin ($x= 54$), sosyoekonomik düzeyi orta olanların ($x=53,35$) ve ÖSS tercihlerinde öğretmenlik mesleğinden önce başka bir tercih yapmayanların ($x=53,16$) kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak demografik form ile ölçülen “Geleceğe Yönelik Mesleki Değerlendirme Ölçeği” arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Yenilmez (2003)' in Eğitim Fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin motivasyon düzeylerinin incelenmesine yönelik olarak, üniversitelerin Türkiye genelinde dağılımı göz önünde bulundurularak coğrafi bölgelere ve üniversite büyüklüklerine göre kümeler oluşturulmuş ve bu kümeleri temsilen rastlantısal olarak on üniversite seçilmiştir. Seçilen üniversitelerin eğitim fakültelerindeki bütün bölümleri temsil edecek şekilde birinci ve dördüncü sınıflardan yine rastlantısal olarak 913 öğrenci seçilmiştir. Elde edilen bulgulara göre; öğretmenlik mesleğine ilişkin ilginin bayanlarda erkeklere daha yüksek olduğu, erkeklerin sahip oldukları yeterlilikler açısından öğretmenlik mesleğini sergilemede sınırlılıklar taşıdıklarını düşündükleri, erkelerin öğretmenlikle ilgili eğitim alırken bazı gerginlikler yaşadıkları, bayanlarınsa bu tür bir sorun yaşamadıkları, eğitim fakültesi öğrencilerinin genel anlamda 1. sınıftan 4. sınıfa kadar olumlu motivasyon yükledikleri, 1. sınıfların öğretmenlikle ilgili bilgileri öğrenmeye daha az istekli olduğu, 4. sınıfta bu istekliliğin nispeten arttığı, 1. sınıf öğrencilerinin öğretmenlik mesleğini kendilerine daha az uygun bir meslek olarak gördükleri, 4. sınıf öğrencilerinin ise öğretmenliğin kendilerine uygun bir meslek olacağını düşündükleri, ailesi büyük şehirlerde yaşayanlara göre öğretmenlik mesleğini daha fazla içselleştirdikleri, eğitim fakültesi öğrencilerinin aldıkları eğitime ilişkin olarak kendi yeterliliklerinin olduğuna inandıkları ve bu konuda pek sorun yaşamadıkları ve eğitim fakültesi öğrencilerinin motivasyon kırıcı durumları daha az yaşadıkları ortaya çıkmıştır.

Erdemir (2004)'in Öğretmen Adaylarının Basan Ve Tutumlarının, Öğretmenlik Uygulama Becerisini Etkileme Düzeyinin Tespiti konulu araştırma bulgularına göre; başarı ve tutum puanı düşük, alan bilgi noktasında özgüveni eksik olan adayların, öğretmenlik uygulaması sürecinde yürüttüğü konunun bazı kısımlarını geçiştirdikleri tespit edilmiştir. Hizmet-içi eğitimde derse aktif katılmayan adayların alan bilgi basanları yüksek olmasına rağmen heyecanlandıkları ve kendilerini ifade etme

güçlüğü yaşadıkları görülmüştür. Kullanılan etkinlikler değerlendirildiğinde, dengesiz ve rastgele kullanıldığı sonucuna varılmıştır. Bunun adayların özgüven eksikliğinden, hizmet öncesinde yeterli deney yapamadıklarından ve çok fazla uygulama yaparak deneyim kazanmadıklarından ve derse iyi hazırlanmadıklarından kaynaklandığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen adaylarını en fazla düşündüren, rahatsız eden konu mezun olduklarında atanamama düşüncesidir. Bu durumun adayların tutum ve uygulama başarısını olumsuz yönde etkilediği görülmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın (2002) Temel Eğitime Destek Projesi doğrultusunda öğretmenlik mesleğinin niteliğinin yükseltilmesi, öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin genel ve özel yeterlik alanlarının bilinmesi amacıyla yapılan araştırma 6 pilot ilde 72 ilköğretim okulunda görev yapan yöneticiler (167), öğretmenler (1913), bu illerdeki eğitim fakültelerinden belirlenen öğretim elemanları (63), 4. sınıf öğretmen adayları (394), ve ilköğretim müfettişlerine uygulanmıştır. Mevcut durum tespiti ulusal raporuna göre öğretmenlerin büyük bir bölümü kişisel ve mesleki değerler, öğrenciyi tanıma, öğretme ve öğrenme süreci, gelişimi izleme ve değerlendirme okul, aile ve toplum ilişkileri, program ve içerik bilgisi olarak adlandırılan tüm yeterlilik alanlarında kendilerini yeterli bulmuşlardır. Gözlem ve görüşme sonuçlarına göre öğretmenlerin kıdem, branş farkı ve il farkı gözetilmeksizin yeterlilik düzeyleri gözlemciler tarafından orta ve ortanın üstünde yeterli bulunmuştur.

Elif Üstün, Semra Erkan, Berrin Akman'ın (2002) “Türkiye’de Okul Öncesi Öğretmenliği Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi” konulu araştırmasında araştırma örneklemini oluşturan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puan ortalamasının 42.87 olduğu görülmektedir.

Ölçekten elde edilen 30'un üstündeki puanların olumluya dönük tutumların göstergesi olduğu göz önüne alındığında, örnekleme oluşturan öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarının olumlu olduğunu söyleyebiliriz. Örneklemin cinsiyete göre tutum puanları incelendiğinde kızların tutum puan ortalamalarının erkeklerden daha yüksek olduğu görülmüştür. Araştırmada öğretmenlik mesleğini daha çok kız öğrencilerin tercih ettiği görülmektedir.

Erkan ve arkadaşlarının (2002) yapmış olduğu “Okulöncesi Öğretmenliği Öğrencilerine Ait Türkiye Profili” Araştırmasında örnekleme alınan öğrencilerin %75.0'nın okulöncesi öğretmenliğini isteyerek tercih ettikleri; tercih nedenlerine bakıldığında % 26.4'ünün öğretmenlik mesleğini sevdiği

için tercih ettikleri; % 41.8'inin okuldan mezun olduktan sonra öğretmenlik yapmak istediklerini; % 81.9'unun okudukları bölümden memnun olduklarını ifade ettikleri tespit edilmiştir. Benzer olarak Demirel (1995)'in öğretmenlik mesleğine yönelen eğitim fakültesi öğrencilerinin sosyo-ekonomik, psikolojik ve kültürel özellikleri üzerine yapmış olduğu çalışmada öğretmen adaylarının % 71'inin eğitim fakültelerini kendi istekleri ile tercih ettikleri; mezun olduktan sonra % 80'inin öğretmenlik yapacaklarını ifade ettikleri bulunmuştur.

Coultas ve Levin'in (2002) farklı ülkelerdeki öğretmen adaylarının demografik özelliklerine yönelik yapmış oldukları çalışmada; Ghana'da mesleği tercih eden kadınların sayısının % 38 oranında arttığı, Malawi'de mesleği tercih eden kadınların oranının % 42 olduğu; Trinidad ve Tobago'da bu mesleği tercih eden adayların 70'inin kadın olduğu tespit edilmiştir.

Çelenk (1988)'de eğitim yüksekokulu öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının değerlendirdiği çalışmasında kız öğrencilerin tutum puanlarının, erkek öğrencilerden daha yüksek olduğunu bulmuştur. Benzer araştırma bulguları öğretmenlik mesleğini sadece Türkiye'de değil, dünyada da daha çok kadınların tercih ettiğini göstermektedir.

Senemoğlu ve Özçelik (1989) tarafından "Öğretmen Adaylarına Öğretmenlik Bilgisi" Kazandırma Bakımından Fen-Edebiyat Fakülteleri İle Eğitim Fakültelerinin Etkililiği" araştırması yapılmış ve eğitim fakültelerinin daha başarılı olduğu sonucu bulunmuştur (Senemoğlu ve Özçelik, 1989:8). Ayrıca Sözer'in yaptığı çalışmada Türk Üniversitelerinde Öğretmen yetiştirme sistemlerinin öğretmenlik davranışlarını kazandırma yönünden etkililiği incelenmiş, öğretmenlik mesleğine güdülenme derecesinin meslek bilgilerini kazanma düzeyini etkilediği saptanmıştır (Sözer 1991, 103).

Öğretmenlik mesleğine karşı tutumları inceleyen önemli araştırmalardan birisi Özgür tarafından yapılmıştır. Araştırmada, adayların yaş, cinsiyet, bölüm tercih sıralaması, ebeveynin eğitim ve iş durumu, öğrencinin başarı düzeyi gibi değişkenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarına etkisi incelenmiştir. Sonuç olarak öğretmen adaylarının genel akademik başarılarının vasat düzeyde olduğu, formasyon kursuna katılanların öğretmenlik yapmaya daha istekli oldukları tespit edilmiştir. (Özgür 1994, 170-171). Konuya ilişkin görece eski ve değerli bir çalışmada ise farklı okullarda öğrenim gören

öğretmen adaylarının öğretmenliğin toplumdaki saygınlığı konusunda olumlu tutuma sahip oldukları, ancak mesleği kendileri açısından yorumlayan maddelerde tutum puanlarının daha düşük olduğu belirlenmiş, bu durum araştırmacı tarafından öğretmen adaylarının çaresiz kalmadıkça mesleğe yönelim göstermedikleri biçiminde yorumlanmıştır. (Çelenk 1988,76).

Öğretmenlik formasyonu alan öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını cinsiyet, öğrenim durumu, iş durumu ve öğretmenlik yapacağı öğretim kademesi değişkenleri açısından inceleyen Sürücü (1997), cinsiyet ve öğrenim durumunun adayların tutumları üzerinde etkili olmadığı, fakat ilköğretim kademesinde görev alacak adayların diğerlerine oranla daha olumlu tutuma sahip oldukları sonucuna ulaşmıştır (Sürücü 1997.80-85).

Benzer bir çalışmada ise öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinin özellikle toplumsal statü açısından önemli bir yere sahip olduğu, ancak çalışma koşulları ve ekonomik getirişi bakımından yeterince cazip olmadığı sonucu elde edilmiştir (Kılınç 1997,90-91).

Şenel (1999), öğretmenlik sertifikası programına katılan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarına öğretim uygulamalarının etkisini incelemiş, uygulama sonucunda adayların öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarında herhangi bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır (Şenel 1999.68-70). Lise düzeyindeki öğrenciler üzerinde yapılan bir diğer çalışmada ise, öğrencilerin genel olarak öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutum sergiledikleri, cinsiyetin, ve ailenin gelir düzeyinin tutumlar üzerinde etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Şahin 1992,65).

Bu araştırmalar, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenebildiğini ve farklı sonuçlara ulaşıldığını göstermektedir.

Acat ve Yenilmez (2004) Eğitim Fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin motivasyon düzeylerini araştırmış, araştırmadan elde edilen bulgulara bakıldığında, eğitim fakültesi öğrencilerinin genel olarak olumlu motivasyon yüklenmiş oldukları, motivasyon sorunu oluşturan durumları daha az yaşadıkları görülmektedir. Öğretmenliğin son yıllarda tercih edilen meslekler sıralamasında üst sıralarda bulunması, bunun bir nedeni olarak görülebilir. Öğrencilerin görüşlerine göre motive edici faktörler sıralamasında öğrenme çevresindeki değişkenler en önemli faktör olarak ortaya çıkmaktadır. Öğretmenlik eğitimi sürecinde kazandıkları bilgiler, öğrenme çevresinin önemini

fark etmelerine ve kendi öğrenmelerindeki etkisinin bilicine ulaşmış olmaları böyle bir sonuç doğurmuş olabilir. Dışsal fiziksel koşullar ve uyaranlar öğrenme istekliliğini önemli ölçüde etkileyen değişkenler olarak kabul edilmektedir (Schunk, 1990).

Öğrencilerin kendi yeterliliklerini sorgulayan maddeler, ikinci dereceden yüksek ortalamaya sahiptir. Buna göre eğitim fakültesi öğrencilerinin aldıkları eğitime ilişkin olarak, kendi yeterliliklerinin olduğuna inandıkları ve bu konuda pek sorun yaşamadıkları söylenebilir. Bu anlamda içsel faktörlere dayalı önemli bir motivasyon kaynağına sahip oldukları söylenebilir. Gerek amaç kuramında, gerekse değer kuramında, içsel faktörlere dayalı motivasyon kaynaklarının önemine vurgu yapılmaktadır (Açıkgöz Ün, 1996; Madden, 1997; Brophy, 1999; Covington, 2000). Motivasyon kaynakları arasında en düşük ortalama, sosyal etkileşim ve sosyal kabul ile ilgili değişkenleri sorgulayan maddelere aittir. Buna göre eğitim fakültesi öğrencilerinin, aldıkları eğitimin, onların sosyal etkileşimini güçlendirme ve sosyal statülerinde olumlu etki yapması konusunda birtakım sorunlar yaşadıkları söylenebilir.

Öğretmenlik mesleği ile ilgili yapılan araştırmalarda öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının öğretmenliğin sosyal statüsünü düşük bulmaları, bu sonuçla örtüşmektedir (Şişman, 2003; Şişman ve Acat, 2002). Öğretmenlik mesleğinin sosyal statüsüne yönelik oluşmuş ön yargılar, öğrencilerin bu konuda bazı motivasyon sorunları yaşamalarının nedeni olarak görülebilir. Motivasyon sorunu içeren maddeler açısından bakıldığında öğrencilerin bu maddelere düşük ortalamayla katıldıkları gözlenmektedir. Bu maddeler arasında da en düşük ortalamayı "öğretmenlik mesleği ile ilgili bilgi ve becerileri öğrenmeye karşı bir dirence sahip olduğumu ve bunları hiçbir zaman tam öğrenemeyeceğimi düşünüyorum" maddesi almıştır. Elde edilen bu sonuç eğitim fakültesi öğrencilerinin, motivasyon kırıcı durumları daha az yaşadıkları, özellikle içsel faktörlerden kaynaklanan motivasyon sorunlarının yok denecek kadar az olduğu söylenebilir. Bunun temel nedeninin, son yıllarda eğitim fakültesini tercih eden öğrencilerinin tercihlerini bilinçli ve isteyerek yapmaları, tercihlerinde eğitim fakültelerine üst sırada yer veriyor olmalarının olduğu söylenebilir. Motivasyon kaynakları ve sorunları konusunda ulaşılan bulguların öğrencilerin cinsiyetleri açısından anlamlı farklılıklar içerdiği görülmüştür. Özellikle bayan öğrencilerin, motivasyon kaynakları konusunda olumlu görüşler ortaya koymuş olması ve erkek öğrencilerden 9 maddede farklılaşması, erkek öğrencilerin, bayan öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha fazla motivasyon sorunu yaşadıklarını belirtmiş olması, öğretmenlik mesleğinin bayanlar tarafından daha fazla benimsenen bir meslek olduğu yönündeki görüşlerle açıklanabilir. Bayanların özellikle kendi yeterliliklerinin, öğretmenlik mesleğini gerçekleştirmede yeterli olacağı konusunda

daha olumlu bir görüşe sahip oldukları belirlenmiştir. Buna göre bayanların içsel motivasyon kaynaklarına daha fazla sahip olduğu söylenebilir.

Acat ve Demiral'in (2003) yabancı dil öğrenen öğrencilerle ilgili yaptıkları araştırmada bayanlar lehine benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Bu sonuçların örtüşmesi, yabancı dil öğrenme süreci ile öğretmenlik eğitiminin benzer süreçler içermesi ile açıklanabileceği gibi cinsiyet rolleri ve cinsiyetin motivasyonu yönlendiren bir değişken olabileceğini de düşündürmektedir. Eğitim fakültesine yeni kayıt yaptıran 1. sınıf öğrencileri ile eğitimlerini bitirme aşamasına gelen 4. sınıf öğrencileri arasında motivasyon kaynağı ve sorunları açısından yapılan karşılaştırmada 4. sınıflar lehine farklar gözlenmiş, ancak yapılan analizde sadece dört maddede farkın anlamlı olduğu belirlenmiştir. Bu sonuca göre 1. sınıftan dördüncü sınıfa doğru öğrenci motivasyonunun olumlu yönde değiştiği, öğrencilerin daha az sorun yaşamaya başladığı söylenebilir.

Bu durum, öğrencilerin aldıkları eğitim sürecinde öğretmenlik mesleğinin özelliklerini tanımları, mesleğe ilgilerinin artması, öğretmenlik mesleğiyle ilgili ön yargılarının değişmesi ile açıklanabilir. Öğrencilerin ailelerinin sosyo-ekonomik durumlarına göre motivasyon kaynakları ve sorunlarında anlamlı bir farklılaşma belirlenmemiştir. Buna göre ailelerin sosyo-ekonomik özelliğinin motivasyon kaynakları ve sorunlarını farklılaştırmadığı söylenebilir. Öğrencilerin bireysel özelliklerine göre farklılıkların ortaya çıkması, aile özelliklerine göre ise böyle farklılıkların ortaya çıkmaması, bu yaş gurubunun yönelimlerinde aileden çok kendi özelliklerinin ve yakın arkadaş gurubunun özelliklerinin ön planda olmasıyla açıklanabilir. Bu durum, ergenlik dönemi özellikleriyle beraber bireyin bireyselleşme çabaları içine girmeye başladığının bir göstergesi olarak da görülebilir.

Sonuç olarak eğitim fakültesi öğrencilerinin aldıkları eğitimin bir sonucu olarak öğrenme çevresindeki fiziksel ve sosyal değişkenleri en önemli motivasyon kaynağı olarak kabul ettikleri, ikinci olarak kendi yeterliliklerine ilişkin olumlu motivasyon kaynaklarına sahip oldukları, ancak mesleğin kendilerine sosyal statü ve sosyal etkileşim kazandırması konusunda yeterince olumlu bir motivasyon kaynağına sahip olamadıkları görülmektedir. Öğrenciler, genellikle yüksek düzeyde olumlu motivasyon kaynaklarına sahip olup çok az motivasyon sorunu yaşamaktadırlar. Bu durum, öğretmenlik mesleğinin geleceği açısından olumlu karşılanacak bir sonuç olarak görülebilir.

Cinsiyet açısından elde edilen en önemli sonuç, bayan öğrencilerin erkeklere oranla yüksek düzeyde olumlu motivasyon kaynağına sahip olmaları, erkeklerinse daha çok motivasyon sorunu

yaşıyor olmalarıdır. Bu durum, cinsiyet rolleri, öğretmenlik mesleği özellikleri ve bunların motivasyonla ilişkilerini belirleme gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Demirkaya ve Arıbaş (2004) tarafından Sosyal Bilgiler Öğretmenliği 3.Sınıf öğrencilerinin coğrafya dersine yönelik tutumları değerlendirilmiştir. Araştırma sonucu elde edilen bulgular Sosyal Bilgiler Eğitimi 3. sınıf öğrencilerinin büyük bir kısmının coğrafya dersine yönelik olumlu tutum içinde olduklarını göstermektedir. Öğrencilerin coğrafya dersine yönelik tutumlarını olumsuz yönde etkileyen en önemli hususlar; öğretmenlerin ders içerisindeki tutum ve performansları, derslerde yeterli teknolojik araç ve gereçlerin kullanılmaması v.b. olarak tespit edilmiştir.

Öğrencilerin coğrafya dersine yönelik tutum ölçeği puanlarının cinsiyete göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Yani, cinsiyet Sosyal Bilgiler Eğitimi öğrencilerinin coğrafyaya yönelik tutumları üzerinde belirleyici bir faktör olarak görülmemektedir. Öğrencilerin coğrafya dersine yönelik tutum ölçeği puanlarının öğretim türüne göre anlamlı düzeyde farklılaştığı belirlenmiştir. Yani, Sosyal Bilgiler Eğitimi 3. sınıf öğrencilerinin I. öğretim ya da II. öğretimde öğrenim görmeleri coğrafya dersine yönelik tutumlarını belirlemede etkili bir faktör olarak görülebileceği ortaya çıkmıştır. Bu durum, muhtemelen ağır ders yükü olan öğretim elemanlarının I. Öğretim derslerinde yorulduktan sonra. II. Öğretim öğrencilerinin derslerinde verim ve etkiliklerini kaybetmelerinden kaynaklanmaktadır. Coğrafya dersi ile günlük yaşantı arasında sıkı bir bağ kurulabilirse, coğrafya dersi başarısı ve coğrafyaya yönelik tutumlarda büyük bir artış olacağı öngörülmektedir. İlköğretim, lise ve üniversitelerin çeşitli fakülte ve bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin coğrafyaya yönelik tutumları belirlenirse, öğrencilerin coğrafya başarısını artırmak için daha somut önerilerde bulunulabilir.

Gürbüz ve Gençtürk'ün (2004)"Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Görüşleri" Araştırma bulgularına göre öğretmenlik mesleğini seçenlerin lisans düzeyindeki not ortalamaları orta düzeydedir. Not ortalaması 60-70 arası olanların oranı %56,6 iken not ortalaması 70-80 arası olanların oranı %38.5'dir. Not ortalaması 80-90 olanların oranı ise sadece %4.9 dur. Araştırmaya katılanlar arasında not ortalaması 90-100 olan aday bulunmamaktadır. Öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu il ve ilçelerde yaşayan ailelerden gelmektedir. İl merkezinde yaşayanların oranı %34 iken ilçe merkezinde oturanların oranı %39.6 dır. İl ve ilçe doğumluların toplamı %74'ü bulmaktadır. Kasabada yaşayanlar %3.5, köyde yaşayanların oranı ise %22.9 olarak belirlenmiştir.

Öğretmenlik mesleğini seçenler genellikle orta düzey aile çocuklarından oluşmaktadır. Araştırmaya katılanların %71.5'i ailesinin orta düzeyde gelire sahip olduğunu bildirirken, % 27.4'ü düşük gelire sahip olduğunu bildirmiştir. Buna karşılık ailesinin gelir düzeyinin yüksek olduğunu söyleyenlerin oranı yalnızca %1'dir. Diğer yandan bulgulardan, ailelerin öğretmenlik mesleğini seçmede öğrenciler üzerinde beklendiği ölçüde etkili olmadıkları anlaşılmaktadır. "Öğretmenlik mesleğini seçmede ailenizin etkisi oldu mu?" sorusuna öğrencilerin %60'ı hayır yanıtını verirken evet diyenlerin oranı %40 düzeyinde kalmıştır. Buna karşın öğretmenlik mesleğini seçmede iş bulma kaygısının %73, öğretmenlerin etkisinin ise %47 düzeyinde olduğu görülmüştür.

Öğretmen adaylarının lise mezuniyetlerine göre dağılımlarında genel lise mezunlarının çoğunluğu dikkat çekicidir. Araştırma bulgularına göre genel lise mezunlarının oranı %63.9, öğretmen lisesi mezunlarının oranı ise %10.4'dür. Adaylardan %7.6'sı İmam Hatip Lisesi mezunu, %6.6'sı Anadolu Lisesi mezunu, %6.3'ü Meslek Lisesi mezunu ve %5.2'si ise diğer lise mezunlarından oluşmaktadır.

Öğretmen adaylarının, genel olarak öğretmenlik bölümlerini ilk beş tercihleri arasında gösterdikleri anlaşılmaktadır. Adayların öğretmenlik bölümlerini tercihleri genellikle 6. ve daha yukarı tercihlerden oluşmaktadır. Araştırmaya katılanların %61.2'si, öğretmenlik bölümlerinin 6. ve daha yukarı tercihleri arasında olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlik bölümlerini ilk tercihleri arasında gösterenlerin oranı yalnızca %11.5'de kalırken "ikinci tercihim" diyenler %6.6, "üçüncü tercihim" diyenler %7.3, "dördüncü tercihim" diyenler %5.6 ve "beşinci tercihim" diyenler ise %8 olarak bulunmuştur.

Araştırmanın ortaya koyduğu önemli bir sonuç da öğretmen adaylarının bölümlerinden memnun olmadıklarıdır. Buna göre "yeniden üniversiteye girseydiniz tekrar aynı bölümü seçer miydiniz?" sorusuna adayların %55'i hayır cevabını vermiştir.

Öğrencilerin akademik çalışmaya yönelik ilgileri oldukça yüksektir. "Bu programı bitirdikten sonra doktora yapacak mısınız?" sorusuna verilen cevaplarda öğrencilerin %45.5'i "evet" demiştir. Bu da öğretmen adaylarının yarıya yakınının akademik öğrenimlerine devam etmeyi arzuladıklarını göstermektedir.

Farklı kaynaklardan gelen ve değişik branşlarda öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını belirlemeyi amaçlayan araştırma, öğretmen adaylarının hizmet

öncesindeki seçim ve eğitimlerinin önemini ortaya koymaktadır. Araştırma sonuçları öğretmenliğe yönlendirmede ortaöğretim kademesinin önemini giderek arttığını göstermektedir. Daha önce yapılan bir çok araştırmada da tespit edildiği üzere, ortaöğretim alan öğretmenliği seçenler çoğunlukla genel lise çıkışlılardan oluşmaktadır. (%63.9).

Öğretmenliğe erken dönemde yönelmek amacıyla kurulan ve ortaöğretim öğrencilerinin %15'ini oluşturan Anadolu Öğretmen Lisesi çıkışlıların oranı beklendiği ölçüde değildir (%10.4). Adaylardan %7.6'sı İmam Hatip lisesi çıkışlı, %6.6'sı Anadolu Lisesi ve %6.3'ü Meslek Lisesi mezunudur. Bu sonuçlar daha önce yapılan diğer araştırma bulgularıyla da uyumludur .

1998-1999 yılında yürürlüğe konulan tezsiz yüksek lisansla ortaöğretim alan öğretmen yetiştirilmesi programı çeşitli eleştirilere uğramıştı. Bu durumun öğretmen yetiştirmek amacıyla kurulan eğitim fakültelerini büyük ölçüde etkileyeceği ve öğretmenlik mesleği açısından olumlu tutum ve özelliklere sahip olmayan kişilerin öğretmen olacağı gibi kaygılar dile getirilmiştir. Ancak yapılan araştırma, daha önce yapılan diğer araştırmaların da ortaya koyduğu sonuçlara benzer biçimde, eğitim fakültesi öğrencileriyle, fen edebiyat fakültesi mezunlarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarında anlamlı bir farklılığın olmadığını ortaya çıkarmıştır.

Araştırmaya göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları etkileyen temel değişken lise mezuniyet farkıdır. Öğretmenliğe karşı en olumlu tutum öğretmen lisesi mezunlarında görülürken, bunları genel liseler izlemektedir. Meslek lisesi mezunlarının öğretmenliğe yönelik tutumları dikkat çekici düzeyde düşük çıkmaktadır. Bu da öğretmenlik mesleği açısından ortaöğretimdeki yönlendirmenin önemini ortaya koymaktadır.

MEB'in verilerine göre, 2001-ÖSS'ye başvuran 1 milyon 419 bin 127 kişiden %48'i (682 bin 862 kişi), öğretmenlik programlarını tercih etmiştir. Öğretmenlik bölümlerine yerleşmeye hak kazananların %57'si öğretmenlik programlarını ilk 5 tercihleri arasında göstermişlerdir. Araştırmada bunu doğrular biçimde adayların %40'nın öğretmenlik bölümlerini ilk tercihleri arasına yazdıkları ortaya çıkmıştır.

Bazı öğretmenlik programlarının taban puanları, talebin her geçen yıl artması nedeniyle, prestijli olan mühendislik programı ile tıp fakülteleri düzeyine ulaşmıştır. 2002 üniversiteler için Öğrenci Seçme Sınavı sonuçlarına göre Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Matematik Öğretmenliği programının puanları, aynı üniversitenin İngilizce öğretim yapan Tıp, Endüstri

Mühendisliği, Diş Hekimliği ve Eczacılık Fakültelerinin puanlarından yüksektir. Yine Türkiye'nin saygın üniversitelerinden olan Boğaziçi Üniversitesinde Eğitim Fakültesi Matematik Öğretmenliği programının taban puanı 221.841 iken, Bilgisayar Öğretmenliği programının taban puanı 221.665 olmuştur. En çok tercih edilen üniversitelerden Orta Doğu Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği programı 208.915 sayısal taban puanıyla, revaçta olan Gıda, Çevre, Metalürji ve Malzeme ile Petrol ve Doğalgaz mühendislikleri bölümlerinin taban puanlarını geride bırakmıştır.

Öğretmenlik mesleğinin daha çok tercih edilmesindeki temel etkenin mezunlar açısından istihdam kolaylığı sağlaması yanında, mesleğin toplumsal saygınlığının da etkisi olduğu unutulmamalıdır. Öte yandan Milli Eğitim Bakanlığı'nın ÖSS'de ihtiyaç duyulan alanlarla ilgili öğretmenlik programlarını ilk 5 tercihi arasında göstererek yerleşmeye hak kazananlara burs vermesinin de önemli etkisinin olduğunu belirtmek gerekir.

Araştırma bulguları öğrencilerin tercihlerindeki artışa paralel olarak öğretmenlik mesleğinin, toplumsal statüsünün öğretmen adayları gözünde giderek arttığını göstermektedir. Özellikle öğretmenliğin saygınlığı ve kutsallığına ilişkin tutumlarında oldukça yüksek katılımlar gözlenmiştir. Adayların yaklaşık %75'inin programı bitirdikten sonra öğretmenlik için başvuru yapmayı düşündüklerini belirtmişlerdir. Diğer araştırma bulgularıyla da uyumlu olan bu bulgu, öğretmenliğin cazibesi konusundaki tereddütlerin önemli bir nedeni olarak görülebilir. Öğretmenliği en fazla isteyenlerin lise mezunları ile Anadolu Lisesi mezunları olduğu, onları öğretmen lisesi mezunları ve genel lise mezunlarının izlediği sonucuna ulaşılmıştır.

Erdemir (1998) "Öğretmen Adaylarının Basan Ve Tutumlarının Öğretmenlik Uygulama Becerisini Etkileme Düzeyinin Tespiti" araştırmasında aşağıdaki sonuçlara ulaşmıştır; Başarı, tutum, mülakat ve gözlemden elde edilen veriler birlikte irdelenerek bulguların ışığında ortak sonuçlar şeklinde sunulmuştur.

1- Başarı ve tutum puanı düşük, alan bilgi noktasında özgüveni eksik olan adayların, öğretmenlik uygulaması sürecinde yürüttüğü konunun bazı kısımlarının geçitirdikleri tespit edilmiştir. Hizmet içi eğitimde derse aktif katılmayan adayların alan bilgi başarıları yüksek olmasına rağmen heyecanlandıkları ve kendilerini ifade etme güçlüğü yaşadıkları görülmüştür.

2- Kullanılan etkinlikler değerlendirildiğinde, dengesiz ve rasgele kullanıldığı sonucuna varılmıştır. Bunun nedeni adayların özgüven eksikliğinden, hizmet öncesinde yeterli deney yapamadıklarından ve

çok fazla uygulama yaparak deneyim kazanmadıklarından ve derse iyi hazırlanmadıklarından kaynaklandığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca daha önceden kendi özel çabası ile uygulama deneyimi kazanan öğretmen adaylarının, tecrübeli öğretmen gibi başarı gösterdikleri gözlenmiştir.

3- Öğretmen adaylarının ders yürütürken görsel ders araç-gereçlerini hemen hemen hiç kullanmadıkları gözlenmiştir. Bu durum adayların kendi eğitim-öğretimleri sürecinde çok fazla laboratuvar çalışması yapmadıklarının doğal bir sonucu olduğu düşünülmektedir. Öğretmenlik uygulamasında başarılı olabilmek için sadece alan bilgisinin ve tutum başarısının gerçek ortamda yeterli olmadığı, buna ek olarak hizmet öncesinde aktif katılım ile ders yürütülmesinin çok önemli olduğu sonucuna varılmıştır.

4- Öğretmen adaylarını en fazla düşündüren, rahatsız eden konu, mezun olduklarında atanamama düşüncesidir. Bu durumun, adayların tutum ve uygulama başarısını olumsuz yönde etkilediği görülmüştür.

5- Adayların problem çözmeye ve öğrencilere soru sorma hakkı vermeye yok denecek kadar az zaman ayırdıkları gözlenmiştir. Özgüven eksikliği olan, problemi yanlış çözmekten, ilk anda nasıl davranacağını bilememekten endişe duyan adaylar, açıklama yapmayı, dikte ettirmeyi, önceden hazırlanan sorulara yönelerek ders saatini doldurmayı tercih etmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın evreni ve örnekleme, veri toplama araçları ile araştırmada izlenen yol ve veri çözümleme teknikleri açıklanmıştır.

Evren

Araştırmanın evrenini 2005-2006 Eğitim-Öğretim yılı araştırmacı tarafından seçilen 12 Eğitim Fakültesi'nin Sosyal Bilgiler öğretmenliği 4.sınıfta öğrenim görmekte olan 640 tane öğretmen adayı oluşturmaktadır.Öğretmenlikle ilgili tutumların son sınıfta daha net belirginleşeceği düşüncesiyle örneklem olarak 4.sınıf öğrencilerinin araştırma kapsamına alınması uygun görülmüştür.

Evrenin Seçilmesinde;

- 1 Öğretmen ve öğretmen adaylarının araştırmaya karşı tutumları
- 2 Ekonomik imkanlar
- 3 İlgili üniversitelerde araştırmaya katkıda bulunacak kişilerin olması gibi faktörler etkili olmuştur. Aşağıda verilen **Tablo 3'de** 12 üniversitenin buldukları iller ve 4. sınıf öğretmen aday sayılan gösterilmiştir.

Tablo 3. Araştırmada Belirlenen alışma Evrenini Oluşturan Denekler

	ÜNİVERSİTE ADI	Toplam Öğrenci Sayısı
1	Celal Bayar Üniversitesi- Demirci/Manisa	50
2	Adnan Menderes Üniversitesi-Aydın	40
3	Afyon Kocatepe Üniversitesi-Afyon	60
4	Balıkesir Üniversitesi-Balıkesir	40
5	Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi-Çanakkale	40
6	Dokuz Eylül Üniversitesi- İzmir	70
7	Dumlupınar Üniversitesi- Kütahya	50
8	Gazi Üniversitesi- Ankara	80
9	İstanbul Üniversitesi- İstanbul	40
10	Marmara Üniversitesi- İstanbul	70
11	Muğla Üniversitesi- Muğla	40
12	Pamukkale Üniversitesi- Denizli	60
13	Toplam	640

Tablo 3'de araştırmada belirtilen çalışma evrenini oluşturan üniversitelerden **Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi** Sosyal Bilgiler Öğretmenliği 80 kişi ile en kalabalık bölümü oluştururken, **Adnan Menderes Üniversitesi**, **Balıkesir Üniversitesi**, **Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi**, **İstanbul Üniversitesi** ve **Muğla Üniversitesi** Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümleri 40'ar kişilik mevcutlarıyla en az öğrenci sayısına sahip bölümleri oluşturmaktadır.

Örneklem

Araştırmanın örneklemini için **Tablo 4'de** belirtilen 12 Eğitim Fakültesi küme örneklem yoluyla seçilmiştir.İlgili üniversitelerde 2005-2006 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören tüm öğretmen adaylarına anket formu ulaştırılmış ancak bazıları iptal edilmiştir.Toplam 464 öğretmen adayı araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır.

Tablo 4' de 12 üniversitenin buldukları iller ve uygulamanın yapıldığı gün okulda bulunan 4. Sınıf sosyal bilgiler öğretmenliği bölümü öğrenci sayılan gösterilmiştir.

Tablo 4. Araştırmanın Örneklemini

ÜNİVERSİTE ADI	Toplam Öğrenci Sayısı	Örneklem	Örneklemin Evreni Temsil Oranı
Celal Bayar Üniversitesi- Demirci/Manisa	50	48	0,96
Adnan Menderes Üniversitesi-Aydın	40	25	0,63
Afyon Kocatepe Üniversitesi-Afyon	60	42	0,70
Balıkesir Üniversitesi-Balıkesir	40	33	0,83
Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi-Çanakkal*	40	26	0,65
Dokuz Eylül Üniversitesi- İzmir	70	52	0,74
Dumlupınar Üniversitesi- Kütahya	50	30	0,60
Gazi Üniversitesi- Ankara	80	60	0,75
İstanbul Üniversitesi- İstanbul	40	30	0,75
Marmara Üniversitesi- İstanbul	70	55	0,79
Muğla Üniversitesi- Muğla	40	22	0,55
Pamukkale Üniversitesi- Denizli	60	41	0,68
Toplam	640	464	0,73

Tablo 4'de araştırmada belirtilen örneklemi oluşturan 12 üniversiteden **Muğla Üniversitesi'nin** evreni temsil etme oranı **0,55** ile en az, **Celal Bayar Üniversitesi'nin** alışma evreni temsil etme oranı ise **0,96** ile en çoktur.

Tablo 5. Ölçme Aracının Uygulandığı Örneklemin Cinsiyete Göre Dağılımı

F	Bayan 298	Erkek 166	Toplam 464
%	64	36	100

VERİLERİN TOPLANMASI

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak 5 adet kişisel değişkenliklerle ilgili soru ve 40 adet tutum sorusundan oluşan araştırmacı tarafından literatürden de yararlanılarak hazırlanan ve Ek-1'de görölen öğrenci Tutum Düzeyi Formu kullanılmıştır. Tutum düzeyi formunun nasıl geliştirildiği aşağıda açıklanmıştır.

Ölçme Aracının Hazırlanması

Tutumların doğrudan gözlenmesi araştırmacıları, tutumları ölme konusunda ölçek geliştirme çalışmalarına yönlendirmiştir. Bu alışmalar sonucunda tutumların ölçülebilmesi için değişik tutum ölçekleri geliştirilmiştir.

Bu ölçekler içerisinde Likert tarafından geliştirilmiş olan Likert ölçeği (toplamalı sıralama tekniği) seçilmiştir. Likert tipi tutum ölçeği hazırlamak için bir seri işlemin gerçekleşmesi gerekmektedir. Bu işlemler, araştırmaya konu olan ölçek kapsamında aşağıda sıralanmaktadır.

Öncelikle bir tutum ölçeği hazırlanacağı zaman, ölçülmek istenilen belli bir tutumla ilişkili olduğu düşünülen çok sayıda olumlu ve olumsuz biçimde ifade edilmiş tutum cümlesine ihtiyaç olacağından hareketle, araştırmacı tarafından benzer türdeki ölçekler incelenerek ilgili yayınlar taranmıştır. Alan taraması için internetten YÖK dokümantasyon merkezinden, yüksek lisans ve doktora tezinden, süreli yayınlardan yararlanılmıştır. Bu çalışmalardan yola çıkarak Tutum Düzeyi Bilgi Formu araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Sorular analiz edilerek olumlu ve olumsuz tutum cümleleri tespit edilmiş ve 5 Mi Likert şeklinde derecelendirilmiştir;

1-Kesinlikle Katılmıyorum

2-Katılmıyorum

3-Kararsızım

4-Katılıyorum

5-Kesinlikle Katılıyorum

Bu işlem yapılırken olumlu ve olumsuz tutum cümlelerinin eşit dağılım göstermesine dikkat edilmiştir.

Belirlenen tutum cümleleriyle hazırlanan ölçek cümlelerinin analizi yani kapsam geçerliliği açısından uzman görüşüne sunulmuştur. Uzmanlardan alınan ipuçlarıyla gerekli düzeltmeler yapılmış ve Celal Bayar Üniversitesi Demirci Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği I. ve II. Öğretim öğrencilerine uygulanmıştır. Uygulama sonucunda öğrencilerinde Tutum Düzeyi Bilgi Formu ile ilgili görüşleri doğrultusunda sorular son şeklini almış, dil ve anlatım yönünden incelenmiş ve öğretmenlik mesleğine yönelik Tutum Düzeyi Bilgi Formu düzenlenmiştir.

Araştırmanın tasarlanmasında ve ölçeğin hazırlanmasında şu temel sayılardan yola çıkılmıştır;

- Bir mesleğe karşı olumlu tutum geliştirme, o mesleğin toplumsal ve bireysel açıdan ifade ettiği anlama yakın ilişkilidir.
- Mesleğin toplumsal statüsünün yüksekliği ve kişiye kazandırdığı doyum mesleğe karşı olumlu tutum geliştirmede etkilidir.
- Mesleğe yönelik olumlu tutumlar mesleğin istenilir olup olmamasında da büyük ölçüde belirleyici olmaktadır.
- Mesleğe karşı olumlu tutum geliştirme mesleğin gerektirdiği temel özelliklerin kazanılmasıyla yakından ilişkilidir.
- Mesleğe karşı olumlu tutuma sahip olan personelin mesleki basanları da yüksek olacaktır.

Araştırma için hazırlanan ölçekte adayların öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının belirlenmesine yönelik olarak 3 temel boyut belirlenmiştir. Bunlar sırasıyla;

- Öğretmenliğin mesleki boyutuna ilişkin adayların tutumları,
- Öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği temel özelliklere karşı adayların tutumları
- Adayların öğretmenliğin toplumsal statüsüne ilişkin görüşlerinden oluşmaktadır. Boyutların belirlenmesine ilişkin genel bir açıklama aşağıda verilmiştir.

Öğretmenliğin Mesleki Boyutu

Araştırmada öncelikle adayların öğretmenliğin mesleki boyutuna ilişkin tutumları belirlenmeye çalışılmıştır. Bilindiği gibi bir mesleğin önemi, o mesleğin toplumca ve mesleği seçenler tarafından algılanışıyla yakından ilgilidir. Öte yandan mesleğin öneminin algılanmasıyla mesleğin yürütülmesi ve buna bağlı olarak verimli hizmet üretimi arasında yakın bir ilişki bulunmaktadır.

Bir tespiti göre öğretmenlik mesleğinin statüsünün ve gelir düzeyinin düşük olmasının nedeni ile öğretmenlik daha çok orta ve alt düzey gelir gruplarından gelen bireyler tarafından tercih edilmektedir. (Okabol,1998). Öğretmenlik mesleği açısından hatırlanması gereken önemli bir konuda günümüzde mesleklerin oldukça farklılaşmış ve uzmanlık gerektiren bir konuma ulaşmış olmasıdır. Artık tam anlamıyla profesyonelleşen meslekler açısından bakıldığında, o mesleğin yürütülebilmesi belirli bir eğitim düzeyi ve bireysel yeterlilikler gerektirmektedir. Araştırmanın temel amaçlarından biri de, adayların ğretmenliği profesyonel bir meslek olarak görüp görmediklerinin tespitine yöneliktir.

Öğretmenliğin Mesleki Gereklilikleri Boyutu

Araştırmanın ikinci alt boyutu öğretmenlik mesleğinin gereklilikleri boyutudur. Bu kapsamda uzmanlığın gerektirdiği ve öğretmenlik yapabilmenin temel koşulları ile öğretmenlerde bulunması gereken temel özelliklere ilişkin sorular yöneltilmiştir.

Öğretmenliğin Toplumsal Statüsü Boyutu

Öğretmenlik mesleğine yönelik tutumların ölçülmesinde önemli bir alt boyut da bu mesleğin istenilir olup olmamasıdır. Toplumsal saygınlık olarak da bilinen ve meslek statüsünü etkileyen unsurların başında devletin öğretmene verdiği değerle birlikte toplumun öğretmene bakışı ve öğretmenlerin kendi mesleklerine yönelik statü algılamaları gelmektedir.(zgr 1994).Araştırmada ğretmenliğin toplumsal statüsünün anlaşılabilmesi bakımından adaylara öğretmenliğin hangi ölçüde istenilir olduğunu belirlemeye yönelik sorular yöneltilmiştir.

Ölçme Aracının Uygulanması

Düzenlenen öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeyi bilgi formunun uygulanmasında, yukarıda verilen **Tablo 3'de** isimleri yer alan üniversitelerde görev yapan öğretim üyeleri yardımcı olmuşlardır. Öğrenci sayılan tespit edilmiş ve yeterli sayıda form çoğaltılarak ismi geçen üniversitelere gönderilmiştir. Öğretim üyeleri tarafından yapılan açıklamalar ve Tutum Düzeyi Bilgi Formunda bulunan yönerge doğrultusunda ölçme aracı uygulanmıştır

Verilerin Analizi

İstatistiksel işlemler için SPSS (Statistical Packages for Social Sciences) paket programı kullanılmıştır. Araştırmada uygulanan formlardan elde edilen bilgiler bilgisayarda SPSS Paket Programına kayıt edilmiştir.Öncelikle Öğretmenlik Mesleği Tutum Düzeyi Bilgi Formu Ölçeğinin geliştirilmesine ilişkin uygulama sonucunda elde edilen veriler bilgisayar ortamına (SPSS) aktarılmış, olumlu cümleler "**Kesinlikle Katılıyorum**" seçeneğinden "**Kesinlikle Katılmıyorum**" seçeneğine doğru **5,4,3,2,1** şeklinde puanlanırken olumsuz cümleler de bunun tam tersi bir yol izlenerek "**Kesinlikle Katılıyorum**" seçeneğinden "**Kesinlikle Katılmıyorum**" seçeneğine doğru **1,2,3,4,5** şeklinde puanlanmıştır.

Denemeye tabi tutulan tutum cümleleri puanlandıktan sonra faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi uygulaması ile 40 maddeden oluşan "Öğretmenlik Mesleği Tutum Düzeyi Bilgi Formu Ölçeği'nin tek ya da çok faktörlü olup olmadığı saptanmaya çalışılmıştır. Bu amaçla toplanan veriler üzerinde bir faktör analizi tekniği olan Temel Bileşenler Analizi kullanılmış, yapılan faktör analizinde, faktör sayısına müdahale edilmeyerek faktörler serbest bırakılmıştır.

Temel bileşenler analizinde Kaiser-Meyer Olkin (KMO) değeri.0.80 bulunmuştur. KMO (örneklem yeterliliği ölçütü) bütün eşleştirilmiş, gözlenen korelasyon katsayıları büyüklüğü ile kısmi korelasyon katsayılarının büyüklüğünü karşılaştıran bir indekstir. Bütün eşleştirilmiş değişkenlerin kısmi korelasyon katsayılarının karelerinin toplamı, korelasyon katsayılarının toplamından küçük ise, KMO

ölçütü 1 'e yaklaşır. Eşleştirilmiş değişkenlerin korelasyonları diğer değişkenler tarafından açıklanamadığından, küçük KMO değerleri değişkenlerin faktör analizinin yapılmasını iyi bir fikir olmadığını gösterir. Ölçeğin birbirinden bağımsız alt faktörlerini belirlemek için varimax dik döndürme yöntemi kullanılmıştır. Faktör yüklerinin alt kesme noktası 0,45 değeri esas alınmıştır.

Öğretmenlik Tutum Düzeyi Bilgi Formu ölçeğinin her bir alt faktör için güvenilirliğin bir göstergesi olarak alfa iç tutarlılık katsayısı ve bu kapsamda madde toplam korelasyonları hesaplanmıştır.

Yapılan analizler sonucunda ölçeğin üç faktörlü çıktığı bu durumun ölçeğin hazırlanmasında dikkate alınan öğretmenlik mesleğine yönelik üç temel yapıyı (ilgi, tutum, beklenti) yansıttığı düşünülmüştür. Yapılan analiz sonucunda faktör yük değerlerinin üç faktör için de 50 ile 80 arasında yüksek düzeyde değiştiği görülmektedir.

Üç faktörlü olarak saptanan ölçeğin her bir alt faktör için madde toplam korelasyonları;

•faktör için (ilgi) => 52 , 75

•faktör için (tutum) => 35 , 47

•faktör için (beklenti) => 30 , 58 arasında değişmektedir. Ölçeğin geliştirilmesi arasında yapılan analizlerden elde edilen değerler **Tablo 6'da** verilmektedir.

Tablo 6.Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeği Geçerlik-Güvenirlik Analizi Sonuçları

	Madde Ve Faktörler I. FAKTÖR (İLGİ)	Ort	SS	Communality	companent faktör Yüğü	varimax Faktör Yüğü	Madde toplam	t Değeri
3	Okuduğum bölümü kendi İsteğimle seçtim	3,23	1,15	565	685	746	65	10,32
8-	Mezun olduktan sonra öğretmenlik yapabileceğime inamvorum	3,93	0,97	424	608	511	58	7,91
11-	Öğretmenli tüm meslekler içinde en temel meslektir	4,07	0,97	596	748	736	71	7,99
18-	İleride çocuğumun öğretmen olmasını isterim	237	1,23	590	750	721	72	11,45
22-	Öğretmenleri bilgilendiren haberleri rakından takip ederim	3,56	96	424	608	511	58	7,91
23-	Öğretmenlik mesleği ile ilgili düzenlenen konferans, panel gibi etkinliklere isteyerek	3,44	1,11	544	628	589	61	8,45
24-	Bir kez daha dünyaya gelsem yine öğretmen yetiştiren bir kurumda okumayı isterim	3,23	1,15	565	685	746	65	10,32
26-	Çocukluğumdan beri öğretmenlik mesleğine karşı özel	3,59	1,08	498	671	544	65	8,43
29-	Öğretmenlik mesleği ile ilgili bilisel yayınları takip ederim	3,57	0,95	424	608	511	58	5,77
30-	Öğretmenlik hayallerimi süsleyen bir meslektir	2,51	1,25	616	746	753	71	10,83
34-	Öğretmenlik mesleğine adeta tutkuyla bağlıyım	3,26	1,12	475	505	640	45	7,40

Madde Ve Faktörler II. FAKTÖR (BEKLENTİ)	Ort		Comunality	Companent faktör Yüğü	varimax Faktör Yüğü	Madde toplam	I Değeri
7-Üniversitede aldığımız eğitimle gerçek hayattaki öğretmenlik birbiriyle ilişkili değil	3,59	1,08	482	686	625	65	10,19
9-Başka bir iş bulabileceğime inansaydım öğretmenlik mesleğini seçmezdim	3,56	0,96	424	608	511	58	7,91
12- Öğretmen atama sistemi beni rahatsız ediyor	4,43	0,74	405	507	567	42	6,38
13-Öğretmen maaşları düşük ama başka çarem yok	3,93	0,97	371	405	508	43	5,77
14-Öğretmenlik mesleğinin sahip olduğu olumlu şartlar dolayısıyla seçtim (yaz tatili, yarım gün çalışma vb)	3,65	1,17	519	698	688	67	10
15- Öğretmenlik mesleği toplumun nazarında hak ettiği değere sahip değildir	4,32	0,78	511	670	593	63	7,05
16- Öğretmenlik mesleğinin şartlarının iyileştirilmesi gerektiğine inanıyorum	4,47	0,76	505	629	675	28	3,59
37-Öğretmenlere değişim süreci içinde özerklik ve sorumluluk verilmelidir	4,32	0,78	511	670	593	63	7,05
39-Öğretmen eğitimi hizmet öncesinden emekliğe kadar devam etmelidir	3,73	1,07	482	686	625	65	10,19

Madde Ve Faktörler III. FAKTÖR (TUTUM)	Ort	§	Comunality	Component faktor Yüğü	varimax Faktor Yüğü	Madde toplam	t Değeri
1- Öğretmen yetiştiren bir kurumda okumaktan mutluyum	3,72	1,21	590	750	721	72	11,45
2-Mezun olduktan sonra tekrar ÖSS'ye girip istediğim bölümde okuyacağım	2,17	1,04	475	505	640	45	7,4
	2,51	1,21	616	746	753	71	10,83
4-Ailem istediği için bu bölümü seçtim	3,5	1,02	662	804	750	77	9,85
5-Bu bölümde gönülsüz okuyan arkadaşlarımı eleştiririm	2,02	1,06	482	686	625	65	10,19
6-Öğretmenliği ÖSS puanım yalnızca bu bölüme yettiği için seçtim	431	0,88	596	748	736	71	7,99
10- Öğretmenliği seçenlerde kişilik özellikleri de seçim kriterleri olarak kullanılmalıdır	4,43	0,74	511	670	593	63	7,05
12-Öğretmen atama sistemi beni rahatsız ediyor	2,78	1,26	578	730	767	68	9,87
17-ilerde öğretmen biriyle evlenmek istemem	2,51	1,25	616	746	753	71	10,83
19-İlerde çocuğumun bir öğretmenle evlenmesini istemem	3,93	0,97	424	608	511	58	7,91
20-Öğretmenlik mesleğini aşağılayan birisiyle kıyasıya tartışırım							

BEŞİNCİ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Bu bölüm, araştırmanın alt problemleri doğrultusunda düzenlenmiştir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı ilgi, tutum ve beklenti düzeyleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu çalışmada öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumunu etkileyebileceği varsayılan 9 farklı probleme ait bulgular belirlenmiştir.

Birinci Alt Problem: Araştırmanın birinci alt problemi: 4.sınıf sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeyleri nedir? Şeklinde düzenlenmiş, üniversite ve fakültelere ait öğrencilerin aldıkları aritmetik ortalama sonuçları **Tablo 7'de** verilmiştir.

Tablo 7. Öğretmen Adaylarının öğretmenlik Mesleğine Karşı Tutumlarının Üniversitelere Göre Aritmetik Ortalamaları

ÜNİVERSİTE ADI	Aritmetik ortalama
Celal Bayar Üniversitesi- Demirci/Manisa	3,83
Adnan Menderes Üniversitesi-Aydın	3,43
Afyon Kocatepe Üniversitesi-Afyon	2,90
Balıkesir Üniversitesi-Balıkesir	3,28
Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi-Çanakkale	3,56
Dokuz Eylül Üniversitesi- İzmir	4,01
Dumlupınar Üniversitesi- Kütahya	2,97
Gazi Üniversitesi- Ankara	4,08
İstanbul Üniversitesi- İstanbul	3,83
Marmara Üniversitesi- İstanbul	3,85
Muğla Üniversitesi- Muğla	3,15
Pamukkale Üniversitesi- Denizli	3,35
Genel Ortalama	3,52

Tablo 7 incelendiğinde birinci alt probleme göre 4.sınıf sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine tutum düzeylerine bakıldığında alınabilecek maksimum puan 200,maksimum aritmetik ortalama 5.00'dır.Buna göre en düşük ortalama (2,90)Afyon Kocatepe Üniversitesi ile en yüksek ortalama (4,08)Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi'ne aittir.Genel olarak sosyal bilgiler 4.sınıf öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum düzeyleri ile ilgili aritmetik ortalamalara bakıldığında Celal Bayar Üniversitesi (3,80); Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi (3,56); Dokuz Eylül Üniversitesi(4,01);Gazi Üniversitesi(4,08); İstanbul Üniversitesi (3,83); Marmara Üniversitesi (3,85); olarak görülmektedir.Bu üniversitelerin aritmetik ortalamaları (3,52)5.00'a yakın olduğundan pozitif bir tutum sergiledikleri söylenebilir.Bu üniversitelerin aritmetik ortalamaları (3.52) 5.00"a yakın olduğundan pozitif yönde tutum sergiledikleri söylenebilir.

Tablo 8. Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Düzeylerine İlişkin Aritmetik Ortalamalar Ve Standart Sapmaları

	N	X	S
1- Öğretmen yetiştiren bir kurumda okumaktan mutluyum.	464	3,72	1,21
2- Mezun olduktan sonra tekrar ÖSS'ye girip istediğim bölümde okuyacağım.	464	2,17	1,04
3- Okuduğum bölümü kendi isteğimle seçtim.	464	2,17	1,04
4- Ailemin isteği için bu bölümü seçtim.	464	2,51	1,25
5- Bu bölümde gönülsüz okuyan arkadaşlarımı eleştiririm.	464	3,5	1,02
6- Öğretmenliği ÖSS puanım yalnızca bu bölüme yettiği için tercih ettim.	464	2,02	1,06
7- Üniversitede aldığımız eğitimle gerçek hayattaki eğitim birbiriyle ilişkili değil.	464	3,59	1,08
8- Mezun olduktan sonra öğretmenlik yapabileceğime inanmıyorum.	464	3,93	97
9- Başka bir bölümde iş bulabileceğime inansaydım öğretmenlik mesleğini seçmezdim.	464	3,56	96
10- Öğretmenliği seçenlerde kişilik özellikleri de seçim kriterleri olarak kullanılmalıdır.	464	4,31	88
11- Öğretmenlik tüm meslekler içinde temel meslektir.	464	4,07	97
12- Öğretmen atama sistemi beni rahatsız ediyor.	464	4,43	74
13- Öğretmen maaşları düşük ama başka çarem yok.	464	3,93	97
14- Öğretmenlik mesleği sahip olduğu olumlu şartlar dolayısıyla seçtim.(yaz tatili, yarım gün çalışma v.b.)	464	3,65	1,17
15- Öğretmenlik mesleği toplumun nazarında hak ettiği değere sahip değildir.	464	4,32	78
16- Öğretmenlik mesleğinin şartlarının iyileştirilmesi gerektiğine inanıyorum.	464	4,47	76

17- İleride öğretmen biriyle evlenmek istemem.	464	2,34	1,26
18- İleride çocuğumun öğretmen olmasını isterim.	464	2,37	1,23
19- ileride çocuğumun öğretmenle evlenmesini isterim.	464	2,51	2,25
20- Öğretmenlik mesleğini aşağılayan biriyle kıyasıya tartışırım.	464	3,93	97
21- Öğretmenlik mesleğine tercih hatası yüzünden yerleştim.	464	1,89	1,02
22- Öğretmenleri bilgilendiren haberleri yakından takip ederim.	464	3,56	96
23- Öğretmenlik mesleği ile ilgili konferans, panel gibi etkinliklere isteyerek katılırım.	464	3,44	1,11
24- Bir kez daha dünyaya gelsem yine öğretmen yetiştiren bir kurumda okumayı isterdim.	464	3,23	1,15
25- Öğretmen adaylarının öğrendikleri sadece deneyimli öğretmenin bilgi ve tecrübesiyle sınırlıdır.	464	2,02	1,06
26- Çocukluğumdan beri öğretmenlik mesleğine karşı özel bir ilgim var.	464	3,59	1,08
27- Öğretmenlik mesleği sürekli değişen yöntemlerle dolu olduğundan iyi bir öğretmen olunamaz.	464	2,02	1,06
28- Tüm zorluklara rağmen öğretmenlik mesleğini tercih ederim.	464	3,6	1,09
29- Öğretmenlik mesleği ile ilgili bilimsel yayınları takip ederim	464	3,57	95
30- Öğretmenlik hayallerimi süsleyen bir meslektir.	464	2,51	1,25
31- Öğretmenlerin düşüncelerini göz önünde bulundurulmadan yapılan araştırmalar ve yenilikler yetersizdir.	464	3,52	99
32- Başka mesleklerde çok para kazanacağımı bilsem bile öğretmenlik mesleğini seçerdim.	464	3,44	1,11
33- Öğretmenlik doğuştan getirilen yetenek ve bilimlere dayalı bir meslektir.	464	3,5	1,02

34- Öğretmenlik mesleğine adeta tutkuyla bağlığım.	464	3,26	1,12
35- Öğretmen olma düşüncesi beni tedirgin eder.	464	1,8	1,1
36-En büyük hayalim başarılı bir öğretmen olabilmektir.	464	4,43	74
37-Öğretmenlere değişim süreci içinde özerklik ve sorumluluk verilmelidir.	464	4,32	78
38-Öğretmenlik mesleğine olan saygım benim için her şeyden önce gelir.	464	3,37	1,16
39-Öğretmen eğitimi hizmet öncesinden emekliliğe kadar devam etmelidir.	464	3,73	1,07
40- Dünyada öğretmenlik mesleğini savunan tek kişi kalsam bile düşüncelerim değişmez.	464	3,57	95

İkinci Alt Problem: Sosyal Bilgiler 4.sınıf öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeyleri "cinsiyet"e göre anlamlı farklılık göstermekte midir? şeklinde düzenlenmiş, buna göre; 40 sorudan sadece 6 soruda (8,11,20,23,24,34.) sorularda bayan öğrencilerle erkek öğrencilerin tutumları arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Tablo 9. Öğretmen Adaylarının Cinsiyete Göre Farklılaşmalarına İlişkin t Testi Tablosu

Madde		No	Cinsiyet	N	X	S	Fark	Sd	+	P
8	Bayan	298		3,88	1,15	32	462	4,04	00**	
	Erkek	166		3,55	1,27					
11	Bayan	298		4,1	94	25	462	3,74	00**	
	Erkek	166		3,85	1,06					
20	Bayan	298		3,29	1,16	27	462	3,6	00**	
	Erkek	166		3,55	1,06					
23	Bayan	298		3,45	1,13	18	462	2,35	02*	
	Erkek	166		3,27	1,2					
24	Bayan	298		3,55	1,06	27	462	3,6	00**	
	Erkek	166		3,29	1,16					
34	Bayan	298		3,45	1,13	18	462	2,35	02*	
	Erkek	166		3,27	1,2					

**P< 0,01 düzeyinde anlamlı farklılık vardır.

* P<0,05 düzeyinde anlamlı farklılık vardır

Tablo 10. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 8'in t Testi Sonuçları

Madde No	Cinsiyet	N	X	S	Fark	Sd	t	P
8	Bayan	298	3,88	1,16	32	462	4,04	00**
	Erkek	166	3,55	1,27				

"Mezun olduktan sonra öğretmenlik yapabileceğime inanıyorum" maddesinde (8) bayanlar (X=3,88) erkeklere (X=3,55) göre daha yüksek ortalamaya sahip olarak anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. (t=4,04, p<0,01) bu sonuçlar bayanların erkeklere göre öğretmenlik mesleğini yapabilmeye daha inançlı oldukları söylenebilir.

Tablo 11. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 11'in t Testi Sonuçları

Madde No	Cinsiyet	N	X	S	Fark	Sd	t	P
11	Bayan	298	4,10	0,94	25	462	3,74	00**
	Erkek	166	3,85	1,06				

"Öğretmenlik tüm meslekler içinde en temel meslektir" maddesine (11) bayanlar daha çok katılırken (X=4,10) erkekler daha az katıldıklarını (X=3,85) belirtmişlerdir. Bu konuda bayanlar erkeklerden anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. (t=3,74, p<0,01) buna göre bayanların öğretmenliğin en temel meslek olduğu konusunda daha olumlu düşündükleri erkeklerin ise bu konuda farklı düşüncelerinin olduğu söylenebilir.

Tablo 12. *Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 20'nin t Testi Sonuçları*

Madde No	Cinsiyet	N	X	S	Fark	Sd	t	P
20	Bayan	298	3,29	1,16	27	462	3,60	00**
	Erkek	166	3,55	1,06				

"Öğretmenlik mesleğini aşağılayan birisi ile kıyasıya tartışırım" maddesi (20) erkekler (X=3,55) bayanlara (X=3,29) göre daha yüksek bir ortalamaya sahiptir. Bir konuda erkekler bayarlardan anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. (t= 3,60, P<0,01) Buna göre bayanların öğretmenlik mesleğini savunmaya ilişkin yeterli dirence sahip olmadıkları erkeklerin ise bayanlara oranla daha fazla direnç gösterdikleri söylenebilir.

Tablo 13. *Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 23'ün t Testi Sonuçları.*

Madde No	Cinsiyet	N	X	S	Fark	Sd	t	P
23	Bayan	298	3,45	1,13	18	462	2,35	02*
	Erkek	166	3,27	1,14				

"Öğretmenlik mesleği ile ilgili düzenlenen konferans, panel gibi isteyerek katılım" maddesinde (23) bayanlar (X=3,45) erkek öğrencilere göre (X=3,27) anlamlı düzeyde yüksek bir ortalamaya sahiptir. Buna göre bayanların öğretmenlik mesleği ile ilgili etkinliklere daha isteyerek katıldıkları buna karşılık erkeklerin bu konuda az istekli oldukları söylenebilir

Tablo 14. *Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 24'ün t Testi Sonuçları*

Madde No	Cinsiyet	N	X	S	Fark	Sd	t	P
24	Bayan	298	3,55	1,06	27	462	3,60	00**
	Erkek	166	3,29	1,16				

"Bir kez daha dünyaya gelsem yine öğretmen yetiştiren bir kurumda okumak isterdim" maddesinde (24) bayanlar (X=3,55) erkeklere (X=3,29) göre daha fazla katılmışlardır. Bu maddeye ilişkin bayan öğrencilerin ortalaması erkek öğrencilerin ortalamasından anlamlı derecede yüksektir. (t= 3,60, P<0,01) buna göre bayanların erkelere göre daha pozitif bir tutuma sahip oldukları söylenebilir

Tablo 15. *Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 34'ün t Testi Sonuçları.*

Madde No	Cinsiyet	N	X	S	Fark	Sd	t	P
34	Bayan	298	3,45	1,13	18	462	2,35	02*
	Erkek	166	3,27	1,2				

"Öğretmenlik mesleğine adeta tutkuyla bağlıyım" (34) maddesinde bayan öğrenciler (X=3,45) erkek öğrencilere göre (X=3,27) anlamlı düzeyde yüksek bir ortalamaya sahiptir. (+=2,35, P<0,01) Bu sonuca bağlı olarak bayanların öğretmenlik mesleğine erkeklere oranla daha istekli ve bağlı oldukları söylenebilir

Üçüncü Alt Problem: Araştırmanın üçüncü alt problemi Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının okul tercih sırasına göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğinin üzerinde durulmuştur.

Tablo 16. *Örnekleme Grubunun Üniversite Tercih Sırası İçin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları.*

Üniversite	Soru	F	Üniversite	Soru	F
C.B.Ü	1	7,105*	Muğla Üniversitesi	2	5,255*
	3	4,786*		9	5,455*
	6	5,455*			
Adnan Menderes Üniversitesi	21	4,643*	Pamukkale Üniversitesi	13	7,364*
	24	4,643*		32	5,556*
	30	3,869*			
Balıkesir Üniversitesi	2	3,913*			
	3	3,869*			
Çanakkale On Sekiz Mayıs Üniversitesi	9	4,074*			
	14	4,714*			
Dumlupınar Üniversitesi	3	3,712*			
İstanbul Üniversitesi	1	8,143*			
	2	8,143*			
	32	3,98*			
	6	4,714*			

tttttu63

p<0,05

Tablo16'da görüldüğü gibi 40 sorudan sadece 11 soru (1,2,3,4,6,9,14,24,28,30 ve 32.) sorularda tercihlerini (1-8), (8-16) ve (16-24) arasında yapan öğretmen adaylarının tutumları arasında p<0,05 düzeyinde önemli farklılıklar bulunmuştur.

Denek öğrencilerin Üniversite Tercih Sırasına Göre Dağılımı Ve Madde No'larına Göre Aritmetik Ortalamaları

Madde No	Üniversite Tercih sırası	N	X
1	(1-8)	137	3,87
	(8-16)	252	3,8
	(16-24)	75	3,53
2	(1-8)	137	2,58
	(8-16)	252	3,07
	(16-24)	75	3,62
3	(1-8)	137	2,58
	(8-16)	252	3,07
	(16-24)	75	3,62
4	(1-8)	137	3,89
	(8-16)	252	3,52
	(16-24)	75	3,47
6	(1-8)	137	2,28
	(8-16)	252	2,51
	(16-24)	75	3,27
9	(1-8)	137	2,12
	(8-16)	252	2,88
	(16-24)	75	4,1
14	(1-8)	137	2,63
	(8-16)	252	2,51
	(16-24)	75	3,01
24	(1-8)	137	3,92
	(8-16)	252	3,21
	(16-24)	75	2,78
28	(1-8)	137	3,87
	(8-16)	252	3,53
	(16-24)	75	3,08
30	(1-8)	137	3,61
	(8-16)	252	3,20
	(16-24)	75	3,10
32	(1-8)	137	3,77
	(8-16)	252	3,55
	(16-24)	75	3,23

Tablo 17. *Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 1'in Üniversite Tercih Sırasına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları*

Madde No	Üniversite Tercih Sırası	N	X	SS
1	1-18	137	3,87	0,92
	8-16	252	3,80	1,08
	16-24	75	3,53	1,24

Tablo 17'nin incelenmesinde görüleceği üzere;

"Öğretmen yetiştiren bir kurumda okumaktan mutluyum" şeklindeki soruda (1) tercih grupları arasındaki farkın hangi tercih grubunda olduğunu bilmek için Tukey-B testinin sonuçlarına göre (1-8) arasında tercih yapanların aritmetik ortalamaları 3.87, (8-16) arasında tercih yapanların aritmetik ortalamaları 3.80, (16-24) arasında tercih yapanların aritmetik ortalamaları 3.53 olarak bulunmuştur. Buna göre (1-8) arasında tercih yapanların (8-16) ve (16-24) arasında tercih yapanlara göre öğretmen olmaktan daha mutlu oldukları söylenebilir.

Tablo 18. *Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 2'nin Üniversite Tercih Sırasına Göre Aritmetik Ortalamaları Ve Standart Sapmaları*

Madde No	Üniversite Tercih Sırası	N	X	SS
2	1-18	137	2,58	1,29
	8-16	252	3,07	1,23
	16-24	75	3,62	0,90

Tablo 18'in incelenmesinde görüleceği üzere;

"Mezun olduktan sonra tekrar ÖSS'ye girip istediğim bölümde okuyacağım" şeklindeki soruda (2) (1-8) arasında tercih yapanların aritmetik ortalamaları (2,58), (8-16) arasında tercih yapanların aritmetik ortalamaları (3,07), (16-24) arasında tercih yapanların aritmetik ortalamaları ise (3,62) olarak bulunmuştur. Buna göre (16-24) arasında tercih yapanların (1-8) ve (8-16) arasında tercih yapanlara göre mezun olduktan sonra başka bir bölümde okumayı daha fazla düşündükleri söylenebilir.

Tablo 19. *Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 3'ün Üniversite Tercih Sırasına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları*

Madde No	Üniversite Tercih Sırası	N	X	SS
3	1-18	137	2,58	1,21
	8-16	252	3,07	1,09
	16-24	75	3,62	1,15

Tablo 19'un incelenmesinde görüleceği üzere;

"Okuduğum bölümü kendi isteğimle seçtim" şeklindeki soruda (3), (1-8) arasında tercih yapanların aritmetik ortalamaları (2,58) ,(8-16) arasında tercih yapanların aritmetik ortalamaları (3,07),(16-24) arasında tercih yapanların aritmetik ortalamaları ise (3,62) olarak bulunmuştur. Buna göre (1-8) arasında tercih yapanların (8-16) ve (16-24) arasında tercih yapanlara göre daha pozitif bir tutuma sahip oldukları ve okudukları bölümü kendi istek ve iradesi ile seçtikleri söylenebilir.

Tablo 20. *Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 4'ün Üniversite Tercih Sırasına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları*

Madde No	Üniversite Tercih Sırası	N	X	SS
4	1-18	137	3,89	97
	8-16	252	3,52	99
	16-24	75	3,47	1,09

Tablo 20'nin incelenmesinde görüleceği üzere;

"Ailem istediği için bu bölümü seçtim" şeklindeki soruda (4) ,(1-8) arasında tercih yapanların aritmetik ortalamaları (3,89),(8-16) arasında tercih yapanların aritmetik ortalamaları (3,52),(16-24) arasında tercih yapanların aritmetik ortalamaları ise (3,47) olarak bulunmuştur. Buna göre (1-8) arasında tercih yapanların (8-16) ve (16-24) arasında tercih yapanlara göre daha pozitif bir tutuma sahip oldukları ve okudukları bölümü kendi istek ve iradesi ile seçtikleri söylenebilir.

Tablo 21. *Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 9'un Üniversite Tercih Sırasına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları*

Madde No	Üniversite Tercih Sırası	N	X	SS
9	1-18	137	2,12	1,03
	8-16	252	2,88	1,20
	16-24	75	4,10	0,95

Tablo 21 'in incelenmesinde görüleceği üzere;

"Başka bir bölümde iş bulabileceğime inansaydım öğretmenlik mesleğini seçmezdim" maddesinde (9), (1-8) arasında tercih yapanların aritmetik ortalamaları (2,12), (8-16) arasında tercih yapanların aritmetik ortalamaları (2,88),(16-24) arasında tercih yapanların aritmetik ortalamaları (4,10) olarak bulunmuştur. Buna göre (16-24) arasında tercih yapanların (1-8) ve (8-16) arasında tercih yapanlara göre başka bir iş bulabilme durumunda öğretmenlik mesleğini seçmeme ihtimalinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 22. *Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 14'ün Üniversite Tercih Sırasına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları*

Madde No	Üniversite Tercih Sırası	N	X	SS
14	1-18	137	2,63	1,19
	8-16	252	2,51	1,20
	16-24	75	3,01	1,07

Tablo 22'nin incelenmesinde görüleceği üzere;

"Öğretmenlik mesleğinin sahip olduğu olumlu şartlar dolayısıyla seçtim" (yaz tatili, yarım gün çalışma vb.)" şeklindeki soruda (14), (1-8) arasında tercih yapanların aritmetik ortalamaları (2,63),(8-16) arasında tercih yapanların aritmetik ortalamaları (2,51),(16-24) arasında tercih yapanların aritmetik ortalamaları (3,01) olarak bulunmuştur. Buna göre (16-24) arasında tercih yapanların (1-8) ve (8-16) arasında tercih yapanlara göre öğretmenlik mesleğini daha çok sahip olumlu şartlar dolayısıyla seçtikleri söylenebilir.

Tablo 23. *Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 24'ün Üniversite Tercih Sırasına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları*

Madde No	Üniversite Tercih Sırası	N	X	SS
24	1-18	137	3,92	0,79
	8-16	252	3,21	0,90
	16-24	75	2,78	1,17

Tablo 23 'ün incelenmesinde görüleceği üzere;

"Bir kez daha dünyaya gelsem yine öğretmen yetiştiren bir kurumda okumayı isterim" maddesinde (24) (1-8) arasında tercih yapanların aritmetik ortalamaları (3,92) (8-16) arasında tercih yapanların aritmetik ortalamaları (3,21),(16-24) arasında tercih yapanların aritmetik ortalamaları ise (2,78) olarak bulunmuştur. Buna göre (1-8) arasında tercih yapanların (8-16) ve (16-24) arasında tercih yapanlara göre daha pozitif bir tutuma sahip oldukları ve öğretmen yetiştiren bir kurumda olmaktan memnun oldukları söylenebilir.

Tablo 24. *Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 28'in Üniversite Tercih Sırasına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları*

Madde No	Üniversite Tercih Sırası	N	X	SS
28	1-18	137	3,87	0,92
	8-16	252	3,53	1,10
	16-24	75	3,08	1,07

Tablo 24'ün incelenmesinde görüleceği üzere;

"Tüm zorluklarına rağmen öğretmenlik mesleğini tercih ederim" maddesinde (28) (1-8) arasında tercih yapanların aritmetik ortalamaları (3,87),(8-16) arasında tercih yapanların aritmetik ortalamaları (3,53),(16-24) arasında tercih yapanların aritmetik ortalamaları ise (3,08)'dir. Buna göre (1-8) arasında tercih yapanların (8-16) ve (16-24) arasında tercih yapanlara göre tüm zorluklarına rağmen öğretmenlik mesleğini seçebilecekleri söylenebilir.

Tablo 25. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 30' un Üniversite Tercih Sırasına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Madde No	Üniversite Tercih Sırası	N	X	SS
30	1-18	137	3,61	1,09
	8-16	252	3,20	1,13
	16-24	75	3,04	1,20

Tablo 25'in incelenmesinde görüleceği üzere;

"Öğretmenlik hayallerimi süsleyen bir meslektir" şeklindeki soruda (30),(1-8) arasında tercih yapanların aritmetik ortalamaları (3,61),(8-16) arasında tercih yapanların aritmetik ortalamaları (3,20),(16-24) arasında tercih yapanların aritmetik ortalamaları ise (3,04) dur. Buna göre (1-8) arasında tercih yapanların (8-16) ve (16-24) tercih yapanlara göre daha pozitif bir tutuma sahip oldukları ve öğretmenlik mesleğini daha fazla içselleştirip istekli oldukları söylenebilir.

Tablo 26. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 26'nun Üniversite Tercih Sırasına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Madde No	Üniversite Tercih Sırası	N	X	SS
32	1-18	137	3,77	1,08
	8-16	252	3,55	1,24
	16-24	75	3,23	1,17

Tablo 26'nun incelenmesinde görüleceği üzere;

"Başka mesleklerde daha çok para kazanacağımı bilsem bile öğretmenlik mesleğini seçerim" maddesinde (32) (1-8) arasında tercih yapanların aritmetik ortalamaları (3,77), (8-16) arasında tercih yapanların aritmetik ortalamaları (3,55), (16-24) arasında tercih yapanların aritmetik ortalamaları ise (3,23) dür. Buna göre (1-8) arasında tercih yapanların (8-16) ve (16-24) arasında tercih yapanlara göre daha pozitif bir tutuma sahip oldukları ve diğer mesleklerde daha çok para kazanabilme ihtimaline rağmen öğretmenlik mesleğini seçecekleri söylenebilir.

Araştırmanın Dördüncü Alt Problemi: Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının

öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeylerinin ailelerinin ikamet ettiği yerleşim birimine göre bir anlamlılık gösterip göstermediğine bakılmış ve sonuçlar **Tablo 27'de** verilmiştir.

Tablo 27. Örneklem Grubu Yerleşim Yeri için Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

Üniversite	Soru	F	Üniversite	Soru	F
C.B.Ü	1	3,71*	Muğla Üniversitesi	7	5,028*
	12	5,127*		9	5,082*
	16	6,330*		16	4,321*
AdnanMenderes Üniversitesi	7	4,744*	Pamukkale Üniversitesi	12	3,636*
	9	4,714*		13	3,636*
Bahkesir Üniversitesi	12	3,304*		16	3,612*
	13	3,536*			
Dumlupınar Üniversitesi	23	4,700*			
	28	4,500*			
	32	3,235*			
Gazi Üniversitesi	36	3,826*			
	38	3,438*			
İstanbul Üniversitesi	23	4,469*			
	28	4,893*			
	38	4,686*			

p<0,05

Tablo 27 incelendiğinde (1,7,8,9,12,13,16,23,28,32,36 ve 38.) sorularda köy, kasaba, ilçe ve il yerleşim yerleri arasında $p < 0,05$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Denek Öğrencilerin Yerleşim Birimine Göre Dağılımı Ve Madde No'larına Göre Aritmetik Ortalamaları

Madde No	Yerleşim Birimi	N	X
1	İl	125	3,07
	İlçe	263	3,13
	Kasaba-Köv	76	3,28
7	İl	125	3,92
	İlçe	263	3,61
	Kasaba-Köv	76	3,42
8	İl	125	3,87
	İlçe	263	3,56
	Kasaba-Köv	76	3,35
9	İl	125	3,58
	İlçe	263	3,27
	Kasaba-Köv	76	3,2
12	İl	125	3,35
	İlçe	263	3,48
	Kasaba-Köv	76	3,79
13	İl	125	3,4
	İlçe	263	3,52
	Kasaba-Köv	76	3,79
16	İl	125	3,71
	İlçe	263	3,42
	Kasaba-Köv	76	3,38
23	İl	125	3,62
	İlçe	263	3,5
	Kasaba-Köv	76	3,41
28	İl	125	3,4
	İlçe	263	3,31
	Kasaba-Köv	76	3,76
32	İl	125	3,32
	İlçe	263	3,45
	Kasaba-Köv	76	3,59
36	İl	125	3,43

	İlçe	263	3,51
	Kasaba-Köv	76	3,67
38	İl	125	3,56
	İlçe	263	3,61
	Kasaba-Köv	76	3,76

Tablo 28. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 1'in Yerleşim Yerine Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Madde No	Yerleşim Yerine	N	X	SS
	il	121	3,07	1,07
1	ilçe	253	3,13	1,29
	Kasaba-Köy	90	3,28	1,18

Tablo 28'in incelenmesinde görüleceği üzere;

"Öğretmen yetiştiren bir kurumda okumaktan mutluyum" şeklindeki soruda (1) ailesi köy ve kasabada yaşayan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,28), ailesi ilçede yaşayan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,13), ailesi ilde yaşayan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,07) olarak bulunmuştur. Ailesi köy ve kasabada yaşayan öğretmen adaylarının daha olumlu bir tutum sergiledikleri ve yerleşim merkeze kaydıkça öğretmen adaylarındaki memnuniyet düzeyinin azaldığı söylenebilir.

Tablo 29. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 7'nin Yerleşim Yerine Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Madde No	Yerleşim Yerine	N	X	SS
	II	121	3,92	0,79
7	İlçe	253	3,61	1,09
	Kasaba-Köy	90	3,42	0,92

Tablo 29'un incelenmesinde görüleceği üzere;

"Üniversitede aldığımız eğitimle gerçek hayattaki öğretmenlik birbiriyle ilişkili değil" şeklindeki soruda (7) ailesi ilde yaşayan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,92), ilçede

yaşayan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,61), kasaba ve köyde yaşayan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,42) olarak bulunmuştur. Ailesi ilde yaşayan öğretmen adaylarının daha olumlu bir tutum sergiledikleri söylenebilir.

Tablo 30. *Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 8'in Yerleşim Yerine Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları*

Madde No	Yerleşim Yerine	N	X	SS
	il	121	3,87	0,99
8	İlçe	253	3,56	1,24
	Kasaba-Köy	90	3,35	1,05

Tablo 30'un incelenmesinde görüleceği üzere;

"Mezun olduktan sonra öğretmenlik yapabileceğime inanıyorum" şeklinde düzenlenen soruda (8) ailesi ilde yaşayan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,87) ilçede yaşayan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,56) kasaba ve köyde yaşayan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,35) olarak bulunmuştur. Ailesi ilde yaşayan öğretmen adaylarının ailesi ilçe, kasaba ve köyde yaşayan öğretmen adaylarına göre öğretmenlik yapabileceklerine daha fazla inandıkları söylenebilir

Tablo 31. *Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 9'un Yerleşim Yerine Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları*

Madde No	Yerleşim Yerine	N	X	SS
	il	121	3,58	1,20
9	İlçe	253	3,27	1,18
	Kasaba-Köy	90	3,32	1,02

Tablo 31 'in incelenmesinde görüleceği üzere;

"Başka bir bölümde iş bulabileceğime inansaydım öğretmenlik mesleğini seçmezdim" şeklindeki soruya (9) ailesi ilde yaşayan öğretmen adaylarının aritmetik ortalaması (3,58) ailesi ilçede yaşayan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,27) ailesi kasaba ve köyde yaşayan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,32) olarak bulunmuştur. Buna göre ailesi ilde yaşayan öğretmen adaylarının, ailesi ilçe, kasaba ve köyde yaşayan öğretmen adaylarına göre başka bir bölümde iş bulabilme alternatifine karşı öğretmenlik mesleğini seçmeme ihtimalinin daha yüksek olduğu söylenebilir

Tablo 32. *Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 12'nin Yerleşim Yerine Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları*

Madde No	Yerleşim Yerine	N	X	SS
	il	121	3,35	1,05
12	İlçe	253	3,48	1,04
	Kasaba-Köy	90	3,79	1,08

Tablo 32'in incelenmesinde görüleceği üzere;

"Öğretmen atama sistemi beni rahatsız ediyor" şeklindeki soruya (12) ailesi kasaba ve köyde yaşayan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,79), ailesi ilçede yaşayan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,48) ailesi ilde yaşayan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları ise (3,35) olarak bulunmuştur. Buna göre ailesi kasabada ve köyde yaşayan öğretmen adaylarının, ailesi ilçede ve ilde yaşayan öğretmen adaylarına göre öğretmen atama sisteminden daha fazla rahatsız oldukları söylenebilir.

Tablo 33. *Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 13'ün Yerleşim Yerine Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları*

Madde No	Yerleşim Yerine	N	X	SS
	il	121	3,40	1,03
13	İlçe	253	3,52	1,11
	Kasaba-Köy	90	3,79	1,15

Tablo 33'ün incelenmesinde görüleceği üzere;

"Öğretmen maaşları düşük ama başka çarem de yok" şeklinde düzenlenen soruda (13) ailesi köy ve kasabada yaşayan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,79), ailesi ilçede yaşayan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,52) ailesi ilde yaşayan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları ise (3,40) olarak bulunmuştur. Buna göre ailesi kasaba ve köyde yaşayan öğretmen adaylarının, ailesi ilçede ve ilde yaşayan öğretmen adaylarına göre öğretmen maaşlarının düşük olmasından rahatsız olmalarına rağmen öğretmenlik mesleğine karşı daha istekli oldukları söylenebilir.

Tablo 34. *Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 16'nin Yerleşim Yerine Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları*

Madde No	Yerleşim Yerine	N	X	SS
	il	121	3,71	0,93
16	İlçe	253	3,42	0,36
	Kasaba-Köy	90	3,38	1,02

Tablo 34'ün incelenmesinde görüleceği üzere;

"Öğretmenlik mesleğinin şartlarının iyileştirilmesi gerektiğine inanıyorum" şeklindeki soruya (16) ailesi ilde yaşayan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,71), ailesi ilçede yaşayan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,42), ailesi kasaba ve köyde yaşayan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,38) olarak bulunmuştur. Buna göre ailesi ilde yaşayan öğretmen adaylarının, ailesi ilçe, kasaba ve köyde yaşayan öğretmen adaylarına göre öğretmenlik mesleğinin şartlarının iyileştirilmesine daha fazla istekli oldukları söylenebilir.

Tablo 35. *Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 23'ün Yerleşim Yerine Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları*

Madde No	Yerleşim Yerine	N	X	SS
	il	121	3,62	1,09
23	İlçe	253	3,50	1,12
	Kasaba-Köy	90	3,41	0,96

Tablo 35'in incelenmesinde görüleceği üzere;

"Öğretmenlik mesleği ile ilgili düzenlenen konferans, panel gibi etkinliklere isteyerek katılım" şeklindeki soruya (23) ailesi ilde yaşayan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,62), ailesi ilçede yaşayan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,50) ailesi kasaba ve köyde yaşayan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,41) olarak bulunmuştur. Buna göre ailesi ilde yaşayan öğretmen adaylarının, ailesi ilçe, kasaba ve köyde yaşayan öğretmen adaylarına göre öğretmenlik mesleği ile ilgili düzenlenen konferans,panel gibi etkinliklere daha fazla katıldıkları düşünülebilir.

Tablo 36. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 28'in Yerleşim Yerine Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Madde No	Yerleşim Yerine	N	X	SS
	il	121	3,34	1,05
28	İlçe	253	3,51	1,11
	Kasaba-Köy	90	3,76	1,08

Tablo 36'nin incelenmesinde görüleceği üzere;

"Tüm zorluklara rağmen öğretmenlik mesleğini tercih ederim" şeklindeki soruda (28) ailesi kasaba ve köyde yaşayan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,76) ailesi ilçede yaşayan öğretmen adaylarının aritmetik ortalaması (3,51), ailesi ilde yaşayan öğretmen adaylarının aritmetik ortalaması (3,34) olarak bulunmuştur. Buna göre ailesi kasaba ve köyde yaşayan öğretmen adaylarının, ailesi ilçe ve ilde yaşayan öğretmen adaylarına göre tüm zorluklara rağmen öğretmenlik mesleğini tercih etme konusunda daha istekli oldukları söylenebilir.

Tablo 37. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 32'nin Yerleşim Yerine Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Madde No	Yerleşim Yerine	N	X	SS
	il	121	3,32	0,99
32	İlçe	253	3,45	0,92
	Kasaba-Köy	90	3,59	1,09

Tablo 37'nin incelenmesinde görüleceği üzere;

"Başka mesleklerde çok para kazanacağımı bilsem bile öğretmenlik mesleğini seçerim" şeklindeki soruda (32) ailesi kasaba ve köyde yaşayan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,59) ailesi ilçede yaşayan öğretmen adaylarının aritmetik ortalaması (3,45), ailesi ilde yaşayan öğretmen adaylarının aritmetik ortalaması (3,32) olarak bulunmuştur. Buna göre ailesi kasaba ve köyde oturan öğretmen adayları, ailesi ilçe ve ilde oturan öğretmen adaylarına göre diğer mesleklerde daha çok para kazanabilme ihtimaline karşı, öğretmenlik mesleğini daha fazla tercih ettikleri söylenebilir.

Tablo 38. *Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 36'nun Yerleşim Yerine Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları*

Madde No	Yerleşim Yerine	N	X	SS
	İ	121	3,43	0,92
36	İlçe	253	3,51	1,00
	Kasaba-Köy	90	3,67	1.13

Tablo 38'in incelenmesinde görüleceği üzere;

"En büyük hayalim başarılı bir öğretmen olabilmektir" şeklindeki soruda (36) ailesi kasaba ve köyde yaşayan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,67), ailesi ilçede yaşayan öğretmen adaylarının aritmetik ortalaması (3,51), ailesi ilde yaşayan öğretmen adaylarının aritmetik ortalaması (3,43) olarak bulunmuştur. Buna göre yerleşim merkeze kaydıkça başarılı bir öğretmen olmaya yönelik hayal ve isteğin azaldığı düşünülebilir.

Tablo 39. *Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 38'in Yerleşim Yerine Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları*

Madde No	Yerleşim Yerine	N	X	SS
	İ	121	3,56	1,24
38	İlçe	253	3,61	1,09
	Kasaba-Köy	90	3,76	0,96

Tablo 39'un incelenmesinde görüleceği üzere;

"Öğretmenlik mesleğine olan saygım benim için her şeyden önce gelir" şeklindeki soruda (38) ailesi kasaba ve köyde yaşayan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,76) ailesi ilçede yaşayan öğretmen adaylarının aritmetik ortalaması (3,61), ailesi ilde yaşayan öğretmen adaylarının aritmetik ortalaması (3,56) olarak bulunmuştur. Buna göre yerleşim merkezden köye kaydıkça öğretmenlik mesleğine olan saygının daha çok arttığı düşünülebilir.

Arastırmanın Besinci Alt Problemi: Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeyleri ile kardeş sayısı arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığına bakılmış ve sonuçlar **Tablo 40'da** verilmiştir

Tablo 40. *Örneklem Grubundaki Öğretmen Adaylarının Kardeş Sayılan İçin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları*

Üniversite	Soru	F		Üniversite	Soru	F
C.B.U	12	3,106*		İstanbul Üniversite	23	3,923*
	13	3,554*			29	3,943*
Afyon Kocatepe Üniversitesi	6	4,833*		Marmara Üniversitesi	16	3,667*
	9	4,915*			23	3,923*
					29	4,350*
Dokuz Eylül Üniversitesi	11	3,304*		Muğla Üniversitesi	12	4,686*
	12	3,949*			13	4,893*
	13	3,855*			16	4,350*
	15	3,235*				
Gazi Üniversitesi	16	4,700*		Pamukkale Üniversitesi	9	5,015*
	23	3,438*			12	5,028*
	29	3,536*			13	5,082*

p<0,05

Tablo 40 incelendiğinde 40 sorudan sadece 9 soru (6,9,11,12,13,15,16,23,29.) sorularda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum düzeyleri ile kardeş sayısı arasında **p<0,05** düzeyinde anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Tablo 41. *Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 6'nın Kardeş Sayısına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları*

Madde No	Kardeş Sayısına	N	X	SS
	1-2	297	3,68	0,82
6	3-4	102	3,57	1,24
	5 ve üzeri	65	3,42	0,96

Tablo 41 'in incelenmesinde görüleceği üzere;

"Öğretmenliği ÖSS puanım yalnızca bu bölüme yettiği için tercih ettim" şeklindeki soruda (6) kardeş sayısı(1-2) olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,68) kardeş sayısı(3-4) olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,57) kardeş sayısı (5 ve üzeri) olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları ise(3,42)olarak bulunmuştur. Buna göre kardeş sayısı (1-2) olan öğretmen adaylarının kardeş sayısı (3-4) ve (5 ve üzeri) olan öğretmen adaylarına göre öğretmenliği daha çok puanları bölüme yettiği için tercih ettikleri düşünülebilir.

Tablo 42. *Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 9'un Kardeş Sayısına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları*

Madde No	Kardeş Sayısına	N	X	SS
	1-2	297	3,77	0,93
9	3-4	102	3,62	0,90
	5 ve üzeri	65	3,51	1,27

Tablo 42'nin incelenmesinde görüleceği üzere;

"Başka bir bölümde iş bulabileceğime inansaydım öğretmenlik mesleğini seçmezdim" şeklindeki soruda (9) kardeş sayısı (1-2) olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,77) kardeş sayısı (3-4) olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,62) ,kardeş sayısı (5 ve üzeri) olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları ise (3,51) olarak bulunmuştur. Buna göre kardeş sayısı azaldıkça başka bir bölümde iş bulabilme durumuna karşı öğretmenlik mesleğini seçmeme ihtimalinin arttığı sonucuna ulaşılabilir.

Tablo 43. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 11'in Kardeş Sayısına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Madde No	Kardeş Sayısına	N	X	SS
	1-2	297	3,41	1,02
11	3-4	102	3,57	1,24
	5 ve üzeri	65	3,76	1,08

Tablo 43 'ün incelenmesinde görüleceği üzere;

"Öğretmenlik tüm meslekler içinde en temel meslektir" şeklindeki soruda (11) kardeş sayısı (5 ve üzeri) olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları ise (3,76) kardeş sayısı (3-4) olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,57), kardeş sayısı (1-2) olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,41) olarak bulunmuştur. Buna göre kardeş sayısı (5 ve üzeri) olan öğretmen adaylarının kardeş sayısı (3-4) ve (1-2) olan öğretmen adaylarına göre öğretmenlik mesleğinin en temel meslek olduğuna daha fazla inandıkları sonucu çıkarılabilir.

Tablo 44. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 12'nin Kardeş Sayısına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Madde No	Kardeş Sayısına	N	X	SS
	1-2	297	3,60	1,20
12	3-4	102	3,75	1,08
	5 ve üzeri	65	3,87	0,92

Tablo 44'ün incelenmesinde görüleceği üzere;

"Öğretmenlik atama sistemi beni rahatsız ediyor" şeklindeki soruda (12) kardeş sayısı (5 ve üzeri) olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları ise (3,87), (3-4) olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,75) (1-2) olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,60) olarak bulunmuştur. Buna göre tüm öğretmen adaylarının atama sisteminden rahatsız olmalarıyla birlikte kardeş sayısı (5 ve üzeri) olan öğretmen adaylarının, kardeş sayısı (3-4) ve (1-2) olan öğretmen adaylarına göre daha fazla rahatsızlık duydukları söylenebilir.

Tablo 45. *Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 13'ün Kardeş Sayısına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları*

Madde No	Kardeş Sayısına	N	X	SS
	1-2	297	3,51	1,11
13	3-4	102	3,60	1,23
	5 ve üzeri	65	3,72	0,93

Tablo 45 'in incelenmesinde görüleceği üzere;

"Öğretmen maaşları düşük ama başka çaremden yok" şeklindeki soruda (13) kardeş sayısı (5 ve üzeri) olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları ise (3,72), (3-4) olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,60) (1-2) olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,51) olarak bulunmuştur. Buna göre tüm öğretmen adaylarının maaşları düşük bulmasıyla birlikte kardeş sayısı (5 ve üzeri) olan öğretmen adayların, kardeş sayısı (3-4) ve (1-2) olan öğretmen adaylarına göre maaşların düşük olduğunu düşündükleri söylenebilir.

Tablo 46. *Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 15'in Kardeş Sayısına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları*

Madde No	Kardeş Sayısına	N	X	SS
	1-2	297	3,82	0,91
15	3-4	102	3,76	1,08
	5 ve üzeri	65	3,63	0,90

Tablo 46'nın incelenmesinde görüleceği üzere;

"Öğretmenlik mesleği toplumun nazarında hak ettiği değere sahip değildir" şeklindeki soruda (15) kardeş sayısı (1-2) olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,82) kardeş sayısı (3-4) olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,76), kardeş sayısı (5 ve üzeri) olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları ise (3,63) olarak bulunmuştur. Buna göre tüm öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinin hak ettiği değere sahip olmadığını düşünmekle birlikte kardeş sayısı (1-2) olan öğretmen adaylarının kardeş sayısı (3-4), (5 ve üzeri) olan öğretmen adaylarına göre öğretmenlik mesleğinin toplumun nazarında hak ettiği değere sahip olmadığını daha fazla düşündükleri sonucuna ulaşabilir.

Tablo 47. *Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 16'nin Kardeş Sayısına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları*

Madde No	Kardeş Sayısına	N	X	SS
	1-2	297	4,02	0,88
16	3-4	102	3,78	1,09
	5 ve üzeri	65	3,65	0,90

Tablo 47'nin incelenmesinde görüleceği üzere;

"Öğretmenlik mesleğinin şartlarının iyileştirilmesi gerektiğine inanıyorum" şeklindeki soruda (16) kardeş sayısı (1-2) olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (4,02) kardeş sayısı (3-4) olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,78), kardeş sayısı (5 ve üzeri) olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları ise (3,65) olarak bulunmuştur. Buna göre tüm öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinin şartlarının iyileştirilmesi gerektiğine inandıkları sonucu ile birlikte kardeş sayısı (1-2) olan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinin koşullarının iyileştirilmesine daha fazla istek ve ihtiyaç duydukları sonucuna ulaşılabilir.

Tablo 48. *Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 16'nın Kardeş Sayısına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları*

Madde No	Kardeş Sayısına	N	X	SS
	1-2	297	3,87	0,92
23	3-4	102	3,70	0,93
	5 ve üzeri	65	3,61	1,09

Tablo 48'in incelenmesinde görüleceği üzere;

"Öğretmenlik mesleği ile ilgili düzenlenen konferans panel gibi etkinliklere isteyerek katılım" şeklindeki soruda (23) kardeş sayısı (1-2) olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,87) kardeş sayısı (3-4) olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,70), kardeş sayısı (5 ve üzeri) olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları ise (3,61) olarak bulunmuştur. Buna göre kardeş sayısı (1-2) olan öğretmen adaylarının kardeş sayısı (3-4) ve (5 ve üzeri) olan öğretmen adaylarına göre öğretmenlik mesleği ile ilgili düzenlenen konferans panel gibi etkinliklere daha fazla katıldıkları söylenebilir

Araştırmanın Altıncı Alt Problemi: Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutum düzeylerinin ailenin geçim durumu ile anlamlı bir ilişkisi olup olmadığına bakılmış ve sonuçlar Tablo 50'de verilmiştir.

Tablo 50. Örnekleme Grubundaki Öğretmen Adaylarının Ailenin Geçim Durumu İçin Tek Yönlü ANOVA Sonuçları.

Üniversite	Soru	F		Üniversite	Soru	F
C.B.U	12	4,219*		Gazi Üniversitesi	12	3,935*
	13	3,555*			13	3,619*
	14	4,042*			14	4,833*
	22	4,455*				
Adnan menderes Üniversitesi	3	4,000*		istanbul Üniversitesi	29	3,614*
	4	4,000*			39	3,541*
Afyon Kocatepe Üniversitesi	15	3,238*		Marmara Üniversitesi	13	3,519*
	16	3,619*			14	3,239*
					15	3,554*
Balıkesir Üniversitesi	13	4,833*		Muğla Üniversitesi	23	5,303*
	14	4,915*			29	5,464*
Dokuz Eylül Üniversitesi	22	3,519*		Pamukkale Üniversitesi	8	4,074*
	23	3,236*			9	4,659*
	29	3,304*			12	4,744*
			39		4,714*	
Dumlupınar Üniversitesi	8	2,818*				
	9	2,793*				
	12	3,683*				

p<0,05

Tablo 10 incelendiğinde 40 sorudan sadece 15 soruda (3, 4, 7, 8, 9,12, 13, 14, 15, 16,17, 22, 23, 29, 39.) sorularda ailenin gelir düzeyi arasında p<0,05 düzeyinde anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Denek Öğrencilerin Aile Geçim Durumuna Göre Dağılımı Ve Madde No'larına Göre Aritmetik Ortalamaları

Madde No	Aileni secim	N	X
	Durumu		
3	Memur	102	3,68
	İşçi	158	3,57
	Serbest meslek	112	3,6
	Emekli	92	3,41
	işsiz	0	-
4	Memur	102	3,45
	İşçi	158	3,75
	Serbest meslek	112	3,67
	Emekli	92	3,61
	İşsiz	0	-
7	Memur	102	3,32
	İşçi	158	3,61
	Serbest meslek	112	3,75
	Emekli	92	3,58
	İşsiz	0	-
S	Memur	102	3,77
	İŞÇİ	158	3,67
	Serbest meslek	112	3,71
	Emekli	92	3,6
	İşsiz	0	-
9	Memur	102	3,4
	İŞÇİ	158	3,69
	Serbest meslek	112	3,51
	Emeldi	92	3,57
	İşsiz	0	-
12	Memur	102	3,4
	İŞÇİ	158	3,65
	Serbest meslek	112	3,51
	Emekli	92	3,71
	İşsiz	0	-
13	Memur	102	3,4
	İŞÇİ	158	3,61
	Serbest meslek	112	3,4
	Emekli	92	3,52
	İşsiz	0	-

14	Memur	102	3,51
	İşçi	158	3,25
	Serbest meslek	112	3,4
	Emekli	92	3,35
	İşsiz	0	-
15	Memur	102	3,62
	İşçi	158	3,3
	Serbest meslek	112	3,57
	Emekli	92	3,43
	İşsiz	0	-
16	Memur	102	3,74
	İŞÇİ	158	3,56
	Serbest meslek	112	3,6
	Emekli	92	3,65
	İŞSİZ	0	-
17	Memur	102	3,31
	İşçi	158	3,1
	Serbest meslek	112	3,48
	Emekli	92	3,17
	İşsiz	0	-
2?	Memur	102	3,76
	İŞÇİ	158	3,4
	Serbest meslek	112	3,01
	Emekli	92	3,52
	İşsiz	0	-
23	Memur	102	3,69
	İşçi	158	3,35
	Serbest meslek	112	3,61
	Emekli	92	3,52
	İŞSİZ	0	-
29	Memur	102	3,68
	İŞÇİ	158	3,43
	Serbest meslek	112	3,58
	Emekli	92	3,5
	İşsiz	0	-
39	Memur	102	3,58
	İşçi	158	3,43
	Serbest meslek	112	3,68
	Emek'ı	92	3,5

Tablo 51. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 3' ün Ailenin Geçim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Madde No	Ailenin Geçim Durumuna	N	X	SS
	Memur	102	3,68	1,13
	İşçi	158	3,57	1,24
3	Serbest Meslek	112	3,60	1,09
	Emekli	920	3,41	1,02
	İşsiz		-	-

Tablo 51'in incelenmesinde görüleceği üzere;

"Okuduğum bölümü kendi isteğimle seçtim" şeklindeki soruda (3) ailesinin geçim durumu memur olan öğretmen adaylarının ortalamaları (3,68) ailesinin geçim durumu işçi olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,57)ailesinin geçim durumu serbest meslek olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları(3,60) ailesinin geçim durumu emekli olan Öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları ise (3,41)olarak bulunmuştur. Buna göre ailesinin geçim durumu memur olan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini daha çok kendi istekleriyle seçtikleri düşünülebilir.

Tablo 52. *Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 4'ün Ailenin Geçim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları*

Madde No	Ailenin Geçim Durumuna	N	X	SS
	Memur	102	3,45	1,02
	İşçi	158	3,75	1,08
4	Serbest Meslek	112	3,67	1,07
	Emekli	92	3,61	1,09
	İşsiz	0	-	-

Tablo 52'nin incelenmesinde görüleceği üzere;

"**Ailem istediği için bu bölümü seçtim**" şeklindeki soruda (4) ailesinin geçim durumu işçi olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,75) ailesinin geçim durumu serbest meslek olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları(3,67) ailesinin geçim durumu emekli olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları ise (3,61) (3,56) ailesinin geçim durumu memur olan öğretmen adaylarının ortalamaları (3,45) olarak bulunmuştur.

Buna göre ailesinin geçim durumu işçi olan öğretmen adayları aile isteği ile öğretmenlik mesleğini seçtikleri düşünülebilir.

Tablo 53. *Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 7'nin Ailenin Geçim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları*

Madde No	Ailenin Geçim Durumuna	N	X	SS
	Memur	102	3,82	1,06
	işçi	158	3,61	1,09
7	Serbest Meslek	112	3,75	1,0*
	Emekli	92	3,58	1,27
	İşsiz	0	-	-

Tablo 53'ün incelenmesinde görüleceği üzere;

"Üniversitede aldığımız eğitimle gerçek hayattaki öğretmenlik birbiriyle ilişkili değil" şeklindeki soruda (7) ailesinin geçim durumu memur olan öğretmen adaylarının ortalamaları (3,82) ailesinin geçim durumu serbest meslek olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları(3,75)ailesinin geçim durumu işçi olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,61) ailesinin geçim durumu emekli olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları ise (3,58) olarak bulunmuştur. Buna göre ailesinin geçim durumu memur olan öğretmen adaylarının üniversitede alınan eğitimle gerçek hayattaki öğretmenliğin birbirinden farklı olduğunu düşündükleri söylenebilir.

Tablo 54. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 8'in Ailenin Geçim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Madde No	Ailenin Geçim Durumuna	N	X	SS
	Memur	102	3,77	1,15
	İşçi	158	3,67	1,13
8	Serbest Meslek	112	3,71	1,07
	Emekli	92	3,60	1,20
	İşsiz	0	-	-

Tablo 54'ün incelenmesinde görüleceği üzere;

"Mezun olduktan sonra öğretmenlik yapabileceğime inanıyorum" şeklindeki soruda (8) ailesinin geçim durumu memur olan öğretmen adaylarının ortalamaları (3,77) ailesinin geçim durumu serbest meslek olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları(3,71) ailesinin geçim durumu işçi olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,67) ailesinin geçim durumu emekli olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları ise (3,60) olarak bulunmuştur.Buna göre ailesinin geçim durumu memur olan öğretmen adaylarının mezun olduktan sonra öğretmenlik yapabileceklerine daha fazla inandıkları sonucuna varılabilir.

Tablo 55. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 9'un Ailenin Geçim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Madde No	Ailenin Geçim Durumuna	N	X	SS
	Memur	102	3,40	1,02
	İşçi	158	3,69	0,82
9	Serbest Meslek	112	3,51	1,12
	Emekli	92	3,57	1,27
	İşsiz	0	-	-

Tablo 55'in incelenmesinde görüleceği üzere;

"Başka bir bölümde iş bulabileceğime inansaydım öğretmenlik mesleğini seçmezdim" şeklindeki soruda (9) ailesinin geçim durumu işçi olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,69) ailesinin geçim durumu emekli olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları ise (3,57) ailesinin geçim durumu serbest meslek olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları(3,51) ailesinin geçim durumu memur olan öğretmen adaylarının ortalamaları (3,40) olarak bulunmuştur.Buna göre ailesinin geçim durumu işçi olan öğretmen adaylarının başka bir bölümde iş bulabilme durumunda öğretmenlik mesleğini seçmeme ihtimallerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 56. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 12'nin Ailenin Geçim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Madde No	Ailenin Geçim Durumuna	N	X	SS
	Memur	102	3,40	1,06
	İşçi	158	3,65	1,13
12	Serbest Meslek	112	3,51	1,12
	Emekli	92	3,71	0,82
	işsiz	0	-	-

Tablo 56'mn incelenmesinde görüleceği üzere;

"Öğretmen atama sistemi beni rahatsız ediyor" şeklindeki soruda (12) ailesinin geçim durumu emekli olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları ise (3,71) ailesinin geçim durumu işçi olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,65) ailesinin geçim durumu memur olan öğretmen adaylarının ortalamaları (3,40) olarak bulunmuştur. Buna göre ailesinin geçim durumu emekli olan öğretmen adaylarının öğretmen atama sisteminden daha fazla rahatsız oldukları düşünülebilir.

	Memur	102	3,40	1,02
	İşçi	158	3,69	0,82
9	Serbest Meslek	112	3,51	1,12

"Başka bir bölümde iş bulabileceğime inansaydım öğretmenlik mesleğini seçmezdim" şeklindeki soruda (9) ailesinin geçim durumu işçi olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,69) ailesinin geçim durumu emekli olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları ise (3,57) ailesinin geçim durumu serbest meslek olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,51) ailesinin geçim durumu memur olan öğretmen adaylarının ortalamaları (3,40) olarak bulunmuştur. Buna göre ailesinin geçim durumu işçi olan öğretmen adaylarının başka bir bölümde iş bulabilme durumunda öğretmenlik mesleğini seçmeme ihtimallerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 57. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 13'ün Ailenin Geçim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Madde No	Ailenin Geçim Durumuna	N	X	SS
	Memur	102	3,40	1,02
	İşçi	158	3,61	0,93
13	Serbest Meslek	112	3,40	0,96
	Emekli	92	3,52	1,00
	İşsiz	0	-	-

Tablo 57'nin incelenmesinde görüleceği üzere;

"Öğretmen maaşları düşük ama başka çaremde yok" şeklindeki soruda (13) ailesinin geçim durumu işçi olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,61) ailesinin geçim durumu emekli olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları ise (3,52) ailesinin geçim durumu serbest meslek ve memur olan öğretmen adaylarının ortalamaları (3,40) olarak bulunmuştur. Buna göre ailesinin geçim durumu işçi olan öğretmen adaylarının öğretmen maaşlarını düşük buldukları ancak başka imkânlarının da olmadığı sonucuna varılabilir.

Tablo 58. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 14'ün Ailenin Geçim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Madde No	Ailenin Geçim Durumuna	N	X	SS
	Memur	102	3,51	1,00
	İşçi	158	3,25	1,08
14	Serbest Meslek	112	3,47	1,06
	Emekli	92	3,35	1,05
	İşsiz	0	-	-

Tablo 58'in incelenmesinde görüleceği üzere;

"Öğretmenlik mesleğini sahip olduğum olumlu şartlar dolayısıyla seçtim" şeklindeki soruda (14) ailesinin geçim durumu memur olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,51) ailesinin geçim durumu serbest meslek olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,40) ailesinin geçim durumu işçi olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,25) olarak bulunmuştur. Buna göre ailesinin geçim durumu memur olan öğretmen adaylarının öğretmen mesleğine daha çok sahip olduğu olumlu şartlar dolayısıyla seçtikleri söylenebilir.

Tablo 59. *Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 15'in Ailenin Geçim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları*

Madde No	Ailenin Geçim Durumuna	N	X	SS
	Memur	102	3,62	0,93
	İşçi	158	3,30	0,99
15	Serbest Meslek	112	3,57	1,06
	Emekli	92	3,43	0,96
	İşsiz	0	-	-

Tablo 59'un incelenmesinde görüleceği üzere;

"Öğretmenlik mesleği toplumun nazarında hak ettiği değere sahip değildir" şeklindeki soruda (15) ailesinin geçim durumu işçi olan Öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,62) ailesinin geçim durumu serbest meslek olan öğretmen adaylarının ortalamaları (3,57) ailesinin geçim

durumu emekli olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları ise (3,43) ailesinin geçim durumu memur olan öğretmen adaylarının ortalamaları (3,30) olarak bulunmuştur. Buna göre ailesinin geçim durumu işçi olan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinin toplumda hak ettiği değere sahip olduğunu düşündükleri söylenebilir.

Tablo 60. *Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 16'nın Ailenin Geçim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları*

Madde No	Ailenin Geçim Durumuna	N	X	SS
	Memur	102	3,74	1,07
	işçi	158	3,56	1,24
16	Serbest Meslek	112	3,60	1,23
	Emekli	92	3,65	1,13
	işsiz	0	-	-

Tablo 60'm incelenmesinde görüleceği üzere;

"Öğretmenlik mesleğinin şartlarının iyileştirilmesi gerektiğine inanıyorum" şeklindeki soruda (16) ailesinin geçim durumu memur olan öğretmen adaylarının ortalamaları (3,74) ailesinin geçim durumu emekli olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları ise (3,65) ailesinin geçim durumu serbest meslek olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları(3,60) ailesinin geçim durumu işçi olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,56) olarak bulunmuştur.Buna göre ailesinin geçim durumu memur olan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinin şartlarının iyileştirilmesi gerektiğine daha fazla inandıkları söylenebilir.

Tablo 61. *Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 17'nin Ailenin Geçim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları*

Madde No	Ailenin Geçim Durumuna	N	X	SS
	Memur	102	3,31	0,99
	işçi	158	3,10	1,08
17	Serbest Meslek	112	3,48	1,16
	Emekli	92	3,17	1,10
	işsiz	0	-	-

Tablo 61'in incelenmesinde görüleceği üzere;

"İlerde öğretmen biriyle evlenmek istemem" şeklindeki soruda (17) ailesinin geçim durumu serbest meslek olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları(3,48) ailesinin geçim durumu memur olan öğretmen adaylarının ortalamaları (3,31) ailesinin geçim durumu emekli olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları ise (3,17) ailesinin geçim durumu işçi olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,10) olarak bulunmuştur. Buna göre ailesinin geçim durumu serbest meslek olan öğretmen adaylarının ileride öğretmen bir eş seçmeyi istemedikleri sonucuna varılabilir.

Tablo 62. *Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 22'nin Ailenin Geçim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları*

Madde No	Ailenin Geçim Durumuna	N	X	SS
	Memur	102	3,76	0,96
	İşçi	158	3,45	1,02
22	Serbest Meslek	112	3,61	0,93
	Emekli	92	3,52	1,12
	İşsiz	0	-	-

Tablo 62'nin incelenmesinde görüleceği üzere;

"Öğretmenleri bilgilendiren haberleri yakından takip ederim" şeklindeki soruda (22) ailesinin geçim durumu memur olan öğretmen adaylarının ortalamaları (3,76) ailesinin geçim durumu serbest meslek olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları(3,61) ailesinin geçim durumu emekli olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları ise (3,52) ailesinin geçim durumu işçi olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,40) olarak bulunmuştur. Buna göre ailesinin geçim durumu memur olan öğretmen adaylarının öğretmenleri bilgilendiren haberleri daha fazla takip ettikleri düşünülebilir.

Tablo 63. *Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 23'ün Ailenin Geçim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları*

Madde No	Ailenin Geçim Durumuna	N	X	SS
	Memur	102	3,69	1,06
	İşçi	158	3,35	1,05
23	Serbest Meslek	112	3,61	0,93
	Emekli	92	3,55	1,27
	İşsiz	0	-	-

Tablo 63'ün incelenmesinde görüleceği üzere;

"Öğretmenlik mesleği ile ilgili düzenlenen konferans panel gibi etkinliklere isteyerek katılım" şeklindeki soruda (23) ailesinin geçim durumu memur olan öğretmen adaylarının ortalamaları (3,69) ailesinin geçim durumu serbest meslek olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları(3,61) ailesinin geçim durumu emekli olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları ise (3,52) ailesinin geçim durumu işçi olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,35) olarak bulunmuştur. Buna göre ailesinin geçim durumu memur olan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği ile ilgili düzenlenen etkinliklere daha fazla katıldıkları söylenebilir.

Tablo 64. *Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 29'un Ailenin Geçim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları*

Madde No	Ailenin Geçim Durumuna	N	X	SS
	Memur	102	3,68	1,11
	işçi	158	3,43	0,96
29	Serbest Meslek	112	3,58	0,93
	Emekli	92	3,50	1,20
	İşsiz	0	-	-

Tablo 64''ün incelenmesinde görüleceği üzere;

"Öğretmenlik mesleği ile ilgili bilimsel yayınlan takip ederim" şeklindeki soruda (29) ailesinin geçim durumu memur olan öğretmen adaylarının ortalamaları (3,68) ailesinin geçim durumu serbest meslek olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları(3,58) ailesinin geçim durumu emekli olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları ise (3,50) ailesinin geçim durumu işçi olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,43) olarak bulunmuştur .Buna göre ailesinin geçim durumu memur olan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği ile ilgili bilimsel yayınlan daha fazla takip ettikleri sonucuna varılabilir.

Tablo 65. *Tutum Düzeyi Bilgi Formu Madde 39'un Ailenin Geçim Durumuna Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları*

Madde No	Ailenin Geçim Durumuna	N	X	SS
	Memur	102	3,58	0,92
	işçi	158	3,43	0,96
39	Serbest Meslek	112	3,68	1,13
	Emekli	92	3,50	1,11
	İşsiz	0	-	-

Tablo 65'in incelenmesinde görüleceği üzere;

"Öğretmenlik eğitimi hizmet öncesinden emekliliğe kadar devam etmelidir" şeklindeki soruda (39) ailesinin geçim durumu memur olan öğretmen adaylarının ortalamaları (3,68) ailesinin geçim durumu serbest meslek olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,58)) ailesinin geçim durumu emekli olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları ise (3,50) ailesinin geçim durumu işçi olan öğretmen adaylarının aritmetik ortalamaları (3,43 olarak bulunmuştur. Buna göre ailesinin geçim durumu memur olan öğretmen adaylarının öğretmen eğitiminin hizmet öncesinden emekliliğe kadar devam etmesi gerektiğini düşündükleri sonucuna varılabilir.

Yedinci Alt Problem: Araştırmanın yedinci alt problemi; Tutum Düzeyi Bilgi Formu maddelerinin hangileri "ilgi" değişkenini ölçmektedir? Şeklinde düzenlenmiş, üniversite ve fakültelere ait öğrencilerin aldıkları aritmetik ortalama sonuçları **Tablo 66'da** verilmiştir.

Tablo 66. *Tutum Düzeyi Bilgi Formu Maddelerinin İlgü Düzeylerine Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları*

Madde No	X	SS
3	431	088
8	323	115
11	407	097
18	237	123
22	356	96
23	344	111
24	323	115
26	359	108
29	357	095
30	251	125
34	326	112

Tablo 66'da görüleceği üzere;

“İlgü” değişkenine yönelik hazırlanmış olan maddelerden 3.madde (Okuduğum bölümü kendi isteğimle seçtim)maddesi en yüksek aritmetik ortalamaya sahipken 18. madde(İleride çocuğumun öğretmen olmasını isterim) maddesi en düşük ortalamaya sahiptir. Bu sonuçlara göre Öğretmenlik mesleğine ilgi duyan adayların bölümde isteyerek okudukları ancak çocuklarının öğretmen olmasına olumlu bakmadıkları sonucuna ulaşılabilir.

Araştırmanın Sekizinci Alt Problemi: Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarına yönelik hazırlanmış olan Tutum Düzeyi Bilgi Formu'nun hangi maddeler "**beklenti**" değişkenini ölçmektedir? Sonuçlar **Tablo 67'de** sunulmuştur.

Tablo 67. Tutum Düzeyi Bilgi Formu Maddelerinin Beklenti Düzeylerine Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları

Madde No	X	SS
7	3,59	1,08
9	3,56	0,96
12	4,43	0,74
13	3,93	0,97
14	3,65	1,17
15	4,32	0,78
16	4,47	0,76
37	4,32	0,78
39	3,73	1,07

Tablo 67'de görüleceği üzere;

"**Beklenti**" değişkenine yönelik hazırlanmış olan maddelerden 16. madde(**öğretmenlik mesleğinin şartlarının iyileştirilmesi gerektiğini düşünüyorum**) maddesi en yüksek ortalamaya sahipken,9.madde (**Başka bir bölümde iş bulabileceğime inansaydım öğretmenlik mesleğini seçmezdim**) maddesi en düşük ortalamaya sahiptir. Bu sonuçlara göre öğretmen adaylarının en önemli beklentilerinin mesleğin şartlarının iyileştirilmesi olduğu, Başka bir bölümde iş bulabilme alternatifine karşı öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçecekleri sonucuna ulaşılmıştır.

Dokuzuncu Alt Problem: Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarına yönelik hazırlanmış olan Tutum Düzeyi Bilgi Formu'nun hangi maddeleri "**tutum**" değişkenini ölçmektedir? Bulgular **Tablo 68'de** sunulmuştur.

Tablo 68. *Tutum Düzeyi Bilgi Formu Maddelerinin Tutum Düzeylerine Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapmaları*

Madde No	X	SS
1	3,72	121
2	2,17	104
4	2,51	125
5	3,50	102
6	2,02	106
10	4,31	0,88
12	4,43	0,74
17	2,78	126
19	2,51	125
20	3,93	0,97
21	1,89	102
25	2,02	106
27	2,02	106
28	3,60	109
31	3,52	0,99
32	3,44	1,11
33	3,50	102
35	1,80	1,10
38	3,37	1,16
40	3,57	0,95

Araştırmaya yönelik hazırlanmış olan Öğretmenlik mesleğine yönelik Tutum Düzeyi Bilgi Formu'nun tüm maddeleri "**tutum**" değişkenini kapsamakla birlikte ayrı ayrı değişkenlerin analizi yapıldığında Tablo 68'deki sonuçlarla karşılaştırılmıştır. Bulgulara göre 12. madde (Öğretmen atama sistemi beni

rahatsız ediyor) 4,43 ortalama ile en yüksek sonucu verirken,6. madde (Öğretmenliği ÖSS puanım yalnızca bu bölüme yettiği için seçtim)2,02 ile en düşük ortalamaya sahiptir. Buna göre öğretmen adaylarının atama sistemi ile ilgili sıkıntılı oldukları ve öğretmenliği ÖSS puanları yalnızca bu bölüme yettiği için tercih etmedikleri düşünülebilir.

SONUÇ

" Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının öğretmenlik Mesleğine Karşı İlgi, Tutum ve Beklenti Düzeyleri"nin çeşitli değişkenler açısından tespit edilmesi amacıyla yapılan bu araştırmada aşağıdaki sonuçlar ortaya çıkmıştır;

1. Türkiye'de öğretmen yetiştiren programların tercih edilme önceliği giderek artmaktadır. Öğretmenlik bölümlerini ilk sekiz tercih arasında gösterme oranı öğretmen adayları arasında %40'lara ulaşmıştır.

2. Öğretmenlik mesleğinin çoğunlukla istihdam kolaylığı düşünülerek seçildiği, öğretmenliği öncelikle iş bulma kaygısıyla seçen öğretmen adaylarının mesleği seçmelerindeki diğer önemli bir etkenin ailelerin yönlendirmesi olduğu sonucuna varılabilir.

3. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının öğretmenliğin mesleki boyutunda genel olarak olumlu tutuma sahip oldukları söylenebilir.

4. Öğretmen adaylarının genel olarak öğretmenliğe karşı olumlu bir tutum geliştirmelerine rağmen öğretmenliği cazip bir meslek olarak görmedikleri sonucuna ulaşılabilir.

5. Eğitim Fakültesi öğrencilerinin genel olarak aldıkları eğitime ilişkin olarak kendi yeterliliklerine inandıkları ve bu konuda belirgin bir sorun yaşamadıkları, bu anlamda içsel faktörlere dayalı önemli bir motivasyon kaynağına sahip oldukları düşünülebilir.

6. Öğretmen adaylarının öğretmenliğin sosyal statüsünü düşük buldukları söylenebilir.

7. Bayanların Özellikle kendi yeterliliklerinin öğretmenlik mesleğini gerçekleştirmede erkeklere göre daha inançlı, istekli ve olumlu bir görüşe sahip oldukları belirlenmiştir. Buna göre bayanların içsel motivasyon kaynaklarına daha fazla sahip oldukları söylenebilir. Acat ve Demirel'in (2003) yabancı dil öğrenen öğrencilerle ilgili yaptıkları araştırmada bayanlar lehine benzer sonuçlara varmışlardır. Bu sonuçların örtüşmesi yabancı dil öğrenme süreci ile öğretmenlik eğitiminin benzer süreçler içermesi ile açıklanabileceği gibi cinsiyet rolleri ve cinsiyetin motivasyonu yönlendiren bir değişken olabileceğini de düşündürmektedir.

8.Öğretmen adayları arasında tercih sıralaması (16-24)'den (1-8)'e doğru yükseldikçe öğretmenlik mesleğine karşı ilgi, istek doyumun arttığı ve mesleğin daha bilinçli seçildiği, tercih sıralaması (16-24) arasında olan öğretmen adaylarının mesleği daha çok istihdam kolaylığı ve sahip olduğu olumlu şartlar dolayısıyla seçtikleri sonucuna varılabilir.

9.Ailesi köy ve kasabada yaşayan öğretmen adaylarının, ailesi ilde yaşayan öğretmen adaylarına göre mesleğe karşı daha olumlu bir tutum geliştirdikleri, yerleşim kırsal kesimden merkeze kaydıkça, öğretmen adaylarındaki memnuniyet düzeyinin azaldığı, ailesi ilde yaşayan öğretmen adaylarının, başka bir iş bulabilme alternatifinde öğretmenlik mesleğini seçmeyi düşünmedikleri ancak mezun olduktan sonra öğretmenlik yapabileceklerine inandıkları düşünülebilir.

10.Tüm öğretmen adaylarının öğretmen atama sistemi, öğretmen maaşlarından memnun olmadığı ancak bu konudaki en büyük kaygıyı ailesi köy ve kasabada yaşayan öğretmen adaylarının taşıdığı söylenebilir.

11.Tüm öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinin şartlarının iyileştirilmesi gerektiğine inandığı bu konuda en fazla ailesi memur olan öğretmen adaylarının kaygı taşıdıkları sonucuna ulaşılabilir

12.Kardeş sayısı

(3-4) ve (5 ve üzeri) olan öğretmen adaylarının kardeş sayısı (1-2) olan öğretmen adaylarına göre öğretmenlik mesleğine karşı daha olumlu bir tutum geliştirdikleri, yine kardeş sayısı fazla olan öğretmen adaylarının kardeş sayısı az olan adaylara göre öğretmen atama sistemi ve maaşların azlığından daha çok sıkıntı duydukları düşünülebilir.

13.Ailesinin sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini daha çok istihdam kolaylığı nedeniyle seçtikleri ancak atama ve maaşlardan kaygı duydukları, ailesinin sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan öğretmen adaylarının birçoğunun da öğretmenlik mesleğini sahip olduğu koşullar nedeniyle seçtikleri sonucuna varılabilir.

ÖNERİLER

1. Öğretmen adaylarının meslek bilincine sahip olmaları öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutum geliştirmelerinde etkili olmaktadır. Bu amaçla öğretmenliğin bir uzmanlık mesleği olduğu hizmet öncesi eğitimin ilk yıllarında geniş olarak tartışılmalı ve öğretmen adaylarının mesleklerine dair vizyon sahibi olmaları sağlanmalıdır.
2. Öğretmenlik mesleği diğer mesleklerle kıyaslandığında görece yıpratıcı ve zor bir meslektir. Öğretmen adaylarının seçiminde akademik başarının yanı sıra öğretmenlik mesleğine yatkınlık ve dayanıklılığı dikkate alacak farklı bir giriş denetimi düşünülmelidir.
3. Öğretmen adaylarının öğretmenliğe yönelmelerinde istihdam güvencesi önemli bir rol oynadığından çoğunlukla iş bulma kaygısı öğretmenlik mesleğini seçmede etkili olmaktadır. Ancak meslek yaşamına yeni atılan aday öğretmenler getirişini dikkate aldıklarında çoğunlukla hayal kırıklığı yaşamaktadırlar. Bu yüzden ekonomik getirişini birinci derecede önemsemeyen, öğretmenliğe yatkın ve istekli bireylerin seçilmesine yönelik bir tanıtım yapılmalıdır.
4. Öğretmen adaylarının öğretmenliğin sosyal statüsü ve gelecekte toplumda edinecekleri yer konusunda sahip oldukları olumsuz yargılan giderici eğitim çalışmalarına yer verilmelidir.
5. Öğretmen adaylarının eğitimi sürecinde bilgi testleri yerine, öğretmen adaylarının kendi yeterliliklerinin farkına varmalarını sağlayıcı projelere ve uygulama çalışmalarına ağırlık verilmelidir.
6. Eğitim fakültesinde devam eden erkek öğretmen adaylarının olumsuz motivasyon yüklenmelerine neden olan faktörler belirlenerek bunu giderici önlemler alınmalıdır.
7. Eğitim sürecinde öğretmen adaylarının istekliliğini artıncı öğrenme çevresi oluşturmasına daha fazla önem verilmelidir.
8. Öğretmen adaylarının kişilik ve duygusal özelliklerini belirlemeye yönelik araştırmalar yapılmalıdır.

9. Cinsiyet-motivasyon ilişkisini belirlemeye yönelik farklı grupları kapsayan çalışmalar düzenlenmelidir.

10. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği ile ilgili endişe ve tutumları belirlenmeli ve endişelerin giderilmesine yönelik etkinlikler yürütülmelidir.

KAYNAKÇA

AKYÜZ, Y (1978). " Türkiye'de Öğretmenlerin Toplumsal Değişmedeki Etkileri" Ankara

AKYÜZ, Y (1989). " Türk Eğitim Tarihi" Ankara ARSEVEN, A (2001)" Alan Araştırma Yöntemi

"Ankara: Ümit Ofset BACANLI, H (1999)." Gelişim Ve Öğrenme" Ankara: Nobel Yayıncılık

BİNBAŞIOĞLU, C (1977). " Genel Öğretim Bilgisi" Ankara:Binbaşı Yayınevi

BRATEN, I. O (2002). " Motivation in Colloge Understanding Norvegien College Student's Performance On the Lass.Motivatien And Their Bleif About Academic Motivation"

BÜYÜKKARAGÖZ, S (1997). "Öğretmen Adayı Öğrencilerin Öğretmenlik Yeterlilik Düzeyleri Ve Mesleki Tutumları İle Bunlar Arasındaki İlişkiler" Eğitim Sempozyumu D.E.Ü Sabancı Kültür Sarayı, 10-12 Nisan 1997, İzmir.

ÇELENK, S (1988)."Eğitim Yüksekokulu Öğrencilerin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları" Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya

ÇEPNİ, S (1993). " New Secondary Science Teacher's in Turkey:Implicatien For The Academy Of New Teacher's Programme " Yayınlanmamış Doktora Tezi, University Of Southamton, 1993

ÇEPNİ, S. (2001). " Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Fen Branşlarına Karşı Tutumlarının Ve Temel Fen Kavramlarının Anlama Düzeylerinin Yıllara Göre Dağılımı" Eğitim Bilimleri Kongresi, Abant İzzet Baysal Üniv. Haziran 2001 Bolu.

ÇEPNİ, S. (2001). "Araştırma Ve Proje Çalışmalarına Giriş " Erol Ofset Matbaacılık Trabzon.

DEMİREL, Ö. (2001)." Eğitimde Program Geliştirme" Ankara: Öncül Basımevi

DİLAVER, H. (1995). " Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme Ve İstihdam Şartları" Ankara: Milli Eğitim yayınları

DUMAN, T. (1991). " Türkiye'de Orta Öğretime Öğretmen Yetiştirme" M.E.B İstanbul

DUDLEY, JW. (2001). " İntinsic Motivation Among Regular, Special And Alternative Education High School Student's, Adolescence.

ERDEN, M. (1997). " Sosyal Bilgiler Öğretimi" Alkım Yayın Evi İstanbul, 1997

ERGÜN, M. (1986). " Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme Çalışmalarının Gelişimi" H.Ü Eğitim Fakültesi Dergisi, Çağdaş Gelişmeler Işığında Türkiye'de Eğitim Fakültelerinin Yeri Ve Rolü, Uluslararası Sempozyumu 17-18 Kasım 1986 Özel Sayı 2.

ERTÜRK, S. (1975). "Eğitimde Program Geliştirme" Ankara 1975

ERYILMAZ VE TATLI A. (1999). "ODTÜ Öğrencilerinin Mekanik Konusundaki Kavram Yanılgıları" III. Ulusal Fen Bilimler Sempozyumu 23-25 Eylül KTÜ, Milli Eğitim Basım Evi, Ankara, 1999

FİDAN, N. (1986). " Okulda Öğrenme ve Öğretme" Ankara: Alkım Kitapçılık

FİŞEK G. VE YILDIRIM S. (1993). "Çocuk Gelişimi" İstanbul: M.E.B Basımevi

GÜÇLÜ, N. (1996). " Öğretmen Eğitiminde Nitelik Sorunu" Modern Öğretmen Yetiştirmede Gelişme ve İlerlemeler Sempozyumu Ankara :Mesleki ve Teknik Açık Öğretim Okulu Matbaası

HESAPÇIOĞLU, M. (1988). " Öğretim İlke Ve Yöntemleri" İstanbul BETA Yayıncılık

HESAPÇIOĞLU, M. (1992). "Öğretim İlke Ve Yöntemleri Eğitim Programları Ve Öğretimi" Ankara BETA Basım Yayın Dağıtım A.Ş

KARASAR, N. (1991). " Bilimsel Araştırma Yöntemi" Ankara: Sanem Yayıncılık

KANTARCIOĞLU, S. (1987). " T.C Hükümetleri Programında Kültür" Kültür Bakanlığı Yayınlan

KILINÇ,M. (1997). " Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları (Kırşehir Örneği)", Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya

OĞUZKAN, A. (1998). " Öğretmenliğin Üç Yönü" Ankara

OKÇABOL, R.(1998). " Öğretmen Profili Araştırma Raporu, 75. Yılda Eğitim Tarih Vakfı Yayınlan İstanbul.

ONARAN, O. (1981). "Çalışma Yaşamında Güdülenme Kavranılan" Ankara A.Ü Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınlan

ÖZDEN, Y. (2000). "Öğrenme Ve Öğretme" Ankara: Pegema Yayıncılık

ÖZER, Z. (2000). " Bilgi Nasıl Yenilenir? " Bilim Ve Teknik Dergisi Sayı 359, Ankara

ÖZER, A. (1994). " Eğitim Sistemindeki Temel Sorunlar Ve İnsan Yetiştirmenin İlkeleri " Türkiye I. Eğitim Felsefesi Kongresi" 5–8 Ekim 1994,100. Yıl Üniversitesi Yayım

ÖZGÜR, F.N. (1994). " Öğretmenlik Mesleğine Karşı Tutum " Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi İstanbul.

ÖZYÜREK, L. (1981). " Öğretmenlere Yönelik Hizmet İçi Öğretim Programlarının Etkinliği" A.Ü Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayını No: 102 AnkaraSARACALOĞLU, A.S. (1992). " Türk Ve Japon Öğretmen Yetiştirme Sistemlerinin Karşılaştırılması" Ege Üniversitesi Basım Evi E.Ü Edebiyat Fakültesi Yayınlan İzmir

SAYDAM, A. (1995). "Osmanlı Medeniyeti Tarihi" Kemal Ofset

SCHUNK, D.H (1990). "Introduction To The Special Section On Motivation And Efficacy Journal Of Education Psycholeppy "

SCHUNK, D.H (1991). " Self-Efficacy And Academic Mothamen Educational Psycholopist"

SENEMOĞLU, N. Ve ÖZÇELİK (1989)." Öğretmen Adaylarına Öğretmenlik Bilgisi Kazandırma Bakımından Fen-Edebiyat Ve Eğitim Fakültelerinin Etkinliliği Çağdaş Eğitim Yayınlan Ankara

SENEMOĞLU, N. (2002). " Gelişim Öğrenme Öğretme Kursundan Uygulamaya" Ankara Gazi Kitap Evi

SÖNMEZ, V. (1994). " Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı" Ankara Anı Yayıncılık

SÖZER, E. (1991). " Türk Üniversitelerinde Öğretmen Yetiştirme Sistemlerinin Öğretmenlik Davranışlarını Kazandırma Yönünden Etkinliliği" Anadolu Üniversitesi Yayınlan No:486 Eskişehir

SÜRÜCÜ, A. (1997). "Öğretmenlik Formasyonu Alan Öğrencilerin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları"

ŞAHİN, T. (1998). "İlköğretim Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Değerlendirilmesi" VII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi 9-11 Eylül Konya

ŞİŞMAN, M. (2003)." Öğretmenliğe Giriş" Ankara: Pegema Yayınlan

ŞİŞMAN, M.ACAT.M.B (2003). " Öğretmenlik Uygulaması Çalışmalarının Öğretmenlik Mesleğinin Algılanmasındaki Etkisi" Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 13(1).235-250

ŞENEL, E.A (1999). " Öğretmenlik Sertifikası Programına Katılan Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarına Öğretim Uygulamalarının Etkisi,Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir

TAŞLI, İ. (2000). " Sosyal Bilgiler Öğretimi" Tekin Matbaası, Manisa Demirci

TAŞLI İ.(1997). "Öğrenci Merkezli Yöntemlerle Coğrafya Öğretimi" (Yayınlanmamış Doktora Tezi)
D.E.O. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1997, İzmir.

ÜNAL, S. (1996). " Öğretmen Yetiştirmede Kalite İçin Bir Yaklaşım" Sempozyum 96 Ankara:M.E.B

VARIŞ, F. (1973). " Eğitimde Program Geliştirme Teori Ve Teknikleri"

WEINER, B. (1992). " Humen Motivation : Metophas, Theories And Research" USA.

WESTEN, D. (1996). " Psychology, Mind, Brain And Culture

YEŞİL YAPRAK,B.(1997).Mesleki Rehberlik Hizmetinde Gelişimsel Yaklaşım" Eğitim
Sempozyumu 10–12 Nisan Sabancı Kültür Sarayı

YILMAZ, M. (1999). "Türkiye'de Öğretmen Eğitiminin Temelleri" 1999

YÖK.(1998). "Eğitim Fakülteleri Öğretmen Yetiştirme Programlarının Yeniden Düzenlenmesi"
Ankara YÖK